

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ**

**ΕΚΠΟΝΗΣΗ: ΚΑΡΑΤΖΙΚΑΚΗ ΣΟΦΙΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΠΟΛΥΖΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ**

ΒΟΛΟΣ, 2022

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΗΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ

THESIS: STRATEGIC PLAN FOR THE URBAN
REGENERATION OF LARISSA

ΕΚΠΟΝΗΣΗ: ΚΑΡΑΤΖΙΚΑΚΗ ΣΟΦΙΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΟΛΥΖΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΒΟΛΟΣ, 2022

Δήλωση

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΠΠΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κλπ., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή του ΤΜΧΠΠΑ.

Ημερομηνία:

Όνοματεπώνυμο: Καρατζικάκη Σοφία

Υπογραφή:

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αστική ανάπτυξη αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο το οποίο προκειμένου να ερμηνευτεί χρήζει αναγκαία την πολυτομεακή ανάλυσή του. Πιο συγκεκριμένα, αντιμετωπίζεται ως ένα αυτόνομο γνωστικό πεδίο, το οποίο εντάσσεται στην διεπιφάνεια μεταξύ της χωρικής ανάπτυξης και της αστικής οικονομικής. Η αστική ανάπτυξη απασχολείται με ζητήματα που αφορούν την εμφάνιση, την εξέλιξη αλλά και την μεγέθυνση των αστικών κέντρων.

Οι πόλεις μεσαίου μεγέθους, αποτελούν μια κατηγορία πόλεων όπου εμφανίζουν ιδιαιτερότητες ως προς τα μορφολογικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά τους, εξαιτίας του μεγέθους τους αλλά και της ενδιάμεσης θέσης τους στη διοικητική πυραμίδα. Επιπλέον, κατέχουν σημαντικό ρόλο ως περιφερειακά κέντρα με παράλληλη εξυπηρέτηση των αστικών λειτουργιών της ενδοχώρας τους. Η ανάπτυξη των πόλεων μεσαίου μεγέθους, μπορεί να στηριχθεί στην εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που εμφανίζουν.

Η πόλη της Λάρισας, εντάσσεται στην κατηγορία των πόλεων μεσαίου μεγέθους και κατέχει έναν σημαντικό διοικητικό ρόλο στην Περιφέρεια Θεσσαλίας. Επίσης, διαθέτει πληθώρα συγκριτικών πλεονεκτημάτων, γεγονός που την καθιστά μια από της σημαντικότερες πόλεις μεσαίου μεγέθους αναλογικά με την υπόλοιπη χώρα.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής είναι η διαμόρφωση ενός στρατηγικού σχεδίου και η εκπόνηση προτάσεων που θα συντελέσουν στην αστική ανάπλαση της πόλης της Λάρισας, χρησιμοποιώντας ως βασικό κίνητρο τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της και την ανάδειξή της ως ένας σημαντικός παράγοντας περιφερειακής ανάπτυξης.

Λέξεις κλειδιά: Πόλεις μεσαίου μεγέθους, ενδοχώρα, αστική ανάπλαση, διοικητικός ρόλος, στρατηγικό σχέδιο.

ABSTRACT

The urban development constitutes a complex phenomenon which in order to be interpreted needs multi-sectorial analyses. More specifically, it is faced as an autonomous cognitive level which is classified in the interface among territorial as well as urban financial development. The urban development deals with matters which not only concern the appearance and the development but also the expansion of urban centers.

Cities of medium size constitute a category of cities where specific features arise regarding their morphological and functional characteristics, not only due to their size but also to their in between location in the administrative pyramid. Moreover, they possess an important role as regional centers along with a parallel service of their urban functions of their inland. The medium sized towns' development can be based upon the exploitation of their comparative advantages.

The town of Larissa is classified in the medium sized towns' category and plays an important administrative role in the region of Thessaly. Furthermore, it owns plenty of comparative advantages which renders her as one of the most important medium-sized cities in proportion to the rest of the country.

The current thesis' aim is the configuration of a strategic plan and the application of the above suggestions which will contribute to the urban regeneration of Larissa, using as a basic motive its comparative advantages and its highlighting as an important factor as far as the regional developments is concerned.

Key words: Cities of medium size, inland, urban regeneration, administrative role, strategic plan.

Ευχαριστίες,

Η παρούσα διπλωματική εργασία συνεπάγεται την ολοκλήρωση των προπτυχιακών μου σπουδών στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Με βάση την κρίση μου, θεωρώ αναγκαίο να ευχαριστήσω όλους τους ανθρώπους που με στήριξαν κατά την διάρκεια των σπουδών μου. Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέπων καθηγητή μου κ. Σεραφείμ Πολύζο για την άψογη καθοδήγησή του και τις συμβουλές που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας.

Επιπροσθέτως, θεωρώ πρόπον να ευχαριστήσω την οικογένεια μου η οποία με στήριξε και έδειξε κατανόηση σε όλη τη διάρκεια των φοιτητικών μου σπουδών. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω του φίλους και συμφοιτητές μου για την στήριξή τους που μου έδειξαν καθ' όλη τη διάρκεια των φοιτητικών μου υποχρεώσεων.

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
Ευχαριστίες.....	6
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ	10
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ.....	11
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	11
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ.....	12
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ	12
ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ	13
1. Εισαγωγή	14
1.1 Ανάγκη δημιουργίας στρατηγικού σχεδίου	14
1.2 Σκοπός και Στόχος της διπλωματικής εργασίας.....	15
1.3 Δομή της εργασίας.....	16
2. Πόλεις μεσαίου μεγέθους: ανάλυση βασικών εννοιών	18
2.1 Εισαγωγή	18
2.2 Προσέγγιση πόλεων μεσαίου μεγέθους	18
2.2.1 Κριτήρια προσδιορισμού πόλεων μεσαίου μεγέθους	18
2.2.1.1 Δημογραφικός προσδιορισμός των πόλεων μεσαίου μεγέθους.....	18
2.2.1.2 Λειτουργικά κριτήρια των πόλεων μεσαίου μεγέθους.....	19
2.2.2 Ο ρόλος των ΠΟΜΕΜ και η προοπτική τους.....	20
2.2.3 Κατηγορίες των ΠΟΜΕΜ	22
2.3. Χαρακτηριστικά των ΠΟΜΕΜ.....	23
2.3.1 Χαρακτηριστικά του δομημένου χώρου των ΠΟΜΕΜ.....	23
2.3.2 Περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των ΠΟΜΕΜ	24
2.4 Πολιτειακή Διαχείριση	25
2.5 Κοινωνική συνοχή	26
2.6 Υποδομές στην Εκπαίδευση και στον Πολιτισμό	27
2.7 Η διαμόρφωση της παραγωγής ανάλογη του μεγέθους της πόλης.....	28
2.8 Οικονομικές δραστηριότητες στις ΠΟΜΕΜ	28
2.8.1 Πρωτογενής τομέας	29
2.8.2 Δευτερογενής τομέας	30
2.8.3 Τριτογενής τομέας.....	31
3. Ανάπτυξη μεσαίων πόλεων: θεωρητικές προσεγγίσεις.....	32
3.1 Ανάπτυξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων.....	32
3.1.1 « Το διαμάντι του Porter» - «Porter’s Diamond»	32

3.1.2 Η θεωρία του «καινοτόμου περιβάλλοντος» - «Innovative Milieu»	34
3.2 Δυνατότητες ανάπτυξης	36
3.3 Ανάπτυξη των ΠΟΜΕΜ με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας τους	37
3.3.0 Εισαγωγή	37
3.3.1 Πόλεις στην περιφέρεια ενός αστικού κέντρου.....	37
3.3.2 Πόλεις- κέντρα αγροτικών ζωνών.....	38
3.3.3 Πόλεις με παραγωγική εξειδίκευση.....	38
3.3.4 Πόλεις με ποιοτικό περιβάλλον ή άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.....	40
3.3.5 Πόλεις που εντάσσονται σε δίκτυα	41
4. Η πόλη της Λάρισας: ανάλυση βασικών χαρακτηριστικών	43
4.0 Εισαγωγή	43
4.1 Γενικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Θεσσαλίας	43
4.2 Η θέση και ο Διοικητικός προσδιορισμός της Λάρισας	48
4.2.1. Η Θέση της Λάρισας.....	48
4.2.2 Η έκταση του Δήμου Λάρισας	51
4.3 Δημογραφικά χαρακτηριστικά της Λάρισας	52
4.3.1 Πληθυσμός	52
4.3.2. Μορφωτικό επίπεδο- Εκπαίδευση.....	58
4.3.3 Τα νοικοκυριά στον Δήμο Λαρισαίων	60
4.4 Τοπική Οικονομία και Απασχόληση.....	61
4.5 Ο ρόλος της πόλης της Λάρισας	64
4.6 Ιστορικά και Πολεοδομικά στοιχεία	65
4.6.1. Ιστορικά και πολεοδομικά στοιχεία από την νεολιθική εποχή έως το τέλος της Οθωμανικής Περιόδου	65
4.6.2. Ανάπτυξη της πόλης από το 1881 έως σήμερα	66
4.7 Φυσικό Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής.....	67
4.7.1 Γενική μορφολογία της περιοχής.....	67
4.7.2 Υδάτινα στοιχεία της περιοχής.....	67
4.7.3 Χλωρίδα – Πανίδα – Βιοποικιλότητα	68
4.7.4 Το κλίμα της Λάρισας.....	69
4.8 Πολεοδομική Οργάνωση	71
4.8.1 Σύντομη ιστορική αναδρομή της οικιστικής εξέλιξης της Λάρισας.....	71
4.8.2 Υποδομές Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας.....	71
4.8.3. Υποδομές Παιδείας	73
4.8.3.0 Εισαγωγή	73
4.8.3.1 Πρωτοβάθμια- Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	73
4.8.3.2 Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	74

4.8.4.0 Εισαγωγή	75
4.8.4.1. Μνημειακή κληρονομιά και αρχαιολογικοί χώροι	75
4.8.4.2 Μουσεία	78
4.8.4.3 Άλλες Πολιτιστικές Υποδομές	80
4.8.5. Αθλητικές και Τουριστικές Υποδομές	83
4.8.5.1. Αθλητικές Υποδομές	83
4.8.5.2. Τουριστικές υποδομές	85
4.9 Βασικές υποδομές δικτύων της πόλης	87
4.9.1 Δίκτυα Μεταφορών	87
4.9.2 Δίκτυα Τηλεπικοινωνιών και Πληροφορικής	89
4.9.3 Ενεργειακές Υποδομές	90
4.10 Ασυνέχειες πολεοδομικού ιστού	91
4.10.0 Εισαγωγή	91
4.10.1 Προβλήματα στον Πηνειό Ποταμό	91
4.10.2 Ασυνέχειες ως προς τις βασικές εγκαταστάσεις της πόλης	92
4.11 Συντελεστής Δόμησης	94
4.12 Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της πόλης της Λάρισας	97
4.13 Εντοπισμός κρίσιμων ζητημάτων	100
5. Προτάσεις για την ανάπτυξη της πόλης της Λάρισας	101
5.1 Το όραμα του Δήμου Λαρισαίων	101
5.2 Άξονες προτεραιότητας	101
5.3 Προτάσεις ανά θεματικό τομέα	102
5.4 Ομαδοποίηση των προτεινόμενων μέτρων	106
6. Συμπεράσματα	121
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	123
Νομοθεσία που χρησιμοποιήθηκε	124
Παραρτήματα	125

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΙΝΑΚΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΠΙΝΑΚΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Πίνακας 4.1	Η πληθυσμιακή δυνατότητα του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Λάρισας	53
Πίνακας 4.2	Ο Πληθυσμός του Δήμου Λάρισας ανά Δημοτική/ Τοπική Κοινότητα	53
Πίνακας 4.3	Η σύνθεση του πληθυσμού ανά ηλικιακές ομάδες	55
Πίνακας 4.4	Σύνθεση Πληθυσμού ανά φύλο	56
Πίνακας 4.5	Συμμετοχή του 20-59 ετών στον συνολικό πληθυσμό	56
Πίνακας 4.6	Δείκτης γήρανσης του πληθυσμού	57
Πίνακας 4.7	Μέγεθος νοικοκυριών	60
Πίνακας 4.8	Διάρθρωση Απασχόλησης/Ανεργίας του Δήμου Λάρισας για τους οικονομικά ενεργούς	61
Πίνακας 4.9	Διάρθρωση Απασχόλησης/ Ανεργίας του Δήμου Λάρισας για τους οικονομικά μη ενεργούς	62
Πίνακας 4.10	Απασχόληση ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας	63
Πίνακας 4.11	Απασχόληση ανά τομέα παραγωγής και κατά Δημοτικές Ενότητες	64
Πίνακας 4.12	Οι τιμές της θερμοκρασίας ανά μήνα στην πόλη της Λάρισας	70
Πίνακας 4.13	Οι σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	73
Πίνακας 4.14	Ξενοδοχεία εντός της πόλης της Λάρισας, με βάση	

	την κατηγορία στην οποία ανήκουν	86
Πίνακας 4.15	Ο σ.δ. από το ΓΠΣ του 1986	94
Πίνακας 4.16	Ο σ.δ. από το ΓΠΣ του 2008	94
Πίνακας 5.1	Ομαδοποίηση αξόνων, προτεινόμενων μέτρων, γενικών στόχων και αρμόδιων υπηρεσιών	106

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Γράφημα 4.1	Ηλικιακή κατανομή	44
Γράφημα 4.2	Ποσοστό αξίας πωληθέντων προϊόντων, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	45
Γράφημα 4.3	Διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2000-2014	46
Γράφημα 4.4	Μορφωτικό Επίπεδο στον Δήμο Λαρισαίων	58
Γράφημα 4.5	Μορφωτικό Επίπεδο ανά Δημοτική Ενότητα	59
Γράφημα 4.6	Η θερμοκρασία στην πόλη της Λάρισας 1955-2010	70

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Διάγραμμα 4.1	Η θέση της Περιφέρειας Θεσσαλίας στον Ευρύτερο Ευρωπαϊκό Χώρο	47
Διάγραμμα 4.2	Η θέση της Περιφέρειας στον Ελλαδικό Χώρο	48

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΤΙΤΛΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Χάρτης 4.1	Η θέση της Λάρισας στο σύνολο της χώρας και στην Περιφέρεια	49
Χάρτης 4.2	Π.Α.Θ.Ε.	50
Χάρτης 4.3	Δημοτικές Ενότητες Λάρισας	51
Χάρτης 4.4	Σχέδιο πόλης μέχρι το 1970	67
Χάρτης 4.5	Περιοχές NATURA	69
Χάρτης 4.6	Συγκοινωνιακό δίκτυο σε Πανελλήνιο Επίπεδο	89
Χάρτης 4.7	Ζoning με τον ισχύον σ.δ. της Λάρισας	95
Χάρτης 4.8	Ο σ.δ. που προτείνει το ΓΠΣ 2008 για την Λάρισα	96
Χάρτης 4.9	Υποθετική απεικόνιση 3D του σ.δ. της Λάρισας	96

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Εικόνα 4.1	Όρος Όσσα	52
Εικόνα 4.2	Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας	72
Εικόνα 4.3	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλίας Τεχνολογικού Τομέα- ΤΕΙ Θεσσαλίας	75
Εικόνα 4.4	Μπεζεστένι Λάρισας	76
Εικόνα 4.5	Μνημείο Ιπποκράτη	77
Εικόνα 4.6	Αρχαίο Θέατρο Λάρισας- Α΄ Αρχαίο Θέατρο	77
Εικόνα 4.7	Β΄ Αρχαίο Θέατρο	78
Εικόνα 4.8	Δημοτική Πινακοθήκη Λάρισας- μουσείο Γ.Ι. Κατσιγρα	79
Εικόνα 4.9	Φεστιβάλ Πηνειού Ποταμού	82
Εικόνα 4.10	Στάδιο Αλκαζάρ ΕΑΚ Λάρισας	83
Εικόνα 4.11	AEL FC Arena	84
Εικόνα 4.12	GRECOTEL- IMPERIAL LARISSA	86

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

Ελληνικά

Α.Ε.Λ. - Αθλητική Ένωση Λάρισας

Α.Μ.Ε.Α. – Άτομα με Αναπηρία

Α.Π.Ε. – Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Γ.Π.Σ. – Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο

Δ.Ε.Υ.Α.Λ. – Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης Λάρισας

Δ.Η.Π.Ε.Θ.Ε. – Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο

Ε.Α.Κ.Λ. – Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Λάρισας

Ε.Ε. – Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Σ.Π.Α. – Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

Ι.Ε.Κ. – Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης

Κ.Α.Π.Η. – Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων

Κ.Δ.Α.Π. – Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

Μ.Ο.Δ. Α.Ε. – Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων

Π.Ε.Π. – Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Π.Π.Χ.Σ.Α.Α – Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Τ.Ε.Β.Α. – Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους

Τ.Ε.Ι – Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Π.Ο.Μ.Ε.Μ. – Πόλεις Μεσαίου Μεγέθους

Σ.Δ.- Συντελεστής Δόμησης

Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. – Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων

Αγγλικά

S.W.O.T. – Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1. Εισαγωγή

1.1 Ανάγκη δημιουργίας στρατηγικού σχεδίου

Το σύγχρονο διεθνοποιημένο και ανταγωνιστικό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί, δημιουργεί ανάγκες στις πόλεις, όπως είναι η οικονομική τους επιβίωση και η ανάπτυξη και προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες. Με την χρήση του όρου σχεδιασμός, παραπέμπεται η διαδικασία προσδιορισμού των παρεμβάσεων που θα πρέπει να υποστούν οι πόλεις προκειμένου να επιτύχουν τον στόχο τους που είναι η αλλαγή τους (Νιάρος Βασίλειος, 2007).

Οι κύριες μορφές του σχεδιασμού είναι δύο ο φυσικός σχεδιασμός και ο στρατηγικός σχεδιασμός. Στον φυσικό σχεδιασμό αναφέρονται κυρίως οι παρεμβάσεις οι οποίες έχουν ως στόχο την τροποποίηση της φυσική ή υλικής μορφής με παράλληλη την οργάνωση του χώρου. Από την άλλη πλευρά, ο στρατηγικός σχεδιασμός δεν αναφέρεται στην υλική μορφή του χώρου, αλλά στις βαθύτερες δομές που διαμορφώνουν την υλική του δομή. Ο στρατηγικός σχεδιασμός τις περισσότερες φορές ασκείται σε μεγαλύτερες γεωγραφικές κλίμακες και οι παρεμβάσεις του προβλέπουν σε μέσο ή μακροχρόνιο ορίζοντα (Οικονόμου 2007). Παράλληλα, ο στρατηγικός σχεδιασμός θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια διαδικασία προσδιορισμού μακροπρόθεσμων στόχων και στρατηγικών προς υλοποίηση. Ως κύρια χαρακτηριστικά του στρατηγικού σχεδιασμού είναι η εστίαση στη διαδικασία σε συγκεκριμένα θέματα, η εξέταση της διαθεσιμότητας πόρων και η επίδραση των εξωτερικών παραγόντων, η αξιολόγηση των δυνατών και των αδύναμων στοιχείων μιας περιοχής και ο προσανατολισμός του οράματος, της δράσης και των πρακτικών αποτελεσμάτων (Λουκίτσας 2001).

Πολλές από τις Ευρωπαϊκές πόλεις, προσπαθούν να προσδιορίσουν την ταυτότητά τους σε συνδυασμό με την διαμόρφωση ή την αναδιαμόρφωση της εικόνας τους χρησιμοποιώντας ως βασικό άξονα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής (Κουσκουρίδα, 2016).

Τα στρατηγικά σχέδια καλύπτουν ένα ιδιαίτερα ευρύ πεδίο θεμάτων που ασχολούνται κυρίως με οικονομικά ζητήματα και την ανταγωνιστικότητα της τοπικής οικονομίας. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πως ο στρατηγικός σχεδιασμός παρουσιάζει έναν επιλεκτικό χαρακτήρα καθώς ιεραρχεί τα προβλήματα και τους στόχους ανάπτυξης και επικεντρώνεται κυρίως σε αυτά (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2005 Β).

Όπως αναφέρθηκε, οι πόλεις προσπαθούν να υιοθετήσουν τα κατάλληλα εργαλεία έτσι ώστε να πραγματοποιήσουν τον στρατηγικό σχεδιασμό προκειμένου να ικανοποιήσουν τους στόχους ανάπτυξης και προσαρμογής τους. (Κουσκουρίδα, 2016).

Συνεπώς, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πως ο στρατηγικός σχεδιασμός είναι αναγκαίος για τις πόλεις καθώς αποτελείται από μια σειρά διαδικασιών που εστιάζουν στον εντοπισμό των κρίσιμων ζητημάτων μιας περιοχής και προτείνουν τις κατάλληλες δράσεις προκειμένου να επέλθει η ανάπτυξη της.

Μετά την δεκαετία του 60' πολλές ευρωπαϊκές πόλεις άρχισαν να ενσωματώνουν την διαδικασία του στρατηγικού πολεοδομικού σχεδιασμού κάνοντας παρεμβάσεις χωρικού χαρακτήρα με κύριο προσανατολισμό τον φυσικό σχεδιασμό. Κατά την δεκαετία του 70' τα προβλήματα που εμφανίζονται στις πόλεις κάνουν επιτακτική την ανάγκη της υιοθέτησης ενός πολεοδομικού σχεδιασμού με στρατηγικό χαρακτήρα (Μεταξάς και Λαλένης, 2006). Τα τελευταία χρόνια, ο στρατηγικός σχεδιασμός των πόλεων εστιάζει κυρίως στην δημιουργία ανταγωνιστικών πόλεων όπου θα επικεντρώνονται στην φιλοξενία και την διοργάνωση μεγάλων γεγονότων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής τέτοιου είδους στρατηγικού σχεδιασμού αποτελεί η πόλη της Πράγας, της οποίας ο σχεδιασμός στηρίχθηκε κυρίως στον πολιτιστικό της πλούτο και στο ανθρώπινο δυναμικό καθώς πρόκειται για μια περιοχή με πλεονεκτική γεωγραφική θέση στο κέντρο της Ευρώπης. Επίσης, στην πόλη της Πράγας δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση και στις υποδομές που αφορούν τις μεταφορές αλλά και στην ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος και στην αστική διοίκηση και διαχείριση (Ανδρικοπούλου, 2007).

1.2 Σκοπός και Στόχος της διπλωματικής εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Ο στόχος της εν λόγω διπλωματικής είναι η διαμόρφωση ενός στρατηγικού σχεδίου με απώτερο σκοπό την αστική ανάπλαση της πόλης της Λάρισας. Προκειμένου να εκπονηθεί το παρόν στρατηγικό σχέδιο, προηγήθηκε μια ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών που εντοπίζονται στην πόλη της Λάρισας, με σκοπό τον εντοπισμό των κρίσιμων ζητημάτων προς επίλυση. Παράλληλα, προσεγγίζεται η έννοια της μεσαιάς πόλης και των χαρακτηριστικών τους, έτσι ώστε οι κατευθύνσεις που θα προταθούν να είναι εντός των ορίων και των αναγκών των μεσαιών πόλεων. Για τον παραπάνω σκοπό, ως σημαντικό εργαλείο ανάλυσης της υφιστάμενης περιοχής της Λάρισας χρησιμοποιείται η ανάλυση S.W.O.T., για τον εντοπισμό των δυνατών και των αδύναμων σημείων της πόλης. Επιπλέον, μέσα από την ανάλυση S.W.O.T., εντοπίζονται τα κρίσιμα ζητήματα στα οποία θα πρέπει να στηριχτεί το στρατηγικό σχέδιο προκειμένου να επέλθει η αστική ανάπτυξη της Λάρισας. Ταυτόχρονα, διαμορφώνεται και το όραμα που προβλέπεται για την πόλη και τονίζονται τα σημαντικά στοιχεία της πόλης στα οποία θα πρέπει να δοθεί περισσότερο έμφαση για την ανάδειξή τους. Τέλος, γίνεται

διαχωρισμός σε θεματικούς άξονες, προκειμένου να μελετηθούν και να παρουσιαστούν καλύτερα τα μέτρα και περαιτέρω οι δράσεις που προτείνονται για την ανάπτυξη.

1.3 Δομή της εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελείται από 6 κεφάλαια με την εξής δομή:

Κεφάλαιο 1^ο: Το πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τον στόχο - σκοπό της διπλωματικής εργασίας και αναφέρει τον τρόπο με τον οποίο δομείται και πραγματοποιείται η εργασία. Παράλληλα, πραγματοποιείται μια επεξήγηση μέσα στην οποία γίνεται κατανοητός ο λόγος για τον οποίο μια πόλη χρίζει αναγκαία την δημιουργία ενός στρατηγικού σχεδίου.

Κεφάλαιο 2^ο: Το δεύτερο κεφάλαιο αποτελείται από την ανάλυση των βασικών εννοιών και πιο συγκεκριμένα από την ανάλυση της έννοιας της μεσαίας πόλης. Στο εν λόγω κεφάλαιο, γίνεται κατανοητή η έννοια της μεσαίας πόλης αλλά και τα βασικά χαρακτηριστικά που εντοπίζονται στις πόλεις που εντάσσονται στην κατηγορία των μεσαίων. Επίσης, αναλύονται και στοιχεία όπως είναι οι οικονομικές δραστηριότητες, περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, υποδομές και πολιτική διαχείριση στις πόλεις μεσαίου μεγέθους. Σκοπός του κεφαλαίου είναι ο αναγνώστης να κατανοήσει πλήρως την έννοια της μεσαίας πόλης καθώς η περιοχή μελέτης, δηλαδή η Λάρισα, εντάσσεται σε αυτή την κατηγορία των πόλεων.

Κεφάλαιο 3^ο: Το τρίτο κεφάλαιο αποτελείται από την ανάπτυξη των μεσαίων πόλεων. Πιο συγκεκριμένα, στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια σειρά από θεωρητικές προσεγγίσεις και υποδείγματα που σχετίζονται με τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να αναπτυχθεί μια πόλη μεσαίου μεγέθους. Βασικός σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι η παρουσίαση προτάσεων που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη πόλεων αυτής της κατηγορίας. Το κεφάλαιο 3 μπορεί να λειτουργήσει στη συνέχεια ως κατευθυντήρια γραμμή για τις δράσεις και τα μέτρα που προτείνονται για την αστική ανάπτυξη της Λάρισας.

Κεφάλαιο 4^ο: Το κεφάλαιο 4 αποτελείται από την ανάλυση της περιοχής μελέτης, δηλαδή την Λάρισα. Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να προταθούν οι δράσεις που θα ωφελήσουν στην αστική ανάπτυξη, αναγκαία είναι η ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών που σημειώνονται στην περιοχή. Επομένως, στο κεφάλαιο 4 πραγματοποιείται μια ανάλυση όπου περιλαμβάνει στοιχεία όπως η θέση, οι υποδομές, η ιστορία, τα μνημεία, το περιβάλλον κ.α. της πόλης. Επιπλέον, με την χρήση του εργαλείου της ανάλυσης S.W.O.T. γίνεται και εντοπισμός των δυνατών αλλά και των αδύναμων σημείων της περιοχής πάνω στα οποία θα στηριχθούν οι δράσεις και τα μέτρα που θα προταθούν.

Κεφάλαιο 5^ο: Το κεφάλαιο 5 αποτελείται από την παρουσίαση των προτάσεων για την ανάπτυξη της πόλης της Λάρισας. Πιο συγκεκριμένα, στο κεφάλαιο 5 αναφέρεται

αρχικά το όραμα που προβλέπεται για την πόλη της Λάρισας, το οποίο χρησιμοποιείται ως πυξίδα για την επακόλουθη ανάπτυξη των μέτρων. Ύστερα, πραγματοποιείται ένας διαχωρισμός σε θεματικούς άξονες με βάση το περιβάλλον, την κοινωνία, την οικονομία και την διοίκηση, προκειμένου να γίνει ευκολότερη η παρουσίαση των προτάσεων ανά θεματικό άξονα. Τέλος, παρουσιάζονται τα προτεινόμενα μέτρα και ως επακόλουθα και οι προτεινόμενες δράσεις και αναφέρονται οι αρμόδιες διευθύνσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή των δράσεων αυτών.

Κεφάλαιο 6^ο: Το κεφάλαιο 6 αποτελείται από τα συμπεράσματα που προέκυψαν από ολόκληρη την διπλωματική εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2. Πόλεις μεσαίου μεγέθους: ανάλυση βασικών εννοιών

2.1 Εισαγωγή

Οι περισσότερες Ευρωπαϊκές πόλεις κατηγοριοποιούνται ανάλογα με το μέγεθός τους, μια σημαντική κατηγορία πόλεων που μελετάται στο εν λόγω κεφάλαιο είναι αυτή των πόλεων μεσαίου μεγέθους. Το σημαντικότερο όριο που προσδιορίζει την κατηγορία των ΠΟΜΕΜ είναι το πληθυσμιακό τους μέγεθος. Μεταξύ των μελετητών παρατηρείται διαφορά ως προς τον προσδιορισμό των ορίων που προσδιορίζουν την κατηγορία των μεσαίων πόλεων. Ένα εξίσου σημαντικό κριτήριο προσδιορισμού των ΠΟΜΕΜ είναι και η λειτουργική διάσταση της πόλη, όπου η ταυτόχρονη χρήση των κριτηρίων αυτών συντελεί στις αναπτυξιακά σημαντικές λειτουργίες της. Οι ΠΟΜΕΜ κατά κανόνα συγκεντρώνουν διοικητικές λειτουργίες περιφερειακού επιπέδου και αποτελούν κέντρα των ημιαστικών και αγροτικών περιοχών. Είναι ευρέως γνωστό πως στην πλειοψηφία τους εξασφαλίζουν ποιοτικότερο περιβάλλον, καθώς διαθέτουν χαμηλά επίπεδα ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου, σε σύγκριση με τα μεγάλα αστικά κέντρα. Τέλος, διαθέτουν σχετικά επαρκές δίκτυο υποδομών και παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες ως προς τα χαρακτηριστικά του δομημένου περιβάλλοντος, οι οποίες τις περισσότερες φορές λειτουργούν ως συγκριτικό πλεονέκτημα για τις ίδιες τις πόλεις. (Ασπρογέρακας, 2003).

2.2 Προσέγγιση πόλεων μεσαίου μεγέθους

2.2.1 Κριτήρια προσδιορισμού πόλεων μεσαίου μεγέθους

2.2.1.1 Δημογραφικός προσδιορισμός των πόλεων μεσαίου μεγέθους

Όπως προαναφέρθηκε, το πιο διαδεδομένο κριτήριο που χρησιμοποιείται για τον διαχωρισμό των πόλεων σε ομάδες είναι αυτό του πληθυσμιακού μεγέθους. Πιο συγκεκριμένα, το κριτήριο του πληθυσμιακού μεγέθους καθορίζει τα όρια μέσα στα οποία θα πρέπει να κυμαίνεται ο πληθυσμός μιας πόλης έτσι ώστε να εντάσσεται στην ομάδα των πόλεων μεσαίου μεγέθους. Μέχρι στιγμή παρατηρείται απουσία ομοφωνίας μεταξύ των μελετητών ως προς τα όρια του πληθυσμού που ορίζουν την κατηγορία των πόλεων μεσαίου μεγέθους. Βέβαια, το εν λόγω κριτήριο χρησιμοποιείται σε συνάρτηση με το πεδίο αναφοράς αλλά και τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει, καθώς και της χρήσης του αποτελέσματος της κατηγοριοποίησης. (Ασπρογέρακας, 2003).

Με λίγα λόγια, τα όρια του πληθυσμιακού μεγέθους διαφέρουν όταν ως πεδίο αναφοράς είναι το συνολικό ευρωπαϊκό αστικό δίκτυο. Στην Ευρώπη δεν υπάρχουν πραγματικά μεγάλες πόλεις και θα μπορούσε να επιστημανθεί πως οι Ευρωπαϊκές

Μητροπόλεις θεωρούνται μεσαίου μεγέθους για τα παγκόσμια δεδομένα. (Πετράκος, Οικονόμου, 1999). Τα μεγέθη που καθορίζουν την κατηγορία των ΠΟΜΕΜ ποικίλουν με βάση το σημείο αναφοράς της κάθε πόλης. Ως ΠΟΜΕΜ χαρακτηρίζονται οι ευρωπαϊκές αστικές συγκεντρώσεις με πληθυσμό 100.000- 500.000 για την πόλη ενώ 300.000- 3.000.000 για την περιφέρεια επιρροής. (Lavergne, Mollet 1991 και Πετράκος, Οικονόμου 1999). Σύμφωνα με έρευνα που έχει πραγματοποιήσει το ΕΦ το 1997, έχει περιορίσει τα όρια των ΠΟΜΕΜ για την Ευρωπαϊκή Ένωση μεταξύ των 100.000 και 250.000 κατοίκων επισημαίνοντας παράλληλα την σημασία που έχουν οι ιδιαιτερότητες του κάθε εθνικού συστήματος. Από την άλλη πλευρά, στην Γαλλία ως πόλεις μεσαίου μεγέθους θεωρούνται τα αστικά κέντρα των οποίων ο πληθυσμός κυμαίνεται μεταξύ των 20.000- 200.000 κατοίκων. (Scargill 1983). Τα όρια αυτά που προαναφέρθηκαν αφορούν το σύνολο του ευρωπαϊκού χώρου και δεν περιλαμβάνουν την Ελλάδα. (ΕΦ 1997).

Ως προς τον ελληνικό χώρο, παρατηρείται εξίσου το φαινόμενο των διαφορετικών ορίων μεταξύ των μελετητών. Πιο συγκεκριμένα, ο μελετητής Γ. Τσουγιόπουλος το 1984 αναγνώρισε 13 ΠΟΜΕΜ με όρια 35.000 έως 120.000 κατοίκους. Από την άλλη πλευρά, το ΥΧΟΠ το 1983 κάνει αναφορά για 46 ΠΟΜΕΜ χρησιμοποιώντας ως όρια πληθυσμού τους 10.000- 50.000 κατοίκους. Ωστόσο, τα πλέον αποδεκτά όρια για τον ελληνικό χώρο κυμαίνονται από 70.000 έως 120.000 κατοίκους. (Απογραφή πληθυσμού 1971)

2.2.1.2 Λειτουργικά κριτήρια των πόλεων μεσαίου μεγέθους

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, για τον προσδιορισμό μιας ΠΟΜΕΜ δεν αρκεί μόνο το πληθυσμιακό μέγεθος ως κριτήριο, αλλά θα πρέπει να συνυπολογισθεί και η λειτουργική διάσταση της πόλης. Η λειτουργική διάσταση μιας πόλης πρόκειται για ένα ζήτημα που έχει απασχολήσει πολλούς μελετητές και η βασική διαφορά εντοπίζεται κυρίως μεταξύ της διάκρισης των πόλεων μεσαίου μεγέθους και των μεσαιών πόλεων. (Mega 2000). Ο όρος πόλη μεσαίου μεγέθους αναφέρεται κυρίως στο πληθυσμιακό μέγεθος της πόλης και τη διαφοροποιεί σε σχέση με τα υπόλοιπα μικρά ή μεγάλα αστικά πληθυσμιακά κέντρα. Από την άλλη πλευρά, με τον όρο «μεσαία», που χρησιμοποιείται στον χαρακτηρισμό της εν λόγω ομάδας πόλεων, αναφέρεται κυρίως στα λειτουργικά χαρακτηριστικά μιας πόλης. Τα λειτουργικά χαρακτηριστικά της κάθε πόλης μπορούν να την διακρίνουν από τα αστικά κέντρα, που διαθέτουν περισσότερες κεντρικές λειτουργίες και εξυπηρετούν μεγαλύτερη ενδοχώρα, ή από εκείνες τις πόλεις που διαθέτουν μόνο λειτουργίες τοπικού επιπέδου. Βέβαια οι δύο αυτές έννοιες δεν σηματοδοτούν πως πρόκειται για διαφορετικές κατηγορίες πόλεων (Ασπρογέρακας, 2003).

Ο λειτουργικός ρόλος της κάθε πόλης διαμορφώνεται κυρίως με βάση τη θέση της πόλης στην ιεραρχία του εθνικού αστικού συστήματος. (Mega 2000,1997, EF 1997). Παράλληλα, η λειτουργική διαμόρφωση ενός αστικού συστήματος εξαρτάται και από διάφορα άλλα χαρακτηριστικά όπως είναι, το πληθυσμιακό μέγεθος της χώρας στην οποία βρίσκεται ο αστικός ιστός, η δομή και το μέγεθος της οικονομίας η οποία κατέχει σημαντικό ρόλο στον καθορισμό της κατανομή και του είδους των παραγωγικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στην ευρύτερη περιοχή. Ωστόσο, ακόμη και ο Ευρωπαϊκός χώρος δεν αναγνωρίζεται ως ένα ενιαίο αστικό σύστημα αλλά ως πολλά εθνικά συστήματα που εμφανίζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα μεταξύ των διαφορών των αστικών συστημάτων αποτελούν η Γαλλία και η Αυστρία που χαρακτηρίζονται ως έντονα συγκεντρωτικά και κεντρικογενή αστικά συστήματα και έρχονται σε αντίθεση με αυτά της Γερμανίας και της Ιταλίας που εμφανίζουν μια οριζόντια αποκεντρωμένη διασπορά πόλων(Ασπρογέρακας, 2003).

Προκειμένου να υπάρχει ισότητα μεταξύ των πόλεων μιας χώρας, μέσα στην κατηγορία των πόλεων μεσαίου πληθυσμιακού μεγέθους θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται και μια κατηγορία πόλεων που διαθέτουν «μεσαίου» λειτουργικό ρόλο. Σύμφωνα με σχετικές έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, οι ορισμένες πόλεις της Βραζιλίας που εντάσσονται στην κατηγορία των ΠΟΜΕΜ φαίνεται να διαθέτουν και μεσαία λειτουργικά χαρακτηριστικά (Liana Vallicelli 2000). Εντελώς διαφορετική περίπτωση σε σχέση με αυτή της Βραζιλίας φαίνεται να σημειώνεται στις πόλεις των μεσογειακών χωρών. Στον ελληνικό χώρο, οι πόλεις που χαρακτηρίζονται ως μεγάλες με βάση το πληθυσμιακό τους μέγεθος είναι 6 (Απογραφή 1991), γεγονός που καθιστά τις πόλεις της επόμενης κατηγορίας με πληθυσμιακό μέγεθος 50.000-100.000 κατοίκους να αναλάβουν τον λειτουργικό ρόλο των ΠΟΜΕΜ (Mega 2000).

Τα δημογραφικά κριτήρια αλλά και η θέση των αστικών κέντρων στο τοπικό ή στο εθνικό δίκτυο θεωρούνται ανεπαρκή στοιχεία ως προς τη διαφοροποίηση των αστικών κέντρων και την ένταξή τους στις διάφορες κατηγορίες πόλεων (Salom 2000, EF 1997). Σύμφωνα με σχετικές έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, εντοπίζουν πως ένα σημαντικό κριτήριο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην κατηγοριοποίηση των πόλεων είναι οι δυνατότητες τους στο να μπορούν να ανταπεξέλθουν στα σύγχρονα πρότυπα ανάπτυξης. Σημαντικός παράγοντας στρατηγικής σημασίας για το αναπτυξιακό δυναμικό μιας πόλης θεωρείται η παρουσία συγκεκριμένων λειτουργιών όπως είναι για παράδειγμα οι μονάδες τηλεπικοινωνιακών και τεχνολογικών κλάδων (Julia Salom 2000).

2.2.2 Ο ρόλος των ΠΟΜΕΜ και η προοπτική τους

Αδιαμφισβήτητα οι ΠΟΜΕΜ θεωρείται ότι κατέχουν σημαντικό ρόλο στον Ευρωπαϊκό χώρο καθώς το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού κατοικεί σε αυτές (περίπου το 56%

του πληθυσμού σύμφωνα με το UIA 1999), γεγονός που τις καθιστά κέντρα διοίκησης και παροχής υπηρεσιών για την ευρύτερη περιοχή στην οποία βρίσκονται. Τα παλαιότερα χρόνια οι πόλεις μεσαιού μεγέθους δεν θεωρούνταν σημαντικό πεδίο έρευνας και σχεδιασμού από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται έντονη ενασχόληση με τις ΠΟΜΕΜ καθώς έχει αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού για πολλούς ακαδημαϊκούς και ερευνητές. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τον πολύπλοκο χαρακτήρα και τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των ΠΟΜΕΜ έχει καταφέρει στο να δημιουργηθούν ποικίλες απόψεις γύρω από τις ΠΟΜΕΜ.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ΠΟΜΕΜ χρησιμοποιήθηκαν ως εργαλείο αντιμετώπισης των έντονων τάσεων αστικοποίησης, καθώς βοηθούσαν στην ομοιομορφη και ισορροπημένη πληθυσμιακή και οικονομική κατανομή (Panjin 1999, EF 1997). Οι ΠΟΜΕΜ λειτουργούν ως σημείο αναφοράς τόσο για την ημιαστική όσο και για την αγροτική ενδοχώρα τους, καθώς τους δίνουν τη δυνατότητα για συμμετοχή σε εξειδικευμένες αστικές υπηρεσίες. Με τον τρόπο αυτό, η πόλη εξασφαλίζει έναν σημαντικό ρόλο στην επικράτεια, καθώς της δίνει την δυνατότητα για συγκέντρωση και ανάπτυξη περισσότερων οικονομικών δραστηριοτήτων και παράλληλα της προσδίδει και πλεονεκτήματα ως προς τη φυσική και διοικητική της υποδομή. Προκειμένου οι ΠΟΜΕΜ να καλύψουν τις ανάγκες των κατοίκων τους και της ευρύτερης περιοχής, διαθέτουν ένα αναπτυγμένο σύστημα κοινωνικών υποδομών, γεγονός που εξασφαλίζει μια αυξημένη ποιότητα ζωής στους κατοίκους τους σε σύγκριση με τις μικρότερες επαρχιακές πόλεις (Ασπρογέρακας 2003). Σε πολλές από τις περιπτώσεις των ΠΟΜΕΜ έντονη είναι η παρουσία ενός πανεπιστημίου το οποίο μπορεί να λειτουργήσει ευεργετικά ως προς μια περιοχή ως ένας πολύ σημαντικός αναπτυξιακός παράγοντας. Παράλληλα, οι ΠΟΜΕΜ χαρακτηρίζονται και από την έντονη πολιτιστική δραστηριότητα και τις αντίστοιχες υποδομές που διαθέτουν, καθώς όπως προαναφέρθηκε δρουν σαν κέντρα κοινωνικής και πολιτισμικής συνεύρεσης για τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής (EF 1997). Ωστόσο, στις μεσογειακές χώρες έχει εντοπιστεί σχετικά μεγάλος αριθμός των ΠΟΜΕΜ, όπου στις περισσότερες περιπτώσεις βρίσκονται σε σχετικά κοντινή απόσταση μεταξύ τους και εμφανίζουν στενή σχέση με το αγροτικό περιβάλλον που τις περικλείει (Brunet 2000).

Παρόλα αυτά, κατά τον 20^ο αιώνα, ο ρόλος και η θέση των ΠΟΜΕΜ στο αστικό σύστημα, άλλαξε λόγω των έντονων οικονομικών και πολιτικών πιέσεων της εποχής. Ορισμένες από αυτές ενσωματώθηκαν στα μεγάλα αστικά κέντρα κατά την προσπάθειά τους για επέκτασης της ζώνης επιρροής τους, ενώ άλλες ανέλαβαν σημαντικό ρόλο στα πολυκεντρικά δίκτυα. Ωστόσο, κάποιες από αυτές λόγω των έντονων πιέσεων της αστικοποίησης, έχασαν σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού τους και παρήκμασαν οικονομικά. Βέβαια, τα τελευταία χρόνια μέσω της προσπάθειας της αποαστικοποίησης των μεγάλων αστικών κέντρων, οι ΠΟΜΕΜ έχουν εμφανίσει υψηλές τάσεις ανάκαμψης (EF 1997).

Όσον αφορά την προοπτική των ΠΟΜΕΜ, σε πολλές χώρες ξεκίνησε από σχετικά νωρίς η πολιτική πρόθεση να αξιοποιηθεί αναπτυξιακά το δυναμικό των πόλεων μεσαιού μεγέθους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί στη Γαλλία, το Έκτο Εθνικό Πρόγραμμα (1971-1975) σύμφωνα με το οποίο δημιουργήθηκε έντονη η ανάγκη για διεξοδική προσοχή στην ανάπτυξη των πόλεων μικρού και μεσαιού μεγέθους. (Γ. Τσουγιόπουλος 1984). Παράλληλα, κατά την ίδια περίοδο (1972) πραγματοποιείται και ο εγκαινιασμός του πρώτου κυβερνητικού προγράμματος με παρόμοιο περιεχόμενο (La

Politique dew villes moyennes) ως προς την προσεκτική ανάπτυξη των μικρών και των μεσαίων πόλεων (Scargill 1983). Σύμφωνα με αποτελέσματα που δημοσιεύτηκαν το 1977, περίπου το 10% των μικρών πόλεων συμμετείχαν στα προγράμματα ανάπτυξης και στα περισσότερα από αυτά εντοπίστηκαν θετικά αποτελέσματα (Brunn, 1983).

Από την περίοδο εκείνη μέχρι και σήμερα σημειώνονται δύο αξιόλογες προσπάθειες προγραμμάτων που έχουν αναπτυχθεί στα πλαίσια του τομέα της έρευνας. Το πρώτο πρόγραμμα ονομάζεται «Πόλεις Μεσαίου Μεγέθους και Κοινωνικό-οικονομική Περιβαλλοντική Ανάπτυξη στις Περιφέρειες της ΕΕ», «Medium Sized Cities and Socio-economic and Environmental Development in the Regions of the EU», EFIL WC, την περίοδο 1993-1997 (ΕΕ 1997). Το δεύτερο πρόγραμμα που έχει αναπτυχθεί ονομάζεται «Πόλεις Μεσαίας Τάξης και Παγκόσμια Αστικοποίηση», «Intermediate Cities and World Urbanization», δημιουργούμενο από την Παγκόσμια Ένωση Αρχιτεκτόνων στο συνέδριο στη Βαρκελώνη το 1996 (UIA 1999). Τα στοιχεία και τα συμπεράσματα που έχουν προκύψει από την εφαρμογή των δύο αυτών προγραμμάτων έχουν χρησιμοποιηθεί από πολλούς ερευνητές για την μελέτη και την επίλυση των προβληματισμών που σχηματίζονται γύρω από το ζήτημα των πόλεων μεσαίου μεγέθους.

2.2.3 Κατηγορίες των ΠΟΜΕΜ

Σύμφωνα με το πρόγραμμα Ευρώπη 2000+ και την Ευρωπαϊκή Ένωση 1994, οι ΠΟΜΕΜ εντάσσονται σε περαιτέρω κατηγορίες ανάλογα με τα βασικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζει η καθεμία από αυτές. Οι κατηγοριοποιήσεις αφορούν κυρίως Ευρωπαϊκές πόλεις με πληθυσμό λιγότερο των 500.000 κατοίκων, οι οποίες φαίνεται να παρουσίασαν μια πληθυσμιακή αύξηση την περίοδο 1980-1990. Τέλος, οι πόλεις οι οποίες κατηγοριοποιούνται είναι δυνατόν να ανήκουν σε περισσότερες από μια κατηγορίες (Ασπρογέρακας, 2003).

- I. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται οι πόλεις όπου ο πληθυσμός τους αγγίζει τους 500.000 κατοίκους και παράλληλα εμφανίζουν πληρότητα ως προς τις παροχές και τις υπηρεσίες τους, ανάλογη με αυτή των μεγαλύτερων πληθυσμιακά πόλεων.
- II. Στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι πόλεις οι οποίες προσφέρουν στους κατοίκους μια καλύτερη ποιότητα ζωής, με πιο ποιοτικό περιβάλλον ή άλλων θέλητρων.
- III. Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν οι πόλεις οι οποίες έχουν αναπτύξει κάποια σημαντική εξειδίκευση κυρίως σε κάποια οικονομική δραστηριότητα ή τομέα.
- IV. Στην τέταρτη κατηγορία ανήκουν οι πόλεις οι οποίες βρίσκονται στον περιφερειακό δακτύλιο κάποιου αστικού κέντρου και εμφανίζουν μεγάλες πιθανότητες να απορροφηθούν από αυτό στο μέλλον λόγω της επέκτασης της επιρροής του.
- V. Στην πέμπτη κατηγορία εμπεριέχονται οι πόλεις οι οποίες αποτελούν τα κέντρα των αγροτικών περιοχών και η ανάπτυξή τους οφείλεται κυρίως στη μετακίνηση

του πληθυσμού από την ενδοχώρας τους λόγω της εξασθένησης του πρωτογενούς τομέα.

VI. Η τελευταία κατηγορία αφορά κυρίως πόλεις οι οποίες είναι ενταγμένες σε κάποιας μορφής δίκτυα.

Ορισμένοι ερευνητές που έχουν επιχειρήσει να μελετήσουν τις κατηγορίες των ΠΟΜΕΜ ισχυρίζονται πως υπάρχουν ακόμη και άλλες πολλές κατηγορίες ΠΟΜΕΜ με παρόμοια ή και όχι κριτήρια με αυτές που προαναφέρθηκαν (Portas 1997, Salles & Verot 1991). Οι κατηγορίες των ΠΟΜΕΜ που αναφέρονται πιο πάνω αποτελούν κυρίως το σύνολο των πόλεων μεσαίου μεγέθους αλλά είναι και οι κυριότερες κατηγορίες πόλεων οι οποίες αναπτύχθηκαν την δεκαετία του 1980. Όπως παρατηρείται από τις κατηγορίες που προαναφέρθηκαν, οι πόλεις αυτές είναι ένα πολύ οργανωμένο δίκτυο, το οποίο παρουσιάζει εξειδίκευση σε ορισμένες δραστηριότητες και διατηρεί ισχυρούς δεσμούς αλληλεπίδρασης με τα μεγάλα αστικά κέντρα, ενώ σε πολλές από αυτές εντοπίζονται και σημαντικά πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα (ΕΕ 1994).

2.3. Χαρακτηριστικά των ΠΟΜΕΜ

2.3.1 Χαρακτηριστικά του δομημένου χώρου των ΠΟΜΕΜ

Οι ΠΟΜΕΜ συγκριτικά με τα μεγάλα αστικά κέντρα εμφανίζουν παρόμοια χαρακτηριστικά και προβλήματα μικρότερης όμως εντάσεως, η μόνη διαφορά που συναντάται είναι η περιορισμένη έκταση του αστικού ιστού τους (Ασπρογέρακας, 2003).

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των ΠΟΜΕΜ είναι ότι παρουσιάζουν επάρκεια αστικής γης με συγκριτικά χαμηλότερο κόστος, όμως τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια τάση αύξησης της τιμής της (ΕΕ 1997). Επιπλέον, στις πόλεις μεσαίου μεγέθους παρατηρείται έντονο το φαινόμενο της ιδιωτικής οικοδόμησης, ενώ παράλληλα είναι αυξημένο και το ποσοστό της ιδιοκατοίκησης. Το γεγονός αυτό, φέρει ως αποτέλεσμα την περιορισμένη οργανωμένη δημόσια δόμηση και την έντονη μη σχεδιασμένη επέκταση των πόλεων, συμπεριλαμβανομένων όλων των αναμενόμενων αρνητικών συνεπειών (ΕΕ 1997).

Όσον αφορά την βασική δομή μιας πόλης μεσαίου μεγέθους, στις περισσότερες περιπτώσεις στις πόλεις αυτές συναντάται ένα παλιό κέντρο με σημαντική ιστορική αξία και ιδιαίτερο στοιχείο πολιτιστικής κληρονομιάς. Συνήθως, το ιστορικό αυτό κέντρο των ΠΟΜΕΜ συνοδεύεται από αρχιτεκτονικά και πολιτιστικά μνημεία τα οποία αλληλεπιδρούν με τη σύγχρονη ζωή της πόλης. Το αρχιτεκτονικό περιβάλλον σε συνδυασμό με τα μνημεία του ιστορικού κέντρου προσφέρονται κυρίως για τουριστική αξιοποίηση (Αυγερινού- Μαϊστρου 2002). Επιπλέον, όπως αναφέρεται και παραπάνω, οι ΠΟΜΕΜ στεγάζουν και διοικητικές λειτουργίες και πληθώρα οικονομικών δραστηριοτήτων.

Παρόλα αυτά, στις ΠΟΜΕΜ συναντώνται ορισμένα προβλήματα υποδομής. Το βασικό πρόβλημα που εντοπίζεται αφορά κυρίως το κυκλοφοριακό δίκτυο, όπου λόγω

του μικρού μεγέθους των πόλεων αδυνατούν να αναπτύξουν αξιόπιστα δίκτυα δημόσιων συγκοινωνιών. Ωστόσο, η κακή ποιότητα του υπάρχοντος δομημένου χώρου σε συνδυασμό με το υψηλό κόστος ανάπλασης οδηγεί τις περισσότερες πόλεις στην εγκατάλειψη και παραμέληση του ιστορικού κέντρου (EF 1997).

2.3.2 Περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των ΠΟΜΕΜ

Όπως αναφέρεται και παραπάνω, είναι ευρέως αποδεκτό πως οι μικρές ή μεσαίες πόλεις παρέχουν στους κατοίκους τους ένα καλύτερα ποιοτικά περιβάλλον και συνεπώς έναν ποιοτικότερο τρόπο ζωής. Αντίθετα με τα μεγάλα αστικά κέντρα, οι μικρές ή μεσαίες πόλεις, δίνουν τη δυνατότητα στους κατοίκους τους να βρίσκονται σε συχνότερη επαφή με την φύση ενώ παράλληλα τα προβλήματα που παρουσιάζουν είναι μικρότερης έντασης από εκείνα των μεγάλων πόλεων (UIA 1999, EF 1997).

Από την άλλη πλευρά, πολλοί υποστηρίζουν πως η ποιότητα του περιβάλλοντος που προσφέρει μια πόλη δεν είναι ανάλογη του μεγέθους της (Hall 1997). Την άποψη αυτή υποστήριξε η EF (1997), καθώς πολλές από τις ΠΟΜΕΜ δεν κατάφεραν να αποφύγουν τα προβλήματα που αφορούν την μόλυνση του περιβάλλοντος και την υπερβολική συγκέντρωση κτιριακών υποδομών στο εσωτερικό τους. Σύμφωνα με την EF (1997) οι λόγοι που εμπόδισαν τις ΠΟΜΕΜ να αποφύγουν αυτά τα προβλήματα συνοψίζονται σε τρεις κατευθύνσεις. Η πρώτη κατεύθυνση αφορά την ανάπτυξη των υποδομών η οποία τις περισσότερες φορές δεν είχε τον ίδιο ρυθμό ανάπτυξης με την υπόλοιπη πόλη. Η δεύτερη κατεύθυνση αναφέρει πως η ανάπτυξη μιας πόλης μεσαίου μεγέθους δεν πραγματοποιείται αρμονικά και σεβόμενη την διαφύλαξη της ισορροπίας του ευρύτερου οικοσυστήματος. Στην τρίτη κατεύθυνση αναφέρεται το γεγονός πως η πόλη αναγκάζεται να υποστεί τις συνέπειες της ρύπανσης που έχει προκληθεί στο ευρύτερο περιβάλλον της (EF 1997). Παρόλα αυτά, τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής μπορεί να παρουσιάζουν το γεγονός πως οι ΠΟΜΕΜ αντιμετωπίζουν προβλήματα αλλά επισημαίνουν και το γεγονός πως οι πόλεις μεσαίου μεγέθους βρίσκονται σε σαφώς καλύτερη κατάσταση σε σύγκριση με αυτή των μεγάλων αστικών κέντρων (Ασπρογέρακας, 2003).

Σύμφωνα με σχετικές έρευνες έχει προκύψει πως, το μικρό μέγεθος που εμφανίζουν οι πόλεις μεσαίου μεγέθους σε συνδυασμό με άλλα χαρακτηριστικά όπως για παράδειγμα η μικρή κλίμακα βιομηχανοποίησής τους, δίνουν τη δυνατότητα στους κατοίκους τους να έρχονται σε συχνότερη επαφή με τις ζώνες πρασίνου και με ποιοτικότερες περιβαλλοντικά περιοχές. Σχεδόν σε όλες τις πόλεις που έχουν χρησιμοποιηθεί ως αντικείμενα για την μελέτη των ΠΟΜΕΜ έχει εντοπιστεί τουλάχιστον ένα χαρακτηριστικό στοιχείο φυσικής ομορφιάς (EF 1997). Ένα εξίσου συγκριτικό πλεονέκτημα που εμφανίζονται οι πόλεις μεσαίου μεγέθους είναι οι σχετικά καλύτερες τιμές στους δείκτες μέτρησης της ποιότητας του αέρα σε σχέση με τα μεγάλα αστικά

κέντρα. Σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με την μόλυνση του αέρα (EF 1997), έχουν δημοσιεύσει αποτελέσματα τα οποία αναφέρουν πως το 70-80% των Ευρωπαϊκών πόλεων με περισσότερους από 500.000 κατοίκους τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο ξεπερνούν τα όρια ασφαλείας που δίνονται από τον Διεθνή Οργανισμό Υγείας (Ασπρογέρακας 2003).

Στις ΠΟΜΕΜ η χρήση του αυτοκινήτου είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη. Παρόλα αυτά, οι ΠΟΜΕΜ έχουν καταφέρει να διατηρήσουν τα επίπεδα της ρύπανσης χαμηλά (Hall 2000, 1997, Gaspar 2000). Παρά το γεγονός πως οι μετακινήσεις των πολιτών γίνονται με μέσα ιδιωτικής χρήσης, έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες για εφαρμογή προγραμμάτων που προωθούν κυρίως στις πόλεις μεσαίου μεγέθους την ιδέα για «πόλεις χωρίς αυτοκίνητα» (Hall 1997, Mega 1997).

Οι πόλεις μεσαίου μεγέθους παρουσιάζουν ορισμένες ιδιαιτερότητες ως προς την παραγωγική τους δομή, γεγονός που τους παρέχει το πλεονέκτημα να παρουσιάζουν χαμηλά επίπεδα ρύπανσης (Hall 2000, 1997, EF 1997). Παρόλα αυτά, υπάρχουν ορισμένες πόλεις μεσαίου μεγέθους όπου αποτελούν εξαίρεση, όπως Ντασσό και Πάρμα, καθώς η κύρια δραστηριότητα που αναπτύσσουν είναι η βιομηχανική παραγωγή (EF 1997).

Πέρα από το συγκριτικό πλεονέκτημα της ρύπανσης που αναφέρθηκε παραπάνω, ένα εξίσου σημαντικό πρόβλημα που εντοπίζεται στα μεγάλα αστικά κέντρα σε μεγάλο βαθμό είναι αυτό του θορύβου. Σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει περίπου το 19-25% των κατοίκων σε πόλεις με πληθυσμό 20.000-100.000 και το 17-19% των κατοίκων σε πόλεις με πληθυσμό 5.000-20.000 εκτίθενται σε πολύ υψηλά επίπεδα θορύβου (E.E. 1994). Παρά τα μικρά ποσοστά που εντοπίζονται στις πόλεις μεσαίου μεγέθους, διάφορες αναφορές της EF (1997) αναφέρουν πως το εν λόγω πρόβλημα κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό και χρήζει προσοχής.

2.4 Πολιτειακή Διαχείριση

Ο διοικητικός ρόλος των ΠΟΜΕΜ είναι να αποτελούν έδρες τοπικής και περιφερειακής διοίκησης, γεγονός που απαιτεί σωστή διαχείριση του ρόλου αυτού καθώς είναι σημαντικός για την διατήρηση του αγροτικού χώρου και την δυνατότητα άσκησης πολιτικής. (Ασπρογέρακας, 2003).

Οι περισσότερες ΠΟΜΕΜ κυρίως της Νότιας Ευρώπης έχουν πραγματοποιήσει αποκέντρωση διοικητικών αρμοδιοτήτων και λειτουργιών από την κεντρική κυβέρνηση γεγονός που τους επιτρέπει την ευκολότερη προσέγγιση και αντιμετώπιση των προβλημάτων των τοπικών κοινωνιών. Χώρες όπως είναι η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία αποτελούν παραδείγματα εφαρμογής της αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων και τα αποτελέσματα που έχουν προκύψει φανερώνουν τις χώρες αυτές ιδιαίτερα ευνοημένες (Ασπρογέρακας 2003).

Ένα εξίσου σημαντικό πλεονέκτημα που εμφανίζουν οι ΠΟΜΕΜ πάνω στο κομμάτι της πολιτειακής τους διαχείρισης είναι το γεγονός πως μπορούν να χαρακτηριστούν ως μια διοικητική ενότητα. Λειτουργώντας σαν μια διοικητική ενότητα αποφεύγονται προβλήματα που αφορούν κυρίως τον συντονισμό σε συνδυασμό με αυτά των αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων που παρατηρούνται μεταξύ των διοικητικών οργάνων των ενότητων που συνθέτουν το πολεοδομικό συγκρότημα ενός μεγάλου αστικού κέντρου (Ασπρογέρακας, 2003).

Οι διαδικασίες της αστικοποίησης που συναντάται στις ΠΟΜΕΜ θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως βιωσιμότερη και γεωγραφικά πιο ισορροπημένη. Πολλές από τις ΠΟΜΕΜ έχουν χρησιμοποιηθεί σε διάφορες έρευνες ως «εργαστήρια» για πιλοτική εφαρμογή ελέγχου της αστικοποίησης και των πρότυπων μορφών διακυβέρνησης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. (UIA 1999). Χάρη στο μικρό γεωγραφικό τους μέγεθος και διάφορα χαρακτηριστικά που πηγάζουν από αυτό, καθιστούν τις ΠΟΜΕΜ μικρογραφίες των μεγάλων αστικών κέντρων.

2.5 Κοινωνική συνοχή

Ένα από τα πιο σημαντικά κοινωνικά χαρακτηριστικά που εντοπίζονται στις πόλεις μεσαίου μεγέθους είναι αυτό της εντονότερης αίσθησης της κοινωνικής ταυτότητας, το οποίο έρχεται σε σημαντική αντίθεση με την ανωνυμία που εντοπίζεται στα μεγάλα αστικά κέντρα. Σε μια πόλη με σχετικά μικρή πληθυσμιακή συγκέντρωση είναι απολύτως λογική η πιο έντονη αναγνωρισιμότητα σε σύγκριση με μια πόλη με πολύ μεγαλύτερη πληθυσμιακή πυκνότητα (EF 1997).

Ο κοινωνικός αποκλεισμός θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένα σύγχρονο φαινόμενο των αστικών κέντρων με τάσεις αύξησης κατά τα τελευταία χρόνια. Η μεγέθυνση του φαινομένου έχει προκληθεί κυρίως λόγω της οικονομικής ύφεσης που έχει παρατηρηθεί στην Ευρώπη κατά το 1990 σε συνδυασμό με την όλο και αυξανόμενη παρουσία των μεταναστών από τρίτες χώρες στα αστικά κέντρα (Ε.Ε. 1994).

Σχετικές έρευνες έχουν δείξει πως οι πόλεις μεσαίου μεγέθους παρουσιάζουν σχετική κοινωνική και πολιτισμική συνοχή (UIA 1999, EF 1997). Οι συνέπειες του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού εντοπίζονται σε χαμηλότερο βαθμό στις ΠΟΜΕΜ σε σχέση με τα μεγάλα αστικά κέντρα. Η περιθωριοποίηση και η κοινωνική διαφοροποίηση αποτελούν συνέπειες του φαινομένου οι οποίες είτε έχουν εξαλείψει είτε έχουν μειωθεί συστηματικά στις ΠΟΜΕΜ. Η εξάλειψη των φαινομένων αυτών έχει ως αποτέλεσμα στην απουσία εμφάνισης έντονων χωρικών διαφοροποιήσεων μεταξύ της ποιότητας των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων των ΠΟΜΕΜ σε σύγκριση με τα μεγάλα αστικά κέντρα (EF 1997).

2.6 Υποδομές στην Εκπαίδευση και στον Πολιτισμό

Το δίκτυο των υποδομών που συναντάται εντός των περισσότερων ΠΟΜΕΜ χαρακτηρίζεται επαρκές ως προς τις ανάγκες των πολιτών που καλείται να καλύψει. Η έρευνα του ΕΦ (1997), αναφέρει πως στις περισσότερες πόλεις μεσαίου μεγέθους που έχουν μελετηθεί, έχει εντοπιστεί η ύπαρξη και η λειτουργία τουλάχιστον μιας πανεπιστημιακής μονάδας, εντός της έκτασής τους. Το γεγονός ότι υπάρχει πανεπιστήμιο σε ορισμένες ΠΟΜΕΜ, δίνει τη δυνατότητα της δημιουργίας νέων οικονομικών δραστηριοτήτων καθώς λειτουργεί ως σημείο αναφοράς και συμβάλλει στην ανάπτυξη της πόλης (Ασπρογέρακας, 2003). Βέβαια υπάρχουν και περιπτώσεις πόλεων μεσαίου μεγέθους όπου παρόλο που διαθέτουν υψηλό βαθμό πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, οι υποδομές πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας ή τεχνικής εκπαίδευσης δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένες. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα στον περιορισμό του βαθμού θέλξης του πανεπιστημίου από άλλες νέες οικονομικές δραστηριότητες πάνω σε τομείς της προηγμένης τεχνολογίας. Με λίγα λόγια, η τοπική οικονομία των πόλεων μεσαίου μεγέθους με αυτά τα χαρακτηριστικά αδυνατεί να απορροφήσει τους αποφοίτους του τοπικού πανεπιστημίου τους (ΕΦ 1997).

Σε ότι αφορά τις υποδομές πολιτισμού, οι ΠΟΜΕΜ δείχνουν να παρουσιάζουν πληρότητα, τόσο ως προς το μέγεθός τους όσο και ως προς τις ανάγκες που καλούνται να καλύψουν. Πιο συγκεκριμένα, όπως προαναφέρθηκε, οι ΠΟΕΜ εκτός από διοικητικές ενότητες λειτουργούν και ως πολιτιστικά κέντρα. Ως επακόλουθο του διπλού αυτού ρόλου τους, είναι το γεγονός των πλήρους αναπτυγμένων και υψηλού επιπέδου κοινωνικών, πολιτιστικών και ελεύθερου χρόνου υποδομών. Οι περισσότερες από τις πόλεις μεσαίου μεγέθους χρησιμοποιούνται κυρίως για την τουριστική ανάπτυξη, με αποτέλεσμα να εμφανίζουν και υποδομές για πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις όπου εντείνουν την τουριστική κίνηση. Βέβαια, οι περισσότερες από τις πόλεις μεσαίου μεγέθους υστερούν ως προς την ποικιλία και την ένταση των πολιτιστικών μέσων και δραστηριοτήτων σε σύγκριση με τα μεγάλα αστικά κέντρα (UIA 1999). Συμπερασματικά, οι ποιότητα και η πληρότητα στις υποδομές που εμπεριέχονται στις πόλεις μεσαίου μεγέθους αποτελεί ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά που ενισχύει την άποψη πως στις μικρές ή μεσαίες πόλεις η ποιότητα ζωής που παρέχεται είναι καλύτερη σε σύγκριση με αυτή των μεγαλύτερων αστικών κέντρων (ΕΦ 1997).

Η έρευνα της ΕΦ (1997) έχει παρουσιάσει ορισμένα παραδείγματα πόλεων μεσαίου μεγέθους οι οποίες επιλέγουν να ειδικεύονται στη διάθεση συγκεκριμένου είδους υποδομών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Νίμς που εξειδικεύεται στις αθλητικές εγκαταστάσεις, το Τολέδο που έχει αναπτύξει κυρίως τις τουριστικές υποδομές και τις εγκαταστάσεις που αφορούν τον ελεύθερο χρόνο (ΕΦ 1997).

2.7 Η διαμόρφωση της παραγωγής ανάλογη του μεγέθους της πόλης

Σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί πάνω στο κομμάτι της εξάρτησης του μεγέθους μιας πόλης και της παραγωγής της, έχει προκύψει πως όσο αυξάνεται το μέγεθος μιας πόλης τόσο εμφανίζονται αρνητικές οικονομίες κλίμακας. Η αύξηση του μεγέθους μιας πόλης έχει ως επακόλουθο μια σειρά από μειονεκτήματα όπως είναι η πολυπλοκότητα του αστικού ιστού, η αύξηση της μέσης τιμής των αποστάσεων και του συνολικού κόστους ζωής (Henderson 1997, Toley & Vinod 1987).

Αν μια επιχείρηση επιλέξει να εγκατασταθεί σε μια πόλη με μεγαλύτερο μέγεθος, τότε αυτό αυτομάτως συνεπάγεται και μεγαλύτερο κόστος γης, υψηλότερους μισθούς στο εργατικό προσωπικό άρα υψηλότερο κόστος παραγωγής (Ασπρογέρακας 2003). Προκειμένου μια επιχείρηση να επιλέξει να εγκατασταθεί σε μια μεγαλύτερη πόλη θα πρέπει να ευνοείται κυρίως από τις οικονομίες συγκέντρωσης του αστικού χαρακτήρα, έτσι ώστε να μπορούν να εξισορροπούν την αύξηση του κόστους παραγωγής σε ορισμένους από τους παράγοντες παραγωγής.

Οι αρνητικές οικονομίες κλίμακας που εμφανίζονται σε μία περιοχή συνδέονται έμμεσα και με την ανάγκη μεγαλύτερων δημόσιων επενδύσεων πάνω σε έργα υποδομής. Σύμφωνα με μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί στην Γαλλία, διαπιστώθηκε πως οι αρνητικές οικονομίες ήταν άμεσα συνδεδεμένες με τα αστικά μέσα μεταφοράς παρά με τις βασικές υποδομές και υπηρεσίες όπως είναι η ύδρευση και η εκπαίδευση (Scargill 1983).

Με βάση όσα αναφέρθηκαν, προκύπτει πως για τις επιχειρήσεις που επιλέγουν να εγκατασταθούν σε μια ΠΟΜΕΜ υπάρχει ένα όριο μεγέθους, όπου σύμφωνα με το όριο αυτό αν ξεπεραστεί θα μειωθούν οι οικονομίες κλίμακας και θα αυξηθούν οι αρνητικές οικονομίες κλίμακας (Ασπρογέρακας 2003).

Το μέγεθος μιας πόλης καθορίζεται από τον βαθμό των οικονομιών κλίμακας των παραγωγικών κλάδων που φιλοξενεί. Δηλαδή, πόλεις οι οποίες παρουσιάζουν υψηλό βαθμό οικονομιών κλίμακας θα είναι κατά μέσο όρο μεγαλύτερες στο μέγεθός τους (Henderson 1988).

Παράλληλα, το είδος της παραγωγής δεν είναι μόνο ένας παράγοντας που καθορίζει το μέγεθος της πόλης. Παράγοντες όπως είναι η οικονομική δομή της ευρύτερη περιοχής, οι γεωγραφικές δραστηριότητες αλλά και παράγοντες όπως είναι το κλίμα, η ποιότητα του περιβάλλοντος, οι δημόσιες παροχές επηρεάζουν σημαντικά τις κινήσεις του πληθυσμού μέσα στις πόλεις αυτές (Ασπρογέρακας 2003).

2.8 Οικονομικές δραστηριότητες στις ΠΟΜΕΜ

Ευρέως αποδεκτή είναι η άποψη πως για στην ανάπτυξη των αστικών κέντρων σημαντικό ρόλο κατέχει η ύπαρξη εξωτερικών οικονομιών κλίμακας στο αστικό περιβάλλον. Οι εξωτερικές οικονομίες κλίμακας ευνοούν την ανάπτυξη των μικρών ή μεσαίων πόλεων κυρίως όταν παρουσιάζουν μεγάλη εξειδίκευση στην παραγωγή και οι συγκεκριμένοι κλάδοι απαιτούν ισχυρές οικονομίες συσπείρωσης. Το φαινόμενο της παραγωγικής εξειδίκευσης παρέχει στις επιχειρήσεις πληθώρα πλεονεκτημάτων αν και σε ορισμένες περιπτώσεις θεωρείται πρόβλημα για αυτές (Ασπρογέρακας 2003).

Από πολλούς οι ΠΟΜΕΜ θεωρούνται κέντρα της αγροτικής ενδοχώρας εξαιτίας του μεγέθους τους. Παρόλα αυτά, όπως παρατηρείται και παρακάτω, πολλές έρευνες έχουν δείξει πως ο πρωτογενής τομέας δεν διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη τους. Αντίθετα, η βασική οικονομική τους βάση στηρίζεται στον τριτογενή τομέα (Ασπρογέρακας 2003).

2.8.1 Πρωτογενής τομέας

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, οι ΠΟΜΕΜ θεωρείται ότι κατέχουν τον παραδοσιακό τους ρόλο ως κέντρα της αγροτικής τους ενδοχώρας. Από τα παλαιότερα χρόνια έως και σήμερα ένα μεγάλο μέρος της κατανάλωσης των προϊόντων και των υπηρεσιών στις πόλεις της επαρχίας στηρίζεται στο αγροτικό εισόδημα. Οι ΠΟΜΕΜ σε πολλές περιπτώσεις είναι υπεύθυνες στην προώθηση της τοπικής αγροτικής παραγωγής στα μεγάλα αστικά κέντρα (Ασπρογέρακας 2003).

Κατά τα τελευταία χρόνια και έχοντας επηρεαστεί από φαινόμενα όπως είναι η αστικοποίηση και η εγκατάλειψη ανάπτυξης πρωτογενών δραστηριοτήτων, οι δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα συρρικνώθηκαν σε μεγάλο βαθμό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του φαινομένου συρρίκνωσης του πρωτογενούς τομέα αποτελεί η πόλη της Ρόδου. Το εισόδημα της πόλης από τον τομέα της γεωργίας από 17% το 1970 μειώθηκε στο 7,6% το 1986. Παράλληλα, την ίδια περίοδο στην πόλη της Ρόδου μειώθηκε και η απασχόληση στον τομέα από 29% σε 12% (ΕΦ 1997).

Η μείωση απασχόλησης με δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα έχει προκύψει από πολλούς παράγοντες. Οι βασικοί παράγοντες που έχουν αναφερθεί σε έρευνες είναι κυρίως η μεγάλη ηλικία των ιδιοκτητών και των καλλιεργητών, γεγονός που περιορίζει την εφαρμογή νέων, καινοτόμων και αποτελεσματικότερων τεχνολογικών μεθόδων στην παραγωγή και η χρήση ανειδίκευτου εποχικού εργατικού δυναμικού (ΕΕ 1994).

Στην ίδια τροχία με την γεωργία, ένας άλλος κλάδος του πρωτογενούς τομέα ο οποίος εμφάνισε ιδιαίτερη μείωση είναι αυτός της αλιείας. Σύμφωνα με διάφορες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, έχει προκύψει πως κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1990 ο κλάδος της αλιείας περιορίστηκε λόγω της σημαντικής μείωσης των φυσικών αποθεμάτων. Το πρόβλημα αυτό παρατηρήθηκε κυρίως στις Μεσογειακές πόλεις μια εξ αυτών είναι και η Καβάλα (ΕΕ 1994).

Σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν παραπάνω για τον πρωτογενή τομέα, φαίνεται πως δεν είναι πλέον ο ικανός τομέας ο οποίος χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη μιας ΠΟΜΕΜ. Η ΕΕ δεν δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως προς την ενίσχυση του τομέα (ΕΦ 1997, ΕΕ 1994). Λόγω των σύγχρονων τεχνολογιών και μεθόδων που χρησιμοποιούνται σε πολλούς τομείς της καθημερινότητας, θεωρείται δύσκολη η διατήρηση της οικονομίας στον πρωτογενή τομέα για τις ΠΟΜΕΜ (ΕΦ 1997).

2.8.2 Δευτερογενής τομέας

Με βάση τα συμπεράσματα των ερευνών που πραγματοποιήθηκαν πάνω σε θέματα που αφορούν τις δευτερογενείς δραστηριότητες στις ΠΟΜΕΜ, προκύπτει πως οι πόλεις μεσαίου μεγέθους κυρίως στην Ευρώπη δεν αποτελούν έντονα βιομηχανοποιημένα κέντρα (Hall 2000, EF 1997). Σημειώνονται ωστόσο και ορισμένες εξαιρέσεις μεσαίων πόλεων όπου διαθέτουν μια παραδοσιακά αναπτυγμένη βιομηχανία, τέτοιες πόλεις είναι η Πάρμα στην Ιταλία και το Φράιμπουργκ στην Γερμανία (Hall 2000, EF 1997). Παρόλα αυτά, η πλειοψηφία των πόλεων μεσαίου μεγέθους δεν εμφανίζουν ιδιαίτερα αναπτυγμένο τον δευτερογενή τομέα τους και σε ορισμένες από αυτές τις περιπτώσεις ο δευτερογενής τομέας τους συναντάται σε περιόδους χρόνιας παρακμής, όπως στο Ντασσό και στο Οβιέδο (EF 1997).

Λόγω του γεγονότος πως οι ΠΟΜΕΜ δεν έχουν τη δυνατότητα να προσελκύσουν όλο τους παραγωγικούς κλάδους σε σχέση με τα μεγάλα αστικά κέντρα, πολλές από τις πόλεις μεσαίου μεγέθους οδηγούνται σε αυστηρή εξειδίκευση ως προς τις δευτερογενείς δραστηριότητες. Πιο συγκεκριμένα, οι πόλεις μεσαίου μεγέθους διαθέτουν περιορισμένη πρόσβαση σε πηγές κεφαλαίου, πληροφορίας και υποδομών σε σύγκριση με τα μεγάλα αστικά κέντρα. Για τον λόγω αυτό, πολλές είναι οι περιπτώσεις όπου στην οικονομία και στην προσφορά απασχόλησης μιας περιοχής κυριαρχεί μόνο μία μεγάλη εταιρία (EF 1997). Συνεπώς, οι μεγάλες εταιρίες που εδράζονται στις μικρές οι μεσαίες πόλεις αποτελούν μια σταθερή πηγή θέσεων εργασίας για τους κατοίκους τους και συντελούν στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Παρόλα αυτά τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η κυριαρχία μιας και μόνο εταιρίας σε μια περιοχή, προκαλούνται και πολλά μειονεκτήματα όπως είναι για παράδειγμα η αδυναμία των υπόλοιπων οικονομικών δραστηριοτήτων να απορροφήσουν τις απώλειες σε θέσεις εργασίας σε περίπτωση κάποιας ενδεχόμενης κρίσης (EE 1994).

Στο σύνολο των ΠΟΜΕΜ, ο δευτερογενής τομέας τους στηρίζεται κυρίως σε μικρές ή μεσαίες επιχειρήσεις. Τέτοιου είδους επιχειρήσεις ευνοούνται από το περιβάλλον και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που τους προσφέρουν οι μεσαίες πόλεις γεγονός που συντελεί στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων αυτών. Ορισμένα από αυτά τα αναπτυξιακά στοιχεία που ενισχύουν τις επιχειρήσεις είναι η ιστορική παράδοση, η καλή τεχνική υποδομή των μεσαίων πόλεων, η επικουρικότητα του πολιτειακού πλαισίου και οι εύστοχες παρεμβάσεις που υπόκεινται με στόχο την στήριξη του δευτερογενούς τομέα (EF 1997). Παρόλα αυτά τα πλεονεκτήματα που δέχονται από τις μεσαίες ή μικρές πόλεις, οι επιχειρήσεις αυτές καλούνται να αντιμετωπίσουν και διάφορα προβλήματα όπως είναι η επιρρέπειά τους στις τάσεις της αγοράς.

2.8.3 Τριτογενής τομέας

Όπως έχει ήδη αναφερθεί οι ΠΟΜΕΜ κατέχουν σημαντικό ρόλο ως διοικητικά κέντρα, συνεπώς προσπαθούν να διατηρήσουν τον ρόλο αυτόν παρέχοντας διοικητικές και άλλες βασικές υπηρεσίες τόσο στην αγροτική όσο και στην ημιαστική ενδοχώρα τους (Hall 2000). Σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, έχει προκύψει πως το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης καλύπτεται κυρίως από τις υπηρεσίες του τριτογενούς τομέα (EF 1997). Οι υπηρεσίες που συναντώνται σε μια πόλη ποικίλουν ως προς το είδος τους και είναι ανάλογες του μεγέθους της πόλης αλλά και των αναγκών που καλούνται να καλύψουν.

Το ΑΕΠ και η απασχόληση των ανθρώπων στον κλάδο των δημόσιων υπηρεσιών κατέχει μεγάλο ποσοστό, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πόλη Σιένα όπου φαίνεται ότι ο δημόσιος τομέας καλύπτει το 44% της συνολικής απασχόλησης της περιοχής (EF 1997).

Από την άλλη πλευρά οι υπηρεσίες που παρέχονται προς τις επιχειρήσεις που διαθέτουν οι ΠΟΜΕΜ καλύπτουν συνήθως μόνο τις εσωτερικές ανάγκες. Βέβαια υπάρχουν και πόλεις όπως η Σιένα και το Φράιμπουργκ όπου παρουσιάζουν σημαντική ανάπτυξη του κλάδου όπως τραπεζικές υπηρεσίες και υπηρεσίες προς επιχειρήσεις βιοτεχνολογίας και φαρμακευτικής αντίστοιχα (Ασπρογέρακας 2003).

Παράλληλα, σε πολλές από τις πόλεις μεσαίου μεγέθους, κυρίως σε αυτές που διαθέτουν κάποιο αξιόλογο φυσικό ή ιστορικό περιβάλλον, έντονη παρατηρείται η ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας. Αναλυτικότερα, πολλές από αυτές τις περιοχές δραστηριοποιούνται σε διάφορους κλάδους τους τουρισμού όπως για παράδειγμα η Ρόδος και το Αλικάντε που δραστηριοποιούνται στον μαζικό τουρισμό. Βέβαια υπάρχουν και άλλες αξιόλογες περιπτώσεις στις οποίες αναπτύσσεται κυρίως ο κλάδος του συνεδριακού και του επαγγελματικού τουρισμού, όπως για παράδειγμα η πόλη Νίμς με μέσο όρο συνεδριακών ημερών ετησίως περίπου 55.000, γεγονός που προσφέρει σημαντικό ποσοστό εισοδήματος στην πόλη (Hall 2000, EF 1997).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3. Ανάπτυξη μεσαίων πόλεων: θεωρητικές προσεγγίσεις

3.1 Ανάπτυξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων

Έχοντας ως βασικό στόχο την εξασφάλιση του δυναμικού ανάπτυξης των μεσαίων πόλεων, απαραίτητος είναι ο εντοπισμός των εκείνων των παραγόντων που την επηρεάζουν. Στο παρελθόν είχαν χρησιμοποιηθεί δύο προσεγγίσεις που προσπαθούσαν να περιγράψουν τη δυναμική της οικονομικής ανάπτυξης μιας πόλης. Πιο συγκεκριμένα, οι δύο προσεγγίσεις «το διαμάντι του Porter»- «Porter's Diamond», (Asprogerakas 1999, EF 1997) και η θεωρία του «καινοτόμου περιβάλλοντος»- «Innovative Milieu», (EF 1997, Coffey & Bailly 1996), χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό αυτών των παραγόντων καθώς μπορούν να συσχετίσουν την οικονομική ανάπτυξη με τα χωρικά στοιχεία. Οι δύο αυτές προσεγγίσεις έχουν ως βασικό κοινό χαρακτηριστικό το γεγονός ότι η οικονομική ανάπτυξη προκύπτει ως το αποτέλεσμα των αλληλεπιδράσεων μέσα σε ένα δίκτυο παραγόντων μέσα σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον με σκοπό την ανάπτυξη της γνώσης και της καινοτομίας (Ασπρογέρακας, 2003).

3.1.1 « Το διαμάντι του Porter» - «Porter's Diamond»

Η θεωρία του Porter (1991), παρουσιάζει ένα θεωρητικό πλαίσιο το οποίο στηρίζεται κυρίως στην ικανότητα που έχει μια πόλη να δημιουργεί ένα ικανό και κατάλληλο οικονομικό περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζεται πως όταν μια οικονομική δραστηριότητα παρουσιάζει επιτυχία σε παγκόσμιο επίπεδο, τότε είναι ικανή να φέρει πλεονεκτήματα τοπικού χαρακτήρα όταν είναι συγκεντρωμένη σε μια πόλη ή μια ευρύτερη περιοχή. Η θεωρία όπου πραγματεύεται τα πλεονεκτήματα ή τα μειονεκτήματα που φέρει η συγκέντρωση μιας οικονομικής δραστηριότητας σε μια περιοχή σε σύγκριση με άλλες πόλεις, ονομάζεται θεωρία του «συγκριτικού πλεονεκτήματος». Στην θεωρία του Porter, επικρατεί η άποψη πως ο ανταγωνισμός μεταξύ των πόλεων παρουσιάζει μια δυναμική και κατέχει μια εξελικτική πορεία (Ασπρογέρακας, 2003).

Η θεωρία αποτελεί ένα σύστημα παραγόντων οι οποίοι διαμορφώνουν το περιβάλλον με βάση το οποίο καθορίζεται η ανάπτυξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων για μια οικονομική δραστηριότητα. Το εν λόγω σύστημα που αναφέρεται περιλαμβάνει τέσσερις βασικές ομάδες παραγόντων που οδηγούν στην απόκτηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος:

- Συνθήκες συντελεστών (Factor conditions)

Οι συνθήκες συντελεστών πρόκειται για εκείνους τους παράγοντες παραγωγής οι οποίοι βρίσκονται σε μια πόλη ή σε μια περιοχή και λειτουργούν ανταγωνιστικά προκειμένου να αναπτύξουν μια οικονομική δραστηριότητα. Σαν χαρακτηριστικό παράδειγμα, αναφέρεται η Ελβετία όπου οι κάτοικοί της έχουν αναπτύξει την ικανότητα

να γνωρίζουν πολλές και διαφορετικές ξένες γλώσσες. Το γεγονός αυτό παρέχει στην πόλη το πλεονέκτημα για περαιτέρω ανάπτυξη τραπεζικών και εμπορικών υπηρεσιών (Porter 1990). Οι κλασσικοί συντελεστές παραγωγής που αναφέρονται στα περισσότερα υποδείγματα είναι το ανθρώπινο δυναμικό, οι φυσικοί πόροι, η τεχνογνωσία, το κεφάλαιο και η υποδομή (Παπανικολάου, 2006). Αντίθετα, σύμφωνα με τον Porter, αυτοί οι κλασσικοί συντελεστές τείνουν να χάσουν την σημασία τους καθώς θεωρούνται ανίκανοι να αναπτύξουν ένα βιώσιμα ανταγωνιστικό περιβάλλον. Οι σύγχρονες επιχειρήσεις θεωρούν ως συγκριτικά πλεονεκτήματα τα στοιχεία εκείνα τα οποία πηγάζουν από την καλή γνώση των παραγωγικών διαδικασιών όπως είναι η τεχνολογία και η καινοτομία και μπορούν να προσαρμοστούν στην κάθε ανάγκη που εμφανίζεται σε κάθε οικονομική δραστηριότητα (Asprogerakas 1999, EF 1997). Ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε μια πόλη ή μια περιοχή μπορεί να προκύψει και εφόσον υπάρχει μειονέκτημα σε κάποιο συντελεστή, καθώς προκειμένου να καλυφθεί η αδυναμία αυτή οδηγούνται σε νέες τεχνολογίες (Porter,1996).

- Συνθήκες Ζήτησης (Demand Conditions)

Οι συνθήκες ζήτησης αφορούν κυρίως το είδος της ζήτησης για τα συγκεκριμένα προϊόντα ή υπηρεσίες που παρέχονται από μια πόλη ή μια περιοχή. Η ζήτηση εμφανίζει τρεις βασικές παραμέτρους. Οι παράμετροι αυτοί είναι το μέγεθος και ο ρυθμός ανάπτυξης της αγοράς, η σύσταση και η κατανομή της ζήτησης και τέλος η ζήτηση της περιοχής καθώς αποτελεί μια μικρογραφία ζήτησης σε διεθνές επίπεδο (Παπανικολάου, 2006). Κυρίως η τοπική ζήτηση όπως αναφέρθηκε είναι ικανή να παρουσιάσει μια σαφή εικόνα γύρω από τις ανάγκες της αγοράς η οποία σε πολλές περιπτώσεις είναι καθοριστική για την ανάπτυξη συγκεκριμένων οικονομικών δραστηριοτήτων (Porter, 1990). Επιπλέον, η ζήτηση που σημειώνεται εντός των ορίων μιας περιοχής μπορεί να λειτουργήσει και ως προπομπός εξελίξεων και να συντελέσει σημαντικό ρόλο στην αλλαγή συνθηκών σε καταναλωτικό επίπεδο, γεγονός που δημιουργεί περισσότερες ευκαιρίες για καινοτομία και επέκταση με σκοπό την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. (Παπανικολάου, 2006). Βέβαια, η συγκεκριμένη θεωρία εστιάζει κυρίως στην ποιότητα της ζήτησης και όχι τόσο στην ποσότητά της όπως κάνουν άλλες θεωρίες.

- Σχετικές και βοηθητικές δραστηριότητες (Related and supporting industries)

Ο συγκεκριμένος παράγοντας αφορά την παρουσία ή την απουσία, για μια συγκεκριμένη τοποθεσία, των μηχανισμών παραγωγής σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών και παραγόντων που λειτουργούν βοηθητικά στην υπό μελέτη παραγωγική διαδικασία (Porter 1990). Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα ανάπτυξης βοηθητικών δραστηριοτήτων μπορεί να θεωρηθεί η περιοχή της Πάρμα η οποία έχει καταφέρει να αναπτύξει υπηρεσίες προς επιχειρήσεις οι οποίες σχετίζονται άμεσα με την τοπική

ειδίκευση στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων και ειδών διατροφής (Ασπρογέρακας, 2003).

- Εταιρική στρατηγική, δομή και ανταγωνισμός (Firm strategy, structure and rivalry)

Ο εν λόγω παράγοντας αναφέρει πως στο περιβάλλον της πόλη ή της περιοχής μέσα στο οποίο αναπτύσσεται μια οικονομική δραστηριότητα, παράλληλα οργανώνεται και διαχειρίζεται και η φύση του τοπικού ανταγωνισμού (Porter 1990). Ο τοπικός ανταγωνισμός που εμφανίζεται έχει αποδειχθεί πως είναι ένας από τους λόγους που οδηγούν τις επιχειρήσεις σε περαιτέρω προσπάθειες βελτίωσης (Porter 1990). Παράλληλα, εκτός από το ανταγωνιστικό κομμάτι μεταξύ των επιχειρήσεων, υπάρχει και το κομμάτι της ανταλλαγής πληροφοριών και γνώσεων κυρίως μεταξύ των επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στην ίδια χωρική ενότητα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πόλη της Σιένα σύμφωνα με την έρευνα του EF (1997).

Με λίγα λόγια, το διαμάντι του Porter περιγράφει ένα πλαίσιο ανάπτυξης του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος κυρίως για τις βιομηχανίες αλλά και για τις επιχειρήσεις παροχής προϊόντων και υπηρεσιών. Οι τέσσερις παράγοντες που αναφέρθηκαν προσαρμόζουν τον ρόλο τους με βάση το είδος και την ένταση του ανταγωνισμού για μια συγκεκριμένη δραστηριότητα κυρίως σε διεθνές επίπεδο. Η ανάπτυξη μιας δραστηριότητας είναι κυρίως το αποτέλεσμα του τοπικού πλεονεκτήματος που παρέχετε σε έναν από τους συντελεστές που χρησιμοποιούνται (Ασπρογέρακας, 2003).

Κατά τον Porter ο πιο σημαντικός εκ των παραγόντων που αναφέρθηκαν είναι αυτός των συνθηκών ζήτησης που δημιουργούνται στις αγορές, καθώς αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές της ανάπτυξης και καθορίζουν την δομή αλλά και την οργάνωση των δραστηριοτήτων (Porter 1990, Ασπρογέρακας 2003).

Ωστόσο, στην θεωρία του Porter παραλείπεται μια σημαντική παράμετρος που είναι αυτή της δυνατότητας των υπηρεσιών για διακίνηση μεγάλων αποστάσεων χωρίς την φυσική μετακίνηση των προσώπων. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο ρόλος των παραγόντων που προαναφέρθηκαν μεταβάλλεται καθώς παρατηρείται ανάπτυξη και επίδραση αυτών και έξω από τα φυσικά όρια της υπό μελέτης περιοχής. Σημαντικό ρόλο σε μια τέτοια περίπτωση διαδραματίζει η θέση της υπό μελέτης πόλης ή περιοχής στα δίκτυα επικοινωνιών και στα δίκτυα παροχής και διαχείρισης των συγκεκριμένων προϊόντων ή υπηρεσιών (Ασπρογέρακας, 2003).

3.1.2 Η θεωρία του «καινοτόμου περιβάλλοντος» - «Innovative Milieu»

Η θεωρία του καινοτόμου περιβάλλοντος στηρίχθηκε πάνω σε έρευνες Γάλλων ερευνητών την δεκαετία του 1980. Στην συγκεκριμένη θεωρία, η έννοια του «περιβάλλοντος» προσεγγίζεται ως ένας γεωγραφικός χώρος που διαθέτει μια ενότητα

και μια συνεκτικότητα η οποία είναι βασισμένη σε συγκεκριμένους παράγοντες και στην ύπαρξη μιας τεχνικής κουλτούρας που επιτρέπει την ανάπτυξη, την συσσώρευση και την μετάδοση γνώσης και δεξιοτήτων σχετικών με μία ή και περισσότερες οικονομικές δραστηριότητες. Τα τοπικά αυτά κοινωνικά και οικονομικά στοιχεία μιας περιοχής θεωρείται ότι αποτελούν τα θεμέλια της οργάνωσης του «περιβάλλοντος» (Coffey & Baily 1996, Ασπρογέρακας 2003).

Σύμφωνα με ερευνητές, προκειμένου να θεωρηθεί ένα περιβάλλον ως καινοτόμο απαιτεί την κατοχή ορισμένων χαρακτηριστικών. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να κατέχει μια ομάδα συμβαλλόμενων, όπως για παράδειγμα επιχειρήσεις, ερευνητικά και εκπαιδευτικά κέντρα και τοπικοί οργανισμοί, οι οποίοι θα διαθέτουν μια σχετική αυτονομία ως προς την οργάνωση της δομής και της στρατηγικής τους. Επιπλέον, θα πρέπει να διαθέτουν ένα σύνολο υλικών στοιχείων, όπως είναι οι υποδομές, ένα σύνολο μη υλικών στοιχείων όπως η γνώση και ένα σύνολο θεσμικών οργάνων, όπως είναι οι τοπικές αρχές και το νομικό πλαίσιο. Επίσης, θα πρέπει να έχουν στην κατοχή τους και ένα σύνολο αλληλεπιδράσεων το οποίο να είναι βασισμένο κυρίως στην συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Ως τελευταίο χαρακτηριστικό ενός καινοτόμου περιβάλλοντος είναι η ικανότητα της αυτοαναπτυσσόμενης δυναμικής μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, η οποία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην μεταβολή των χαρακτηριστικών ενός περιβάλλοντος χώρου (Coffey & Baily 1996, Ασπρογέρακας 2003).

Μέσα σε ένα καινοτόμο περιβάλλον, οι συμβαλλόμενοι δεν διαχειρίζονται μόνο τις πηγές που διαθέτουν, αλλά η οργάνωσή τους επιτρέπει την ανάπτυξη πιο αποτελεσματικών και ανταγωνιστικών μεθόδων παραγωγής. (Ασπρογέρακας 2003). Με λίγα λόγια, η υπό μελέτη περιοχή δεν διαθέτει τους συγκεκριμένους παράγοντες, αλλά παρέχει το περιβάλλον μέσα στο οποίο σταδιακά αναπτύσσεται η εμπειρία, η γνώση και ο ανταγωνισμός (Coffey & Baily 1996, Ασπρογέρακας 2003).

Τα πιο πάνω χαρακτηριστικά σημειώνονται στην περιοχή Πάρμα. Η εν λόγω πόλη, όπως έχει ερευνηθεί, διαθέτει συγκεκριμένους αναπτυξιακούς παράγοντες όπως είναι ένας ιστορικά σημαντικός ρόλος, μια καλή γεωγραφική θέση, έναν σχετικά αναπτυγμένο τουρισμό και μια βιομηχανία ειδικά εξειδικευμένη στην επεξεργασία και στην παραγωγή ειδών διατροφής. Ως προς τα σημαντικά πλεονεκτήματα που εντοπίζονται στην πόλη αξίζει να προστεθούν και τα πλεονεκτήματα που αφορούν την καλή απόδοση των επιχειρήσεων, το υψηλό μορφωτικό επίπεδο, οι πολυάριθμες πολιτιστικές δραστηριότητες και η αποτελεσματική της διοίκηση. Τέλος, η πόλη της Πάρμα θεωρείται ότι αποτελεί ένα μέρος από ένα δίκτυο πόλεων τα οποία συνθέτουν την περιοχή Romagna (EF 1997).

3.2 Δυνατότητες ανάπτυξης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η πλειονότητα των μεγάλων πόλεων εμφανίζει υπερσυγκέντρωση δραστηριοτήτων και πληθυσμού με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν μια σειρά από προβλήματα. Τέτοιους είδους προβλήματα μπορεί να είναι η αύξηση της αξίας της γης, διάφορα συγκοινωνιακά προβλήματα, προβλήματα που αφορούν τους ελλιπείς χώρους στάθμευσης, την αύξηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, την περιβαλλοντική υποβάθμιση, τις ανισότητες που παρατηρούνται να γίνονται εντονότερες κυρίως ως προς τα κοινωνικά και τα εισοδηματικά κριτήρια και την υπερανάπτυξη της μη επίσημης και μη ελεγχόμενης αγοράς (Brunet 2000). Αναλυτικότερα, οι μεσαίες πόλεις, έχουν την δυνατότητα να διαθέτουν τα λειτουργικά πλεονεκτήματα των μεγάλων πόλεων και παράλληλα να προσφέρουν στους πολίτες τους ένα πιο ισορροπημένο περιβάλλον, προσπαθώντας να αποφύγουν την επανάληψη των λαθών των μεγάλων αστικών κέντρων (Mega 2000). Σύμφωνα με την ΕΕ, η ανάπτυξη μιας πόλης, ανεξαρτήτου του μεγέθους, εξαρτάται από κάποιους βασικούς παράγοντες (ΕΙΥΑ 1992). Οι παράγοντες αυτοί είναι οι εξής:

- Διαφοροποιημένη οικονομική βάση
- Κατάλληλα εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό
- Ισχυρές τοπικές διασυνδέσεις με οργανισμούς ανάπτυξης ή κατοχής γνώσης
- Σχετικά υψηλό επίπεδο ποιότητας ζωής
- Υψηλό επίπεδο στα δίκτυα τηλεπικοινωνιών και μεταφορών
- Θεσμική ικανότητα για το σχεδιασμό και την εφαρμογή αναπτυξιακής στρατηγικής.

Προκειμένου να επέλθει ανάπτυξη στις πόλεις μεσαίου μεγέθους, προτείνεται η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους, όπου σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, κύρια πηγή των πλεονεκτημάτων αυτών είναι το μέγεθός τους. Παράλληλα, οι μεσαίες πόλεις θα πρέπει να ξεπεράσουν και τις δυσκολίες που προκύπτουν εξαιτίας του μεγέθους τους (ΕΕ 1997). Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι πόλεις μεσαίου μεγέθους κατέχουν έναν σημαντικό διοικητικό ρόλο, το γεγονός αυτό προσδίδει την ικανότητα στην τοπική αυτοδιοίκηση να μπορέσει να εντοπίσει και να εφαρμόσει τις πιο αποδοτικές στρατηγικές ανάπτυξης, σε κάθε περίπτωση, καθώς επίσης και να προωθήσει την ένταξη της διοίκησης σε δίκτυα συνεργασίας (Salom 2000). Στις πόλεις μεσαίου μεγέθους όπου είχαν εφαρμόσει μια σειρά στρατηγικών αναπτυξιακών παρεμβάσεων θεωρείται μια πιο επιτυχημένη διαδικασία συγκριτικά με τις πόλεις που επέλεξαν την ανάπτυξη των υποδομών (Felix Arias 2000).

Με απώτερο σκοπό μια πόλη να εξασφαλίσει την θεσμική ικανότητα απαραίτητη είναι κάποιοι συντελεστές (Healey 1997):

- Τα τοπικά δίκτυα τα οποία είναι σε θέση να αναπτύξουν συνεργασίες και δραστηριότητες μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων.
- Σημαντικές πηγές γνώσης και πληροφορίας, μέσα από τις οποίες εντοπίζονται οι κρίσιμοι κίνδυνοι αλλά και οι πιθανές ευκαιρίες ανάπτυξης.
- Η ανάπτυξη αποτελεσματικών διασυνδέσεων με άλλα δίκτυα και πόλεις.

Από την άλλη πλευρά, πολλές πόλεις αδυνατούν να δραστηριοποιηθούν καθώς παρουσιάζουν μια σειρά εμποδίων. Οι πόλεις αυτές τις περισσότερες φορές βρίσκονται σε απομόνωση από τις πηγές της γνώσης και της εμπειρίας, χαρακτηρίζονται από έντονα γραφειοκρατικά προβλήματα σε συνδυασμό με την ανομοιόμορφη ιεραρχική οργάνωση στη διοίκηση. Επιπλέον, εμφανίζουν μεγάλα ποσοστά εξάρτησης από άλλες πόλεις γεγονός που τους στερεί τη δυνατότητα να δρουν αυτοβούλως. Τέλος, οι πόλεις αυτές τις περισσότερες φορές παρουσιάζουν έλλειψη ως προς τη διάθεση και την αναπτυξιακή παιδεία των διαφόρων φορέων (Healey 1997).

Στην έκθεση «Ευρώπη 2000+», ορίζονται οι κατευθύνσεις αναπτυξιακού χαρακτήρα οι οποίες θα πρέπει να δοθούν από την πολιτική διοίκηση. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη κατεύθυνση περιλαμβάνει την ανάπτυξη της εξειδίκευσης με την παράλληλη αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, με μεγαλύτερο πλεονέκτημα των ΠΟΜΕΜ να αναφέρεται η ποιότητα ζωής που προσφέρει. Επίσης, ως βασική αναπτυξιακή κατεύθυνση αναφέρεται η ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών που κατέχουν σημαντικό ρόλο στη λειτουργία συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Επιπλέον, ορίστηκαν κατευθύνσεις που αφορούν την αύξηση της ελκυστικότητας της πόλης, της ανάπτυξης των επικοινωνιακών και μεταφορικών υποδομών αλλά και της ενίσχυσης των δεσμών των γειτονικών πόλεων. Τέλος, ως τελευταία αλλά εξίσου σημαντική κατεύθυνση που δόθηκε είναι η ενίσχυση των δυνατοτήτων της πόλης όσον αφορά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των στρατηγικών ανάπτυξης (ΕΕ 1994).

3.3 Ανάπτυξη των ΠΟΜΕΜ με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας τους

3.3.0 Εισαγωγή

Οι πόλεις μεσαίου μεγέθους εντάσσονται σε περαιτέρω κατηγορίες ανάλογα με τα βασικά χαρακτηριστικά που διαθέτει η καθεμιά. Επομένως, προκειμένου να υπάρξει ομαλή ανάπτυξη σε μια πόλη μεσαίου μεγέθους, θα πρέπει να δοθούν επιπλέον κατευθύνσεις ανάλογα με τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά που εμφανίζουν.

3.3.1 Πόλεις στην περιφέρεια ενός αστικού κέντρου

Σε μια πόλη μικρού ή μεσαίου μεγέθους το κύριο πρόβλημα που εντοπίζεται αφορά κυρίως την αδυναμία για ανάπτυξη υπηρεσιών και υποδομών που προσελκύουν επενδύσεις, εξαιτίας του ελάχιστου μεγέθους που διαθέτουν. Πιο συγκεκριμένα, το μέγεθος μιας πόλης αποτελεί μια από τις απαραίτητες προϋποθέσεις για απόκτηση

ανταγωνιστικής θέσης και επίτευξη αναπτυξιακών στόχων. Όπως αναφέρεται και πιο πάνω στα χαρακτηριστικά των πόλεων μεσαίου μεγέθους, παρουσιάζουν πληρότητα ως προς τα βασικά στοιχεία υποδομής που καλείται να διαθέτει ένα αστικό κέντρο. Παρόλα αυτά, πολλές είναι οι περιπτώσεις των πόλεων εκείνων οι οποίες παρουσιάζουν αδυναμίες ως προς τις αστικές υποδομές, ελλείψεις προσβασιμότητας στα περιφερειακά ή εθνικά δίκτυα επικοινωνίας και κατέχουν πολύ μικρές δυνατότητες αυτονομίας (Ασπρογέρακας 2003).

Το πρόβλημα που αναφέρθηκε δεν εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονο στην κατηγορία των ΠΟΜΕΜ με σχετικά μεγάλο πληθυσμιακό μέγεθος, κοντά στους 50.000 κατοίκους, ή σε εκείνες τις ΠΟΜΕΜ που βρίσκονται στην περιφέρεια ενός αστικού κέντρου. Οι πόλεις αυτής της κατηγορίας απολαμβάνουν το πλεονέκτημα της ευκολότερης πρόσβασης σε αναπτυγμένες υποδομές και υπηρεσίες καθώς επίσης και σε αγορές που εξασφαλίζει η μεγάλη αστική συγκέντρωση (ΕΕ 1994). Βέβαια, το γεγονός ότι είναι στενά συνδεδεμένες με τις υπηρεσίες των αστικών κέντρων τους στερεί τη δυνατότητα της εύκολης ανάπτυξης της αυτονομίας τους καθώς και την ικανότητα εξέλιξης του ιδιαίτερου χαρακτήρα τους, καθώς λειτουργούν ως φυσική εξέλιξη των αστικών κέντρων των οποίων βρίσκονται στην ακτίνα επιρροής τους (Πετράκος & Οικονόμου 1999, Μεγα 1997). Παρόλα αυτά σημειώνονται και κάποιες εξαιρέσεις όπως είναι η Βάδη και η Βυρτεμβέργη, περιοχές που βρίσκονται κοντά στην Φρανκφούρτη στη Γερμανία, οι οποίες φέρουν λειτουργική αυτονομία λόγω της μικρής εμβέλειας που κατέχει το κυρίαρχο αστικό τους κέντρο (ΕΕ 1997, Appelbaum et al. 1978).

3.3.2 Πόλεις- κέντρα αγροτικών ζωνών

Οι πόλεις μεσαίου μεγέθους που εντάσσονται στην κατηγορία πόλεων - κέντρα αγροτικών ζωνών, πρόκειται για μικρά κέντρα τα οποία τείνουν στην παροχή υπηρεσιών των αστικών κέντρων στον αγροτικό χώρο. Στην πλειοψηφία τους, πρόκειται για πόλεις σε σχετικά απομονωμένα σημεία οι οποίες όμως έχουν καταφέρει να αναπτύξουν ένα σημαντικό δίκτυο ροών με την ενδοχώρα τους. Το πληθυσμιακό τους μέγεθος συνεχώς μεταβάλλεται και κυρίως μειώνεται λόγω των όλο και πιο αυξημένων μετακινήσεων των πληθυσμών από τον αγροτικό χώρο, καθώς παρατηρείται εξάλειψη του πρωτογενούς τομέα (ΕΕ 1994). Οι πόλεις αυτής της κατηγορίας, για την ανάπτυξή τους θα πρέπει να βασιστούν στα πλαίσια των υπολοίπων χαρακτηριστικών που διαθέτουν, δηλαδή σε κάποια άλλη κατηγορία ΠΟΜΕΜ, καθώς παρατηρείται αδυναμία στήριξης της ανάπτυξης από την γεωργική παραγωγή. Η προσπάθεια στήριξης της ανάπτυξης στον πρωτογενή τομέα, μπορεί να προκαλέσει προβλήματα όπως είναι η δαπάνη σημαντικών πόρων ανάπτυξης χωρίς κάποιο ιδιαίτερο αποτέλεσμα και η μετάπτωση της ισορροπίας στον χώρο (ΕΕ 1994, & Sallee & Verot 1991).

3.3.3 Πόλεις με παραγωγική εξειδίκευση

Οι πόλεις μεσαίου μεγέθους που ανήκουν στην εν λόγω κατηγορία, παρουσιάζουν ως κοινό βασικό χαρακτηριστικό την ύπαρξη ενός μηχανισμού που επιτρέπει την δημιουργία ενός βιώσιμου οικονομικά περιβάλλοντος. Ο μηχανισμός αυτός που

επιτρέπει την δημιουργία αυτού του περιβάλλοντος περιλαμβάνοντας έναν συνδυασμό από την παρουσία οικονομιών κλίμακας και διαφόρων χαρακτηριστικών είναι η παραγωγική εξειδίκευση. Η εξειδίκευση σε κάποια κυρίως βιομηχανική δραστηριότητα, αποτελούσε τον βασικό τρόπο ανάπτυξης των πόλεων κυρίως κατά την δεκαετία του 1980. Οι πόλεις αυτές κυρίως στήριζαν την ανάπτυξή τους στην ύπαρξη κάποιου πανεπιστημίου ή ερευνητικού κέντρου (ΕΕ 1994). Όπως φαίνεται από διάφορα παραδείγματα, οι πόλεις οι οποίες έχουν καταφέρει να αναπτύξουν εξειδίκευση σε κάποιον τομέα, έχουν επωφεληθεί από την εμπειρία του εργατικού δυναμικού τους, έχουν εξάγει υπηρεσίες τεχνικής υποστήριξης και οργάνωσης και έχουν καταφέρει να προσελκύσουν επιχειρήσεις που αναζητούν τεχνογνωσία στον συγκεκριμένο τομέα που πραγματοποίησαν εξειδίκευση (Ασπρογέρακας 2003).

Λόγω της παραγωγικής αναδιάρθρωσης που έχει προκύψει σε διεθνές επίπεδο και της ολοένα συρρίκνωσης του τομέα της βιομηχανίας, οι πόλεις μεσαίου μεγέθους καλούνται να επικεντρώσουν την ανάπτυξη της οικονομικής τους βάσης στα νέα πρότυπα που παρέχονται και να επικεντρωθούν στην εξειδίκευση σε τομείς που προσδίδουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα. Η αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας θα πρέπει να προσαρμοστεί στην εξειδίκευση καινοτόμων δραστηριοτήτων που παρέχουν υψηλή προστιθέμενη αξία και όχι σε ανάπτυξη που στηρίζεται στην εκμετάλλευση ανειδίκευτης εργασίας που αδυνατεί να είναι μακροπρόθεσμη με υψηλή απόδοση (Brunet 2000). Οι ΠΟΜΕΜ εξαιτίας του μεγέθους τους, παρουσιάζουν μειωμένη την ικανότητα να προσελκύσουν επενδυτικά κεφάλαια, γεγονός που προκαλεί εμπόδια ως προς τον προσανατολισμό της οικονομικής τους βάσης στα νέα αναπτυξιακά πρότυπα που αναφέρονται. Οι εξειδικεύσεις των δραστηριοτήτων στηρίζονται κυρίως στην παροχή ιδιωτικών κεφαλαίων, όπου στις περισσότερες περιπτώσεις των πόλεων μεσαίου μεγέθους τα κεφάλαια αυτά είναι περιορισμένα, γεγονός που εμποδίζει την ανάπτυξη των τριτογενών δραστηριοτήτων ως αντίβαρο στην συνεχούς συρρίκνωση του δευτερογενούς τομέα (Πετράκος 1999). Οι ελλείψεις αυτές που παρατηρούνται στην αναπτυξιακή πολιτική των ΠΟΜΕΜ, μπορούν να αντιμετωπιστούν με την χρήση αρχικών επενδυτικών κεφαλαίων για ανάπτυξη των υποδομών και υπηρεσιών αλλά και για περαιτέρω βελτίωση των δυνατοτήτων όσον αφορά την εκπαίδευση και την επιμόρφωση του εργατικού δυναμικού (ΕΕ 1994).

Αντίθετα με όσα ειπώθηκα παραπάνω, ο προσανατολισμός της οικονομικής βάσης μιας πόλης στην εξειδίκευση κάποιου τομέα μπορεί να επιφέρει και αρνητικά αποτελέσματα καθώς η ευαισθησία της σε περιόδους οικονομικής κρίσης είναι ιδιαίτερα αυξημένη. Παράλληλα, η πόλη είναι πολύ επιρρεπής σε κάποια πιθανή αναδιάρθρωση είτε περιορισμένης είτε ευρείας κλίμακας. Οι πόλεις οι οποίες δεν διαθέτουν μεγάλη ποικιλία εξειδίκευσης σε διάφορες οικονομικές δραστηριότητες, παρουσιάζουν την αδυναμία της άμεσης ανακατεύθυνσης της οικονομικής τους βάσης σε κάποια πιθανή

ύφεση της κύριας δραστηριότητας που εξειδικεύονται (Brunet 2000, EF 1997, EE 1994).

3.3.4 Πόλεις με ποιοτικό περιβάλλον ή άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Στην εν λόγω κατηγορία πόλεων μεσαίου μεγέθους συμπεριλαμβάνονται κυρίως οι πόλεις οι οποίες παρέχουν στους κατοίκους τους ένα ποιοτικότερο περιβάλλον. Το είδος των πόλεων αυτών αποτελεί τους βασικούς προορισμούς της τουριστικής αγοράς (EE 1994). Με βάση την έκθεση Ευρώπη 2000+, αναφέρεται πως η κατηγορία αυτή των πόλεων προτιμάται ως τόπος εγκατάστασης των επιχειρήσεων όχι λόγω της μεγάλης αγοράς εργασίας, κατανάλωσης ή της πληρότητας των υποδομών, αλλά λόγω της ποιότητας του περιβάλλοντος που παρέχει τόσο στους εργαζόμενους όσο και στους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων (EE 1994).

Οι πόλεις μεσαίου μεγέθους που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία τις περισσότερες φορές εντοπίζονται σε ελκυστικές περιοχές οι οποίες διαθέτουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που τις καθιστά προσιτές και τους δίνει την δυνατότητα παροχής μιας υψηλότερης ποιότητα ζωής στους κατοίκους τους. Οι πόλεις αυτές στο σύνολό τους, προσελκύουν συνήθως ειδικευμένο εργατικό δυναμικό, όπου λόγω του μορφωτικού τους επιπέδου, της παιδείας και της προσκόλλησής τους σε συγκεκριμένα καταναλωτικά πρότυπα, ενδιαφέρεται για την ποιότητα ζωής που προσφέρεται σε τέτοιες περιοχές (Healey 1997, EE 1994, Sallez & Verot 1991). Οι σύγχρονες επιχειρήσεις στηρίζουν την αύξηση της απόδοσής τους στην τεχνική κατάρτιση και την γενικότερη παιδεία που συναντάται κυρίως σε ποιοτικότερο εργατικό δυναμικό σε συνδυασμό με το παρεχόμενο κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσονται (Tsamoussoroulos 1997).

Το βασικό πλεονέκτημα αυτού του είδους των ΠΟΜΕΜ είναι η ποιότητα ζωής που προσφέρεται λόγω του συνδυασμού της ιστορικής παράδοσής τους και του μικρού μεγέθους τους. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να γίνει εκμετάλλευση του πλεονεκτήματος αυτού με την χρήση μεθόδων όπως είναι η ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υποδομών, η επάρκεια ως προς τις αστικές υπηρεσίες και η διατήρηση και διαφύλαξη της ποιότητας του περιβάλλοντος (Healey 1997). Με λίγα λόγια, θα πρέπει να εφαρμοστούν προγράμματα αστικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής αναβάθμισης, τα οποία να είναι προσαρμοσμένα στα γεωγραφικά και φυσικά χαρακτηριστικά της κάθε πόλης. Παράλληλα, όπως κάθε πρόγραμμα που εφαρμόζεται έτσι και τα εν λόγω προγράμματα που αναφέρονται θα πρέπει να τηρούν τα κριτήρια της αειφορίας και τους σεβασμούς του φυσικού περιβάλλοντος στα πλαίσια ανάπτυξης.

Όσον αφορά την αναβάθμιση και την αξιοποίηση του κτισμένου περιβάλλοντος, στις κατευθύνσεις των προς εφαρμογή προγραμμάτων θα πρέπει να συμπεριληφθούν και δράσεις που να αφορούν την βελτίωση των συλλογικών υποδομών, των

πολιτιστικών ιδρυμάτων και των ψυχαγωγικών εγκαταστάσεων (Tore 2000, EE 1994). Στην διαδικασία της αναβάθμισης θα πρέπει να εμπεριέχονται και παρεμβάσεις ανάδειξης των κτιρίων της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής καθώς λειτουργούν ως κεντρικά στοιχεία και ως οργανικές μονάδες του αστικού ιστού ή κατέχουν συμβολική αξίας που παραπέμπουν στην πολιτισμική και ιστορική παράδοση της πόλης (Llor 2000, Ασπρογέρακας 2003). Παράλληλα, τα κτίρια της σύγχρονης αρχιτεκτονικής, όπως είναι τα πανεπιστήμια, τα πολιτισμικά κέντρα, τα γήπεδα και τα συνεδριακά κέντρα, μπορούν εξίσου να αποκτήσουν συμβολική αξία και να αποτελέσουν φορείς της παράδοσης αυτής. Επιπλέον, είναι γνωστό πως τα μνημεία και τα κτίρια μια περιοχής, όταν αποκτούν συμβολική αξία, έχουν την δυνατότητα της προβολής της εικόνας της πόλης.

Στις πόλεις με ιδιαίτερη ιστορική παράδοση συνήθως η «παλαιά πόλη» ταυτίζεται με το κέντρο της συνολικής αστικής περιοχής, το οποίο με την σειρά του αποτελεί έναν σημαντικό πόλο ιστορικής μνήμης και χρίζεται αναγκαία η αναπτυξιακή παρέμβασή του (Llor 2000). Οι παρεμβάσεις τέτοιου είδους, τις περισσότερες φορές αποτελούν τα βασικά θεμέλια της τουριστικής εκμετάλλευσης της πόλης. Πολλές μικρές ή μεσαίες Ευρωπαϊκές πόλεις έχουν επικεντρωθεί στην ανάπτυξη του ιστορικού τους κέντρου με κύριο σκοπό την ανάδειξη του αστικού τουρισμού τους ως πρωτεύοντα οικονομικό παράγοντα (Αυγερινού και Μαϊστρου 2002).

Στην ίδια τροχιά, σημειώνεται πως μεγάλη αναπτυξιακή ώθηση σε μια πόλεις μεσαίου μεγέθους μπορεί να συντελέσουν και οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας όπως είναι σχετικά μικρές εταιρείες που εξειδικεύονται σε τομείς τεχνολογίας. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η εγκατάσταση τέτοιων επιχειρήσεων συνήθως συνοδεύεται και από υποδομές οι οποίες ορίζουν τις βάσεις για ανάπτυξη ενός σύγχρονου τηλεπικοινωνιακού κέντρου ή ενός τεχνολογικού πάρκου (Brunet 2000, EE 1994).

3.3.5 Πόλεις που εντάσσονται σε δίκτυα

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται πόλεις οι οποίες προκειμένου να αντισταθμίσουν ορισμένα από τα μειονεκτήματά τους, θα πρέπει να ενταχθούν σε ένα δίκτυο ή να αναπτύξουν επικοινωνία με άλλες ισχυρότερες πόλεις. Τα δίκτυα αυτά στα οποία καλούνται να ενταχθούν διακρίνονται σε δύο κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία, οι πόλεις μεσαίου μεγέθους επιλέγουν να ενταχθούν σε δίκτυα με γειτονικές ή πόλεις σε κοντινή απόσταση μεταξύ τους, έτσι ώστε να είναι δυνατή η κοινή χρήση πόρων, υποδομών και υπηρεσιών (EE 1994). Με αυτό τον τρόπο και οι δύο πόλεις οι οποίες ανήκουν στο δίκτυο αυτό μπορούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα, που αφορούν κυρίως τις ελλείψεις σε υποδομές, τα οποία προέρχονται ως αποτέλεσμα του μικρού μεγέθους τους. Στην δεύτερη κατηγορία δικτύου εμπεριέχονται οι πόλεις οι οποίες αναπτύσσουν κυρίως δίκτυα συνεργασίας μεταξύ τους με σκοπό την προσφορά

κάποιου κοινού προβλήματος, τον σχηματισμό κάποιου συνδέσμου ή την ανάπτυξη και διάθεση όμοιων δραστηριοτήτων. Με αυτόν τον τρόπο, οι πόλεις αποκτούν την δυνατότητα στο να ανταλλάσσουν πληροφορίες και εμπειρίες πάνω σε διάφορα θέματα (Roger Brunet 2000). Το δίκτυο συνεργασίας που αναπτύσσεται μεταξύ των πόλεων αυτών θα πρέπει να κυριαρχείται από χαρακτηριστικά όπως είναι η συμπληρωματικότητα, η ευελιξία, η αποδοτικότητα και η ελεύθερη κατανομή των λειτουργιών του εσωτερικού τους (Mega 2000).

Προκειμένου μια πόλη να αποκτήσει επιτυχημένες σχέσεις διασύνδεσης με άλλες, θα πρέπει να κατέχει μια σχετικά ισχυρή θέση ως προς τα δίκτυα που σχετίζονται με τις μεταφορές και τις επικοινωνίες. Το δίκτυο μεταφορών και τηλεπικοινωνιών της Ευρώπης δεν θεωρείται ότι έχει αποκτήσει ομοιομορφία ως προς την ανάπτυξή του (EF 1997). Χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας οικονομικά αναπτυγμένης πόλης η οποία παράλληλα διαθέτει και καλή πρόσβαση ως προς τα μεταφορικά δίκτυα, αποτελεί η Πάρμα στην Ιταλία. Η εν λόγω πόλη κατέχει ένα εξαιρετικό γεωγραφικό πλεονέκτημα καθώς βρίσκεται στο σημείο όπου διασταυρώνονται δύο εθνικοί αυτοκινητόδρομοι. Παράλληλα, οι ανάγκες τόσο των κατοίκων της πόλης όσο και της ίδιας της πόλης εξυπηρετούνται από το εθνικό σιδηροδρομικό δίκτυο μεγάλης ταχύτητας, ενώ η συγκεκριμένη πόλη διαθέτει και αεροδρόμιο (EF 1997, EE 1994).

Η σύγχρονη αστική παραγωγή παρουσιάζει σημαντικό ποσοστό εξάρτησης από τη διακίνηση και τη διαχείριση της πληροφορίας και της γνώσης. Για τον λόγο αυτό, επιτακτική χρίζεται και η ανάγκη ανάπτυξης των τηλεπικοινωνιακών υποδομών (Tsamoussopoulos 1997, EE 1994). Η πλειοψηφία των επιτυχημένων ΠΟΜΕΜ οι οποίες έχουν καταφέρει να ενισχύσουν τις τοπικές και τις περιφερειακές διασυνδέσεις τους, το πραγματοποίησαν χάρις την δημιουργία σημείων πρόσβασης σε πηγές ειδικευμένης γνώσης (Healey 1997).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4. Η πόλη της Λάρισας: ανάλυση βασικών χαρακτηριστικών

4.0 Εισαγωγή

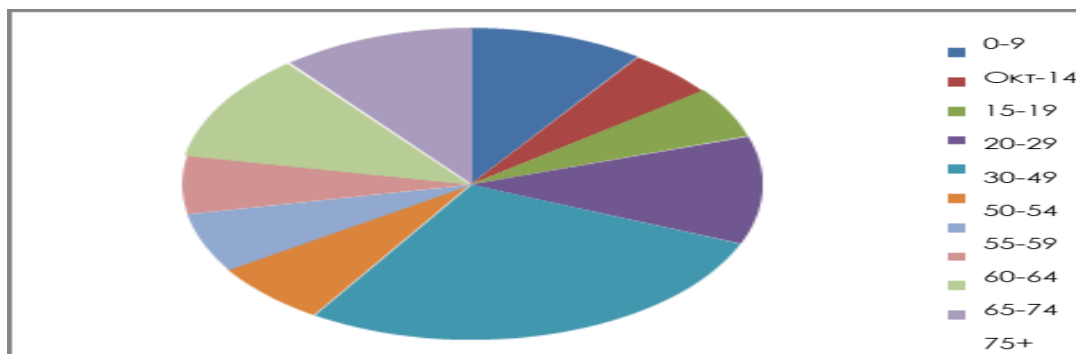
Η πόλη της Λάρισας, αποτελεί την πρωτεύουσα της Περιφέρειας Θεσσαλίας και την έδρα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας. Η Λάρισα είναι ένα από τα σημαντικότερα αστικά και εμπορικά κέντρα της Ελλάδας, καθώς αποτελεί έναν σημαντικό κόμβο επικοινωνιών και συγκοινωνιών.

4.1 Γενικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Θεσσαλίας

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας αποτελεί ένα από τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας. Η θέση της εντοπίζεται στην κεντρική-ανατολική πλευρά του Ηπειρωτικού κορμού. Η περιφέρεια από το βόρειο τμήμα της συνορεύει με περιοχές της Δυτικής και της Κεντρικής Μακεδονίας, νότια με περιοχές της Στερεάς Ελλάδος, δυτικά με περιοχές της Ηπείρου και ανατολικά βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος (Π.Π.Α 2021-2025).

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας έχει συσταθεί ως «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης» σύμφωνα με το Ν.3852/2010 (ΦΕΚ Α 87/07.06.2010). Βρίσκεται την 5^η θέση ως προς την έκταση της και την 3^η θέση ως προς τον πληθυσμό της σε σύγκριση με τις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας. Η συνολική επιφάνεια που καταλαμβάνει ανέρχεται στα 14.037 τ.χλμ., δηλαδή αντιπροσωπεύει το 10,6% της συνολικής επιφάνειας της χώρας εκ των οποίων τα 303 τ.χλμ. είναι νησιωτικά, ενώ ο πληθυσμός της βρίσκεται στους 730.730 κατοίκους, δηλαδή το 6,77% του συνολικού πληθυσμού της χώρας (σύμφωνα με την Απογραφή 2011). Ο πληθυσμός ανά φύλλο που εντοπίζεται στην περιφέρεια, θεωρείται ότι είναι σχεδόν ισοκατανομημένος μεταξύ των ανδρών και των γυναικών, με μια πολύ μικρή αριθμητική υπεροχή ως προς το φύλλο των γυναικών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της τελευταίας απογραφής, απογραφή 2011, ο δείκτης γήρανσης του πληθυσμού της περιφέρειας ανέρχεται στα 149,32%, ενώ ο δείκτης ηλικιακής κατάστασης βρίσκεται στα 167,37% (ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή 2011, Π.Π.Α. 2021-2025). Η Περιφέρεια Θεσσαλίας εμπεριέχει τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες, την ΠΕ Λάρισας, την ΠΕ Καρδίτσας, την ΠΕ Μαγνησίας- Σποράδων και την ΠΕ Τρικάλων. Η Διοικητική πρωτεύουσα της Περιφέρειας θεωρείται η πόλη της Λάρισας.(ΠΠΧΣΑΑ Θεσσαλίας, 2003).

Γράφημα 4.1:
Ηλικιακή κατανομή, Απογραφή 2011

Πηγή Γραφήματος: Π.Π.Α 2021-2025

Η εν λόγω περιφέρεια θεωρείται ότι έχει στρατηγική κεντροβαρή και σχετικά εύκολη προσπελασιμότητα ως προς την γεωγραφική της θέση, καθώς κατέχει το πλεονέκτημα να συνδέεται με τον βασικό οδικό και σιδηροδρομικό άξονα της χώρας τον ΠΑΘΕ. Επιπλέον, το βόρειο όριο της περιφέρειας βρίσκεται σε σχετικά πολύ κοντινή απόσταση από την Εγνατία οδό. Όσον αφορά την μορφολογία της περιφέρειας, χαρακτηρίζεται ως ένα εκτεταμένο πεδινό τμήμα το οποίο περιβάλλεται από ορεινούς όγκους και όπως αναφέρθηκε το ανατολικό όριο της έρχεται σε επαφή με το Αιγαίο Πέλαγος, δηλαδή διαθέτει μορφολογικά χαρακτηριστικά που θεωρούνται πλεονεκτικά ως προς την εσωτερική χωροταξική της συνοχή. Με λίγα λόγια, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πως το έδαφος της Περιφέρειας ως προς την διαμόρφωσή του είναι κατά 50% πεδινό και κατά 50% ορεινό-ημιορεινό. Παράλληλα, εντός των ορίων της περιφέρειας εντοπίζεται και η πεδιάδα της Θεσσαλίας, η οποία αποτελεί την δεύτερη μεγαλύτερη πεδιάδα και σιτοβολώνας της ελληνικής επικράτειας. Επιπλέον, την θεσσαλική πεδιάδα, διαπερνά από τον δυτικό-ανατολικό της άξονα ο Πηνειός ποταμός, ο οποίος αποτελεί τον τρίτο μεγαλύτερο ποταμό της χώρας. Τέλος, στις ορεινές περιοχές της περιφέρειας Θεσσαλίας περιλαμβάνεται ο Όλυμπος, το νότιο τμήμα της κύριας οροσειράς της Πίνδου, το βόρειο τμήμα των Άγραφων, η Όσσα, το Πήλιο και το όρος Όθρυς.

Το σύνολο των γεωγραφικών χαρακτηριστικών της περιφέρειας καθώς επίσης και το σύνολο των γεωφυσικών χαρακτηριστικών της όπου συνδυάζουν ορεινούς όγκους, μεγάλες πεδινές εκτάσεις, ακτές και μικρό νησιωτικό σύμπλεγμα, θεωρούνται ως σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα για την εσωτερική χωρική και κοινωνικό-οικονομική συνοχή και την χωροταξική της ολοκλήρωση. Παράλληλα, η περιφέρεια Θεσσαλίας, κατέχει ένα συνεκτικό οικιστικό δίκτυο, το οποίο περιλαμβάνει συνολικά περίπου 20 αστικά και τουριστικά κέντρα ενώ επίσης διαθέτει και ισχυρές πόλεις μεσαίου μεγέθους.

Το κλίμα που συναντάται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας χαρακτηρίζεται με βάση τον διαχωρισμό της σε μεγάλα τμήματα με κριτήρια τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά τους. Ως προς το ανατολικό παράκτιο και το ορεινό τμήμα της, η περιφέρεια θεωρείται ότι διαθέτει μεσογειακό κλίμα με θερμά και σχετικά ξηρά καλοκαίρια και ήπιους χειμώνες. Από την άλλη πλευρά, ο κάμπος της Θεσσαλίας, λόγω του ότι περικλείεται από ορεινούς όγκους με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η άμεση επίδρασή του με την θάλασσα, θεωρείται ότι έχει ηπειρωτικό κλίμα, δηλαδή θερμά καλοκαίρια και πιο ψυχρούς χειμώνες. Τέλος, οι δυτικές ορεινές περιοχές της περιφέρειας έχουν ορεινό κλίμα λόγω της αφθονίας των χιονοπτώσεων και των βροχοπτώσεων που σημειώνονται σε αυτές τις περιοχές.

Ως προς τα οικονομικά στοιχεία της Περιφέρειας Θεσσαλίας, το συνολικό ακαθάριστο προϊόν της Περιφέρειας αντιστοιχεί περίπου στο 5% του ΑΕΠ της χώρας (σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του 2009). Παράλληλα, η Περιφέρεια εμφανίζει σημαντικά ποσοστά συμμετοχής κυρίως στον πρωτογενή τομέα. Λόγω της ύπαρξης ποιοτικότερων αγροτικών προϊόντων στην περιφέρεια, είναι δυνατή η διατήρηση ισχυρής σύνδεσης με του πρωτογενούς τομέα με την μεταποίηση. Η περιφέρεια της Θεσσαλίας κατέχει επίσης πολύ σημαντικό δασικό πλούτο και πλούσια δασοκάλυψη, 610000 ΗΑ. Η φυτική παραγωγή που εντοπίζεται στην περιφέρεια Θεσσαλίας, θεωρείται ότι κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των υπολοίπων περιφερειών της Ελλάδα, ως προς την παραγωγή σκληρού σιταριού, τα βιομηχανικά φυτά όπως είναι τα αχλάδια και η βιομηχανική ντομάτα και ως προς τα νωπά λαχανικά. Από την άλλη πλευρά, στην ζωική παραγωγή που εντοπίζεται στην περιφέρεια, ο σημαντικότερος κλάδος της φαίνεται να είναι η αιγοπροβατοτροφία και στην συνέχεια η βοοτροφία και η χοιροτροφία. Το σύνολο σχεδόν της παραγωγής τόσο στην φυτική όσο και στην ζωική παραγωγή διοχετεύεται κατά κύριο λόγο εντός της χώρας. Όσον αφορά τον δευτερογενή τομέα της περιφέρειας, οι παραγωγές και οι πωλήσεις που πραγματοποιούνται στην περιφέρεια για τα βιομηχανικά προϊόντα συμμετέχουν σε ποσοστό 5,6% επί της συνολικής αξίας των πωληθέντων προϊόντων της χώρας (ΣΒΘΚΕ,2015).

Γράφημα 4.2

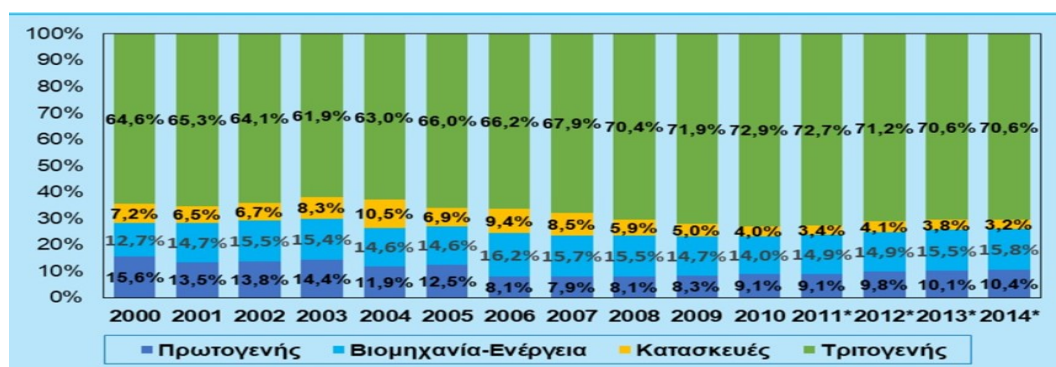
Ποσοστό αξίας πωληθέντων βιομηχανικών προϊόντων, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2015

Πηγή Γραφήματος: Στοιχεία από ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία από ΣΒΘΚΕ, Π.Π.Α 2021-2025

Ο τριτογενής τομέας της περιφέρειας Θεσσαλίας, εμφανίζει ως κυρίαρχη δραστηριότητα το εμπόριο συμπεριλαμβανομένης της τουριστικής δραστηριότητας, δεύτερη κατά σειρά δραστηριότητα και με μεγάλο ποσοστό είναι η Δημόσια Διοίκηση ενώ Τρίτη σε μέγεθος οικονομική δραστηριότητα του τριτογενούς τομέα είναι οι κτηματικές συναλλαγές. Συμπερασματικά, σύμφωνα με την ανάλυση που προηγήθηκε ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, διαπιστώνεται ότι υπάρχουν σημαντικές διασυνδέσεις του πρωτογενούς τομέα με τη μεταποίηση, ενώ παράλληλα σημειώνεται και απουσία διασύνδεσης του τριτογενούς τομέα με τον πρωτογενή και τον δευτερογενή ως προς τις παραγωγικές διαδικασίες. Βέβαια, ο τριτογενής τομέας δείχνει να είναι σε σημαντικό βαθμό άμεσα εξαρτημένος από τα εισοδήματα που προκύπτουν από τους άλλους δύο τομείς.

Γράφημα 4.3
Διάρθρωση της Ακαθάριστη Προστιθέμενης Αξίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2000-2014

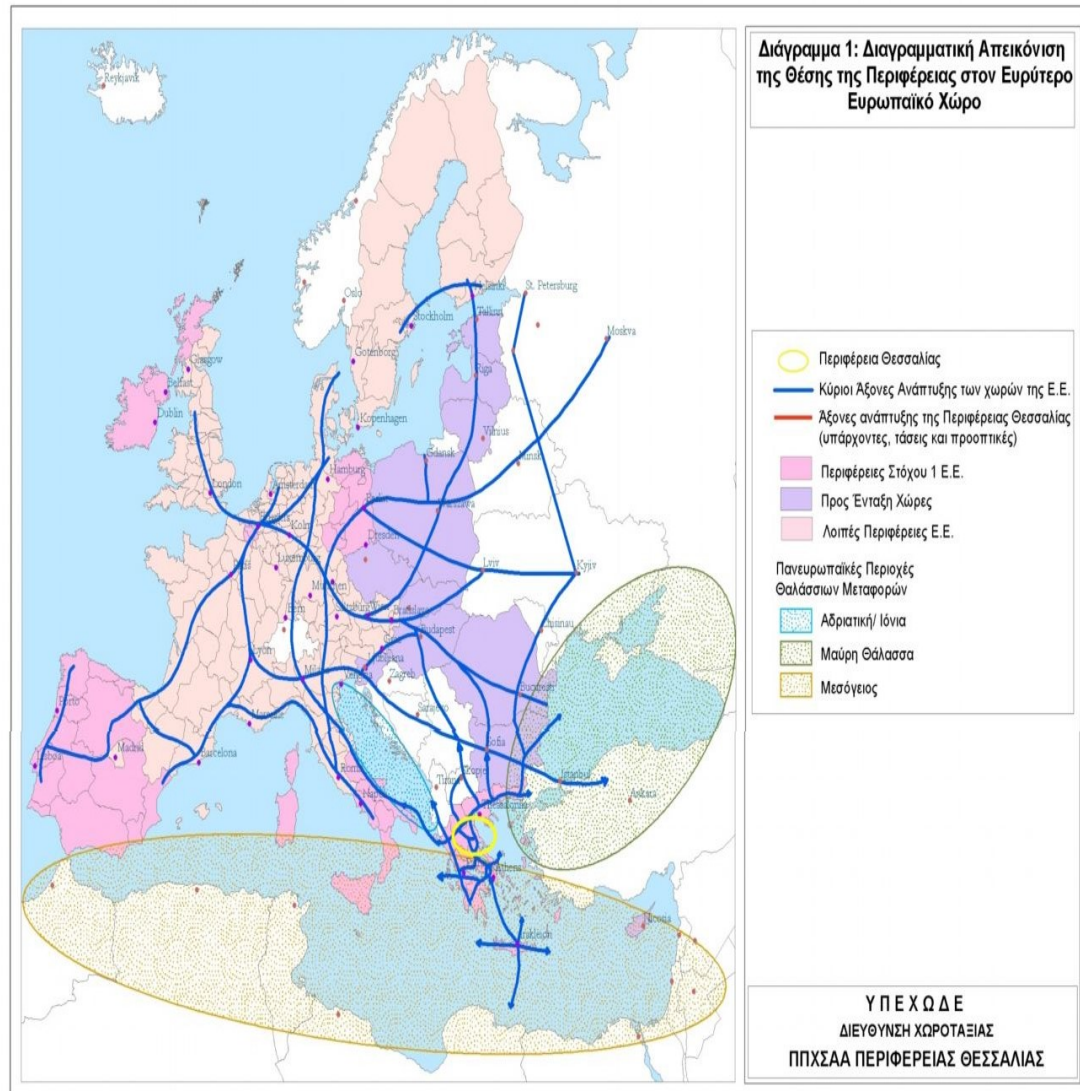

Πηγή Γραφήματος: Π.Π.Α. 2021-2025, στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ

Το εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού με βάση την απογραφή του 2011, θεωρείται ότι βρίσκεται σε ικανοποιητική θέση ενώ η βελτίωσή του εκτιμάται ότι είναι ταχύτερη από αυτή των άλλων Περιφερειών και οφείλεται κατά κύριο λόγο στους ταχύτερους ρυθμούς αύξησης των ποσοστών των αποφοίτων από την τριτοβάθμια εκπαίδευση (Π.Π.Α. 2021-2025).

Διάγραμμα 4.1:

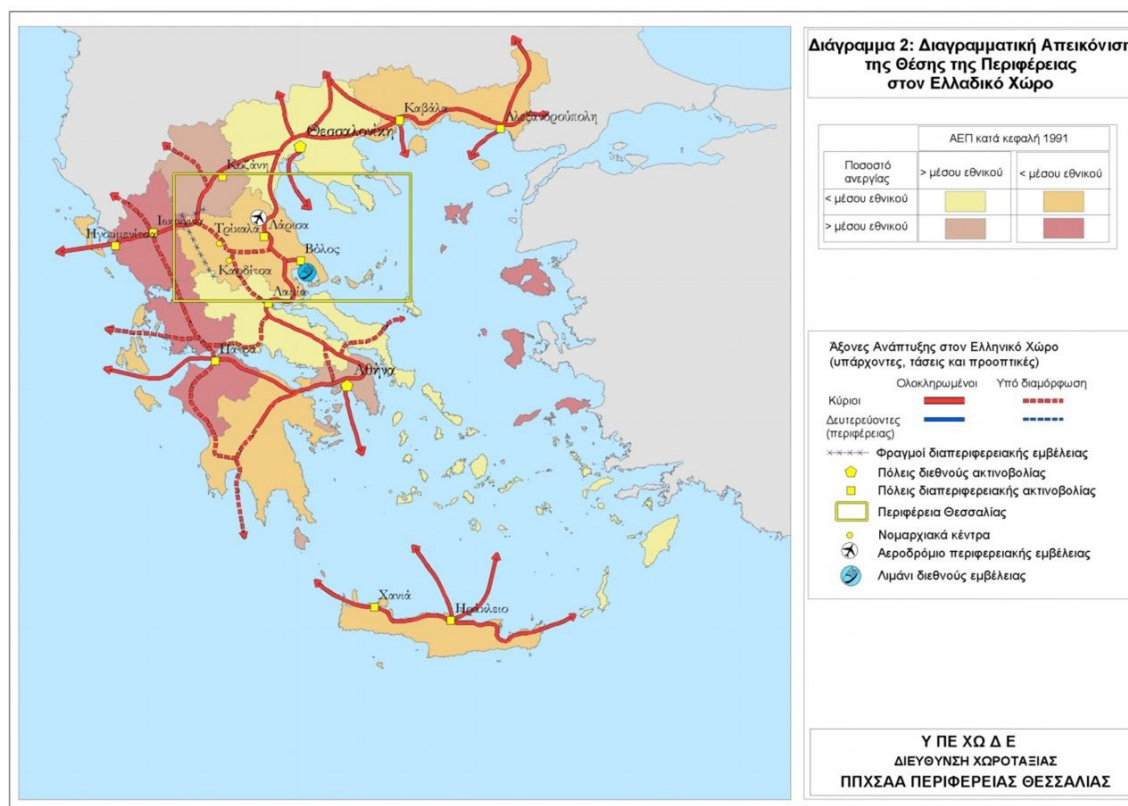
Η θέση της Περιφέρειας Θεσσαλίας στον Ευρύτερο Ευρωπαϊκό Χώρο

Πηγή: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Κριτική ΠΠΧΣΣΑ Θεσσαλίας, 2012

Διάγραμμα 4.2:

Η θέση της Περιφέρειας στον Ελλαδικό Χώρο

Πηγή: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Κριτική ΠΠΧΣΣΑ Θεσσαλίας, 2012

4.2 Η θέση και ο Διοικητικός προσδιορισμός της Λάρισας

4.2.1. Η Θέση της Λάρισας

Ο Δήμος Λαρισαίων εντοπίζεται στο κέντρο της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Από το βόρειο τμήμα του συνορεύει με τον Δήμο Τυρνάβου, βορειοανατολικά συνορεύει με τον Δήμο Τεμπών, νότια με τον Δήμο Κιλελέρ και δυτικά με τους Δήμους Φαρκαδόνας και Παλαμά. Ως προς τον προσδιορισμό της διοικητικής θέσης του αστικού κέντρου, η Λάρισα υπάγεται στον Καλλικρατικό Δήμο Λάρισας και αποτελεί διοικητικό κέντρο ολόκληρης της Περιφέρειας Θεσσαλίας (Μεταξάς και Καλλιώρας, 2007). Στα βασικά χαρακτηριστικά της πόλης της Λάρισας δεν θα μπορούσε να παραληφθεί η εξέχουσα θέση, κυρίως από οικονομικής σημασίας, η οποία κατέχει καθώς διαπερνάτε επί του οδικού άξονα Πατρών- Αθηνών- Θεσσαλονίκης – Ευζώνων, γνωστός και ως Π.Α.Θ.Ε.. Ο άξονας αυτός ενώνει τα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη. Επιπλέον, η πόλη της Λάρισας παρέχει το πλεονέκτημα της πρόσβασης στον βασικό σιδηροδρομικό άξονα της Ελλάδας, ενώ παράλληλα υπάρχει και η οδική σύνδεσή της με το δυτικό τμήμα της χώρας, την Ήπειρο. Οι λειτουργίες που εντοπίζονται εντός της πόλης είναι λειτουργίες οικισμού πρώτου επιπέδου γεγονός που την καθιστά ένα από τα σημαντικότερα αστικά κέντρα της χώρας. Ο συνδυασμός

των προαναφερθέντων χαρακτηριστικών της πόλης, της δίνουν την δυνατότητα του χαρακτηρισμού της ως μια από τις δυναμικότερες αστικές περιοχές, ιδιαίτερα λόγω της εξαιρετικής γεωγραφικής της θέσης.

Εντός του Δήμου Λαρισαίων και νοτιοδυτικά της πόλης της Λάρισας, εντοπίζονται οι κοινότητες του Δήμου που αποτελούν τις αγροτικές του περιοχές. Οι κοινότητες αυτές είναι η Κοιλάδα, η Αμυγδαλέα, το Ελευθερέ, το Κουτσόχερο, το Λουτρό, η Μάνδρα και η Ραχούλα. Από αυτές τις κοινότητες μόνο η κοινότητα Κοιλάδας αποτελεί οικισμό 4^{ου} επιπέδου, ενώ παράλληλα κατέχει και κεντρική θέση και σε αυτή χωροθετείται η πλειονότητα των κοινωνικών υποδομών της περιοχής όπως το Γυμνάσιο - Λύκειο της περιοχής. Αντίθετα, οι υπόλοιπες κοινότητες θεωρούνται οικισμοί 5ου επιπέδου και η θέση τους δεν θεωρείται ότι βρίσκεται σε κεντρικό σημείο σε σχέση με την έκταση του Δήμου. Στο βορειοδυτικό τμήμα της πόλης εντοπίζεται η Δημοτική Κοινότητα Γιάννουλης και η Δημοτική Κοινότητα Φαλάνης στην οποία εμπεριέχεται ο οικισμός Δασοχωρίου και στο σύνολό τους αποτελούν μια αμιγώς πεδινή περιοχή. Η Δημοτική Κοινότητα Γιάννουλης αποτελεί οικισμό 4^{ου} επιπέδου ενώ σε συνεργασία με το πολεοδομικό συγκρότημα της Λάρισας, θεωρείται ότι λειτουργούν ως ένα ισχυρά διασυνδεδεμένο σύστημα με έντονη την τάση δημιουργίας ενός συνεχούς οικιστικού ιστού. Από την άλλη πλευρά, η Δημοτική Κοινότητα Φαλάνης αλλά και ο οικισμός του Δασοχωρίου ανήκουν στους οικισμούς του 5^{ου} επιπέδου (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015- 2019).

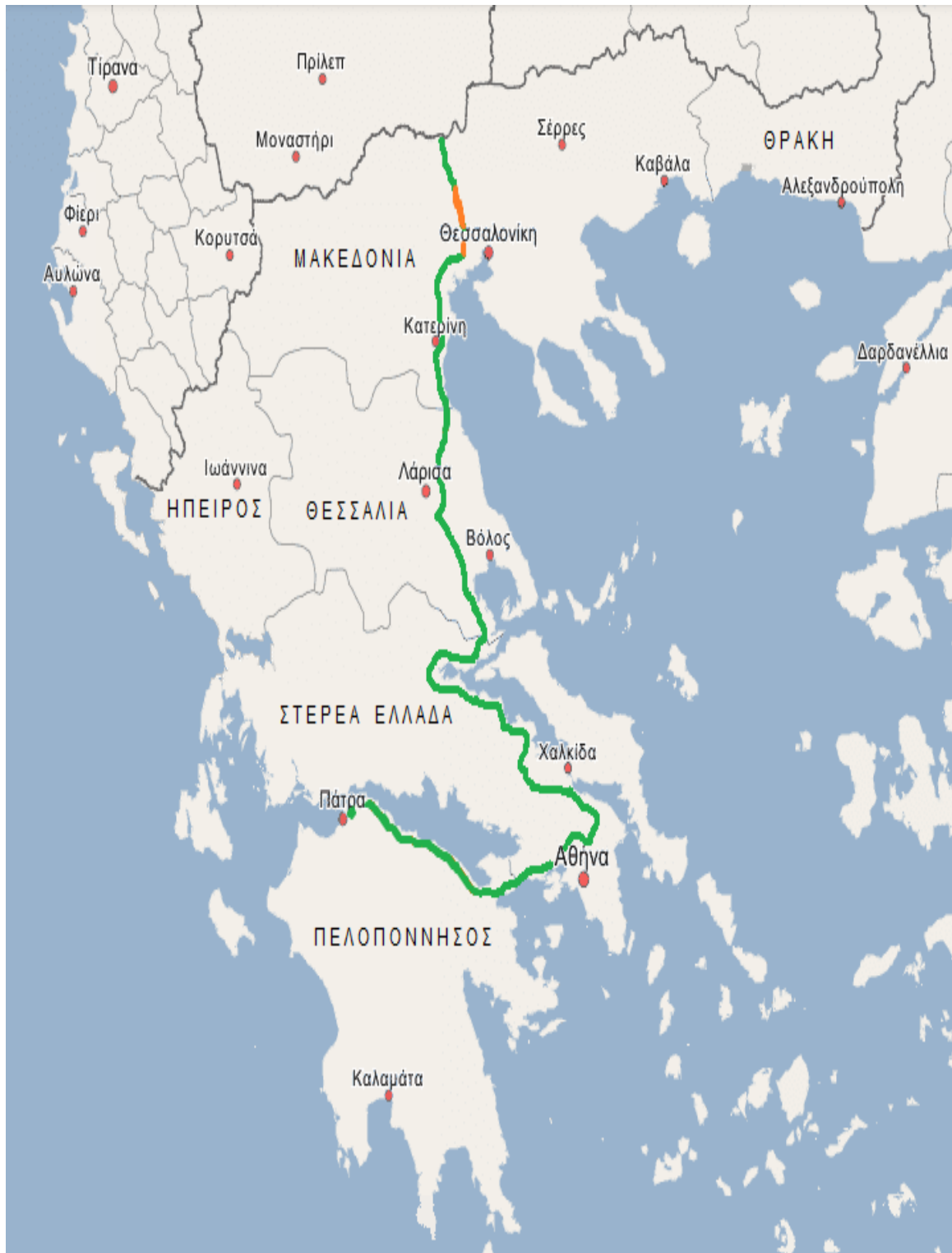
Χάρτης 4.1

Η θέση της Λάρισα στο σύνολο της χώρας και στην Περιφέρεια

Πηγή: www.wikimedia.org

Χάρτης 4.2 ΠΑΘΕ

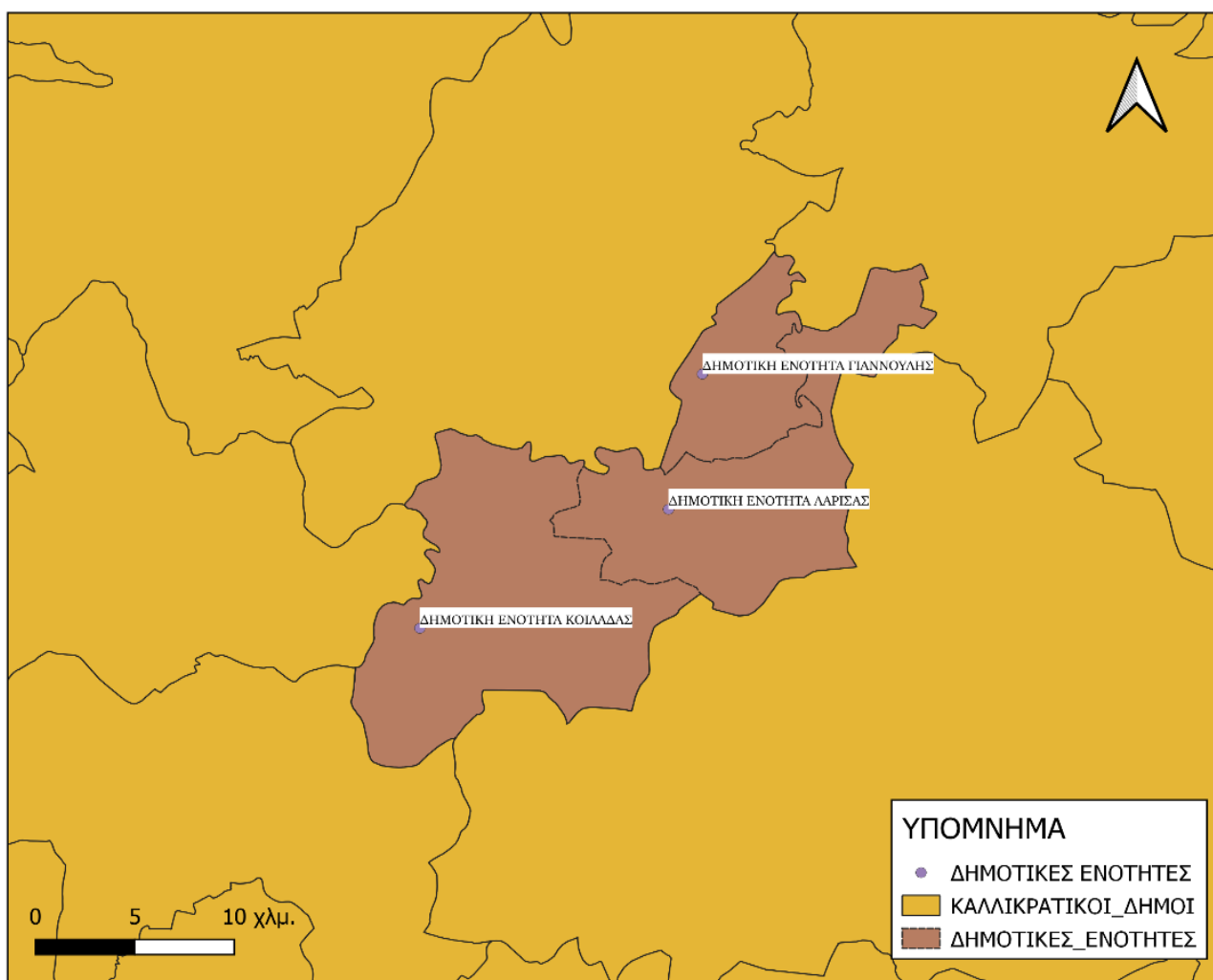

Πηγή: www.el.wikivoyage.org

4.2.2 Η έκταση του Δήμου Λάρισας

Η συνολική έκταση του Δήμου Λαρισαίων υπολογίζεται στα 335,12 km² και όπως αναφέρθηκε περιλαμβάνει 3 Δημοτικές Ενότητες, την Δ.Ε. Γιάννουλης, την Δ.Ε. Κοιλάδας και την Δ.Ε. Λάρισας. Η πόλη της Λάρισας χαρακτηρίζεται ως η μεγαλύτερη πόλη ως προς την έκταση και τον πληθυσμό της Κεντρικής Ελλάδος. Επιπλέον, η Λάρισα, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα αστικά και εμπορικά κέντρα της χώρας, μετά από την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη (Γ.Π.Σ. Δήμου Λαρισαίων, 2007). Στον Δήμο Λαρισαίων έχει πραγματοποιηθεί διοικητική διαίρεση σύμφωνα με το Πρόγραμμα Καλλικράτης (ΦΕΚ 1292/τ.Β'/ 11/08/2010).

Χάρτης 4.3
Δημοτικές Ενότητες Λάρισας

Πηγή: Δεδομένα από Ελοστατ και ίδια επεξεργασία

4.2.3 Γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της Λάρισας

Το αστικό κέντρο της Λάρισας, ως προς τα γεωμορφολογικά του χαρακτηριστικά, εντοπίζει το πολεοδομικό συγκρότημα της να είναι χτισμένο στις δύο όχθες του Πηνειού ποταμού αλλά και να την διασχίζει. Πιο συγκεκριμένα, η Λάρισα, βρίσκεται σε υψόμετρο 70m από την επιφάνεια της θάλασσας, ενώ παράλληλα περιβάλλεται από την θεσσαλική πεδιάδα γνωστή και ως θεσσαλικός κάμπος. Βορειοδυτικά του αστικού κέντρου συναντώνται οι μεγάλοι ορεινοί όγκοι του Ολύμπου και του Κισσάβου όπου εμπεριέχουν και άλλα όρη όπως το όρος Όσσα (στον Κίσαβο) και το όρος Τίτανος (στον Όλυμπο).

Εικόνα 4.1
Όρος Όσσα

Πηγή: www.cyclinghellas.gr

4.3 Δημογραφικά χαρακτηριστικά της Λάρισας

4.3.1 Πληθυσμός

Η πόλη της Λάρισας χαρακτηρίζεται ως πόλη μεσαίου μεγέθους ως προς τον πληθυσμό και την έκτασή της. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2011, το πολεοδομικό συγκρότημα της Λάρισας καταλαμβάνει την 5^η θέση στην ελληνική επικράτεια με μόνιμο πληθυσμό 161.339 κατοίκους. Στην καταμέτρηση αυτή περιλαμβάνονται οι πρώην Καποδιστριακοί Δήμοι Λαρισαίων, Γιάννουλης και Κοιλάδας. Όπως προκύπτει από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019, η τάση συγκέντρωσης και αστικοποίησης του πληθυσμού είναι αυξητική και περίπου το 44,8% των κατοίκων του Δήμου Λαρισαίων κατοικούν εντός της πόλης της Λάρισας. Η πληθυσμιακή δυνατότητα της πόλης της Λάρισας αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα, σύμφωνα με τα δεδομένα του Επιχειρησιακού Προγράμματος 2015-2019 και της απογραφής του

2011. Στον πίνακα 4.1 παρατίθενται τα πληθυσμιακά στοιχεία της πόλης της Λάρισας αλλά και των μεγαλύτερων πολεοδομικών συγκροτημάτων της χώρας.

Πίνακας 4.1
Η πληθυσμιακή δυνατότητα του Πολεοδομικού Συγκροτήματος
Λάρισας

	1961	1971	1981	1991	2001	2011
Π.Σ. ΑΘΗΝΑΣ	1.852.709	2.540.241	3.027.331	3.072.922	3.220.306	3.268.863
Π.Σ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	380.654	557.360	706.180	749.048	796.132	799.683
Π.Σ. ΠΑΤΡΩΝ	103.941	120.847	154.596	170.462	202.757	214.336
Π.Σ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	69.983	84.710	110.958	126.907	159.046	175.113
Π.Σ. ΛΑΡΙΣΑΣ	55.858	72.760	102.426	114.334	139.403	161.339
Π.Σ. ΒΟΛΟΥ	80.846	88.096	107.407	115.744	141.675	142.849
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	8.388.553	8.768.641	9.740.417	10.259.900	10.964.020	10.939.727

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Στον παρακάτω πίνακα 4.2, παρουσιάζεται ο μόνιμος και ο πραγματικός πληθυσμός της πόλης της Λάρισας σε κάθε δημοτική/ τοπική κοινότητα.

Πίνακας 4.2
Ο Πληθυσμός του Δήμου Λάρισας ανά Δημοτική/ Τοπική Κοινότητα
(Απογραφή 2011)

	Μόνιμος Πληθυσμός	Πραγματικός Πληθυσμός
Δήμος Λαρισαίων	162.591	161.339

Δημοτική Ενότητα Λάρισας	146.926	145.867
1 ^η Δημοτική Κοινότητα Λάρισας	31.522	31.338
2 ^η Δημοτική Κοινότητα Λάρισας	42.135	42.156
3 ^η Δημοτική Κοινότητα Λάρισας	32.785	32.072
4 ^η Δημοτική Κοινότητα Λάρισας	36.472	36.310
Τοπική Κοινότητα Τερψιθέας	1.992	2.019
Δημοτική Ενότητα Γιάννουλης	12.496	12.280
Δημοτική Κοινότητα Γιάννουλης	7.885	7.739
Δημοτική Κοινότητα Φαλάνης	4.611	4.541
Δημοτική Ενότητα Κοιλάδας	3.169	3.192
Τοπική Κοινότητα Αμυγδαλέας	336	330
Τοπική Κοινότητα Ελευθερών	520	527
Τοπική Κοινότητα Κοιλάδος	628	635
Τοπική Κοινότητα Κουτσόχερου	327	321
Τοπική Κοινότητα Λουτρού Λαρίσης	332	353
Τοπική Κοινότητα Μάνδρας	512	512

Τοπική Κοινότητα Ραχούλας	514	514

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Ε.Σ.Υ.Ε. και ίδια επεξεργασία

Στους παρακάτω πίνακες 4.3, 4.4 και 4.5 παρουσιάζονται αντίστοιχα η δημογραφική φυσιογνωμία του Δήμου Λαρισαίων, δηλαδή προβάλλεται η κατανομή του πληθυσμού η κατανομή του πληθυσμού στις βασικές ηλικιακές ομάδες, η κατανομή του πληθυσμού ανά φύλο και η συμμετοχή των ηλικιών 20-59 στο σύνολο του πληθυσμού.

Πίνακας 4.3
Η σύνθεση του πληθυσμού ανά ηλικιακές ομάδες

	Σύνολο Χώρας	Περιφέρεια Θεσσαλίας	Δήμος Λαρισαίων
Ομάδες Ηλικιών			
0-9	1.049.839	71.731	18.905
10-19	1.072.705	74.730	18.296
20-29	1.350.868	82.355	21.882
30-39	1.635.304	101.907	26.296
40-49	1.581.095	102.144	24.312
50-59	1.391.854	94.582	20.694
60-69	1.134.045	82.908	14.782
70+	1.600.576	122.405	17.424

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Ε.Σ.Υ.Ε. και ίδια επεξεργασία

Πίνακας 4.4

Σύνθεση Πληθυσμού ανά φύλο

	Σύνολο Χώρας	Περιφέρειας Θεσσαλίας	Δήμος Λαρισαίων
Σύνολο αμφοτέρων των φύλων	10.816.286	732.762	162.591
Άρρενες	5.303.223	362.194	79.762
Ποσοστό αρρένων	49,03%	49,43%	49,05%
Θήλεις	5.513.063	370.568	82.829
Ποσοστό Θηλέων	50,97%	50,57 %	50,94%

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Ε.Σ.Υ.Ε. και ίδια επεξεργασία

Πίνακας 4.5

Συμμετοχή του 20-59 στον συνολικό πληθυσμό

Συμμετοχή του 20-59	5.959.121	380.988	93.184
Ποσοστό συμμετοχής	55,09%	51,99%	57,31%

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Ε.Σ.Υ.Ε. και ίδια επεξεργασία

Όπως προκύπτει από τους πιο πάνω πίνακες, η κατανομή του πληθυσμού ανά φύλο φαίνεται να βρίσκεται στα ίδια επίπεδα με αυτά της χώρας. Αντίθετα, το ποσοστό των ηλικιών από 20 έως 59 ως προς τον συνολικό πληθυσμό φαίνεται να είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό της χώρας αλλά και της περιφέρειας. Τέλος, με βάση τις ομάδες ηλικιών, η μέση ηλικία που επικρατεί στον Δήμο Λαρισαίων, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, είναι στα 38,7 ετών η οποία φαίνεται να είναι χαμηλότερη σε

σχέση με της Ελλάδας που είναι στα 41,9 ετών αλλά και της Περιφέρειας στα 43 ετών (Δεδομένα από την Απογραφή 2011).

Πίνακας 4.6
Δείκτης γήρανσης του πληθυσμού

	Σύνολο Χώρας	Περιφέρεια Θεσσαλίας	Δήμος Λαρισαίων	Δ.Ε. Λάρισας	Δ.Ε. Γιάννουλης	Δ.Ε. Κοιλάδας
Σύνολο Πληθυσμού	10.816.286	732.762	162.591	146.926	12.496	3.169
Ομάδες Ηλικιών						
0-14	1.569.268	108.054	27.707	25.090	2.254	363
15-19	553.276	38.407	9.494	8.669	687	138
20-24	627.097	38.481	10679	9.824	666	189
25-29	723.771	43.874	11.203	10.152	850	201
30-34	822.475	50.662	13.436	12.271	979	186
35-39	812.829	51.245	12.860	11.684	966	210
40-44	832.666	53.764	13.138	11.946	984	208
45-49	748.429	48.380	11.174	10.073	906	195
50-54	731.486	49.418	11.011	9.866	927	218
55-59	660.368	45.164	9.683	8.709	767	207
60-64	625.769	43.971	8.258	7.429	636	193
65-69	508.276	38.937	6.524	5.844	446	234
70-74	542.165	43.039	6.583	5.901	449	233
75+	1.058.411	79.366	10.841	9.468	979	394
Δείκτης Γήρανσης (65+/0-14)	1,34	1,49	0,86	0,85	0,83	2,37

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. και Ιδία Επεξεργασία

Με βάση τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον παραπάνω πίνακα, αξίζει να τονιστεί ο χαμηλός δείκτης γήρανσης που επικρατεί στον Δήμο Λαρισαίων (0,86), σε σχέση με τον δείκτη γήρανσης τόσο της χώρας (1,34) αλλά και της Περιφέρειας Θεσσαλίας (1,49). Το γεγονός της παρουσίας χαμηλού δείκτη προσδίδει στον Δήμο το χαρακτηριστικό του νεανικού πληθυσμού, το οποίο αποτελεί μια πλεονεκτική δυναμική ως προς την μελλοντική του εξέλιξη. Τέλος, ανάμεσα στις τρεις Δημοτικές Ενότητες που παρουσιάζονται, παρατηρείται πως η Δημοτική Ενότητα Κοιλάδος εμφανίζει πολύ μεγάλο δείκτη γήρανσης (2,37), ο οποίος παράλληλα έχει και μεγάλη απόκλιση από τις άλλες δύο ενότητες. Ο ιδιαίτερα υψηλός δείκτης γήρανσης που σημειώνεται στην περιοχή είναι πολύ πιθανός να οφείλεται στο γεγονός ότι η Δ.Ε. Κοιλάδας αποτελεί μια αγροτική περιοχή (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015- 2019).

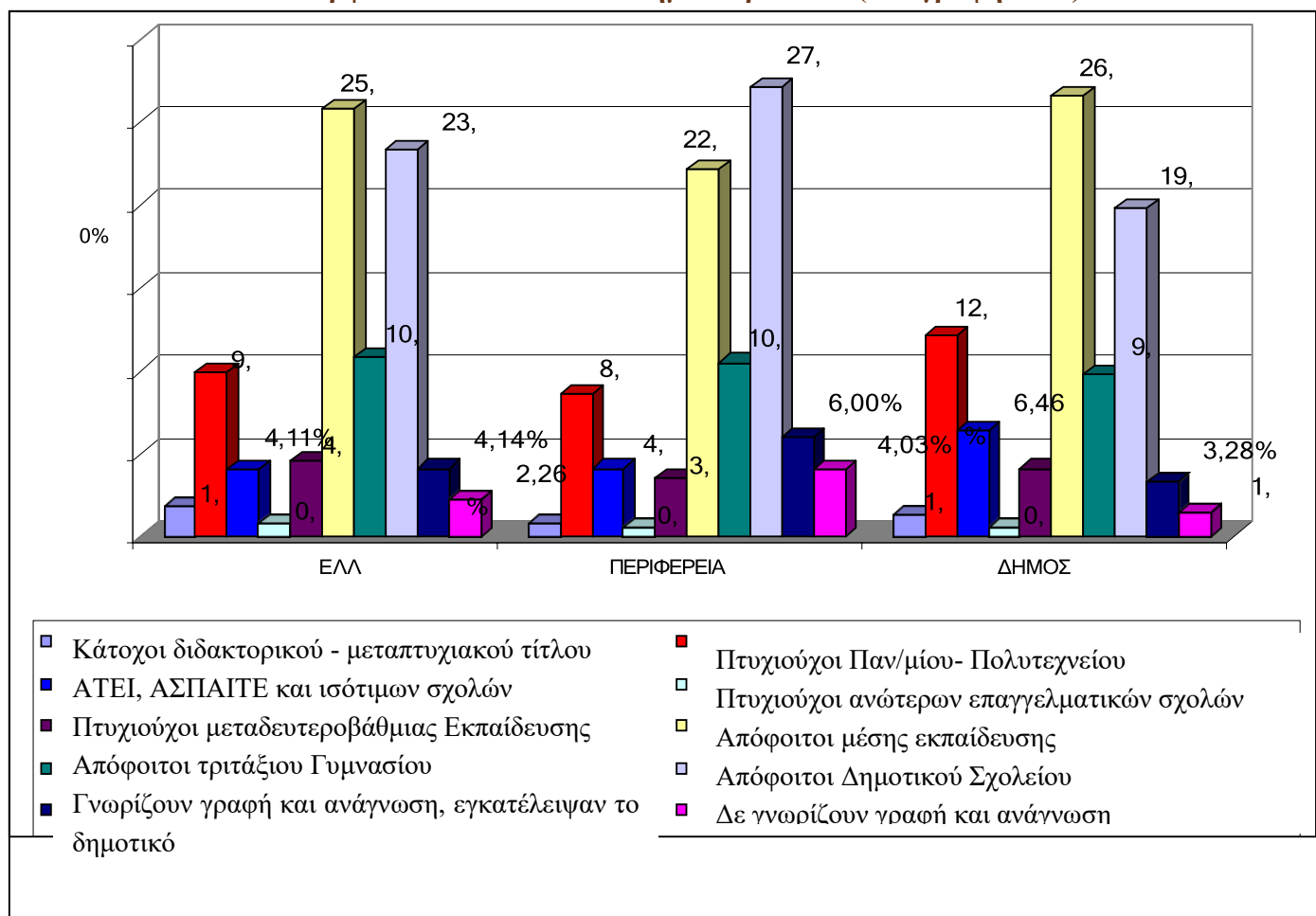
4.3.2. Μορφωτικό επίπεδο- Εκπαίδευση

Στον παρακάτω γράφημα 4.4, προβάλλεται το μορφωτικό επίπεδο που επικρατεί στον Δήμο Λαρισαίων σε σχέση με την χώρα και με την Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Όπως φαίνεται από το παραπάνω γράφημα, το ποσοστό του πληθυσμού του Δήμου Λαρισαίων που κατέχει μεταπτυχιακό ή διδακτορικό δίπλωμα και πτυχίο ανώτερων σχολών είναι κατά 13,57% μεγαλύτερο από τα ποσοστά τόσο της χώρας όσο και της Περιφέρειας, τα οποία ανέρχονται στο 11,78% και στο 9,53% αντίστοιχα. Από την άλλη πλευρά, το ποσοστό του πληθυσμού του Δήμου έχει λάβει μόνο την στοιχειώδη εκπαίδευση είναι μεγαλύτερο στα 19,86% από αυτά της χώρας 23,34% και της Περιφέρειας 27,10%. Συμπερασματικά, το μορφωτικό επίπεδο που παρατηρείται στον Δήμο Λαρισαίων θεωρείται ότι βρίσκεται σε ευνοϊκότερη θέση σε σύγκριση με τον μέσο όρο των δύο υπερκείμενων χωρικών επιπέδων που το περιβάλλουν, την χώρα και την Περιφέρεια (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015- 2019, Απογραφή Πληθυσμού 2011).

Γράφημα 4.4

Μορφωτικό Επίπεδο στον Δήμο Λαρισαίων (Απογραφή 2011)

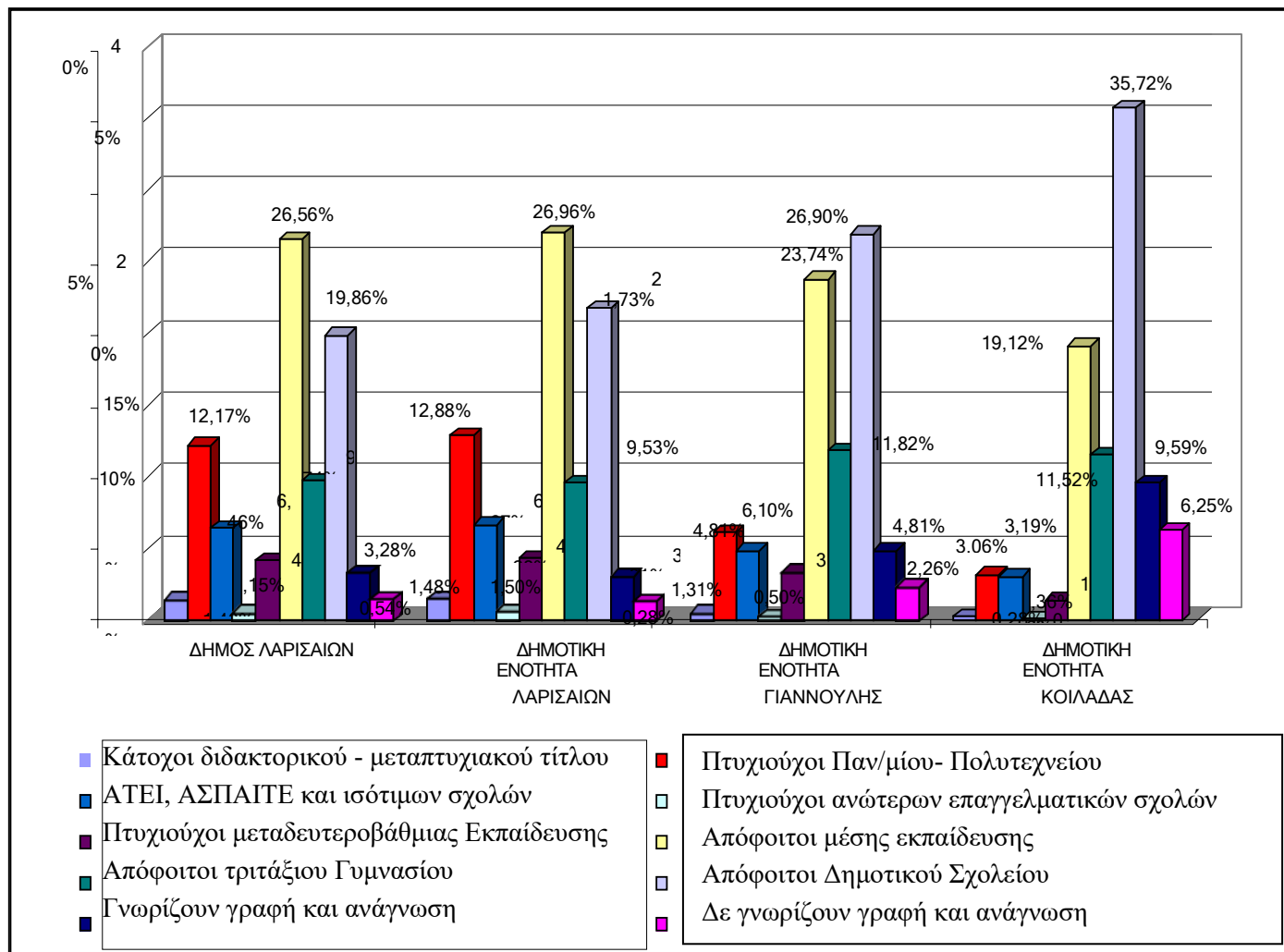

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015- 2019

Ωστόσο, στο παρακάτω γράφημα 4.5, απεικονίζεται το μορφωτικό επίπεδο που επικρατεί ανά Δημοτική Ενότητα, σύμφωνα με την απογραφή του 2011.

Γράφημα 4.5

Μορφωτικό Επίπεδο ανά Δημοτική Ενότητα (Απογραφή 2011)

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015- 2019, Ε.Σ.Υ.Ε.

Όπως παρατηρείται από το γράφημα, το ποσοστό των πτυχιούχων ανώτατων σχολών σε τοπικό επίπεδο για τη Δ.Ε. Λάρισας ανέρχεται στα 14,38%, για τη Δ.Ε. Γιάννουλης στα 6,59% και για τη Δ.Ε. Κοιλάδας στα 3,47%. Επίσης, παρατηρείται πως τα ποσοστά που αφορούν την ολοκλήρωση μόνος της στοιχειώδους εκπαίδευσης για τις Δ.Ε. Γιάννουλης και Κοιλάδας είναι ιδιαίτερα αυξημένα, γεγονός που μπορεί να δικαιολογηθεί και να συνδεθεί με την ενασχόληση πολλών ατόμων με τον πρωτογενή τομέα, διάφορα χειρωνακτικά επαγγέλματα τα οποία δεν απαιτούν υψηλό επίπεδο

εκπαίδευσης καθώς και με το μεγάλο ποσοστό ηλικιωμένων σε αυτές τις περιοχές (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015- 2019).

4.3.3 Τα νοικοκυριά στον Δήμο Λαρισαίων

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής του 2011 και όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα 4.7, παρατηρείται πως το μέσο μέγεθος του νοικοκυριού στον Δήμο Λαρισαίων είναι 2,67, ενώ για την Ελλάδα είναι 2,55 και για την Περιφέρεια Θεσσαλίας 2,69. Ως προς το εσωτερικό του Δήμου, στην Δημοτική Ενότητα Λάρισας το μέσο μέγεθος τους νοικοκυριού σημειώνεται στα 2,63, στην Δ.Ε. Γιάννουλης στα 3,19 και στην Δ.Ε. Κοιλιάδας στα 3,17.

Πίνακας 4.7

Μέγεθος Νοικοκυριών, Απογραφή 2011

	Ελλάδα	Θεσσαλία	Δήμος Λαρισαίων	Δ.Ε. Λάρισας	Δ.Ε. Γιάννουλης	Δ.Ε. Κοιλιάδας
Μέλη νοικοκυριών	10.563.717	712.657	157.678	142.925	11.609	3.144
Νοικοκυριά	4.134.540	264.552	59.026	54.394	3.640	992
Μέσο μέγεθος νοικοκυριού	2,55	2,69	2,67	2,63	3,19	3,17
Νοικοκυριά με 1 μέλος	1.061.547	58.981	14.150	13.617	3.640	992
Νοικοκυριά με 2 μέλη	1.218.466	79.725	15.573	14.413	383	150
Νοικοκυριά με 3 μέλη	817.921	51.698	12.083	11.056	876	284
Νοικοκυριά με 4 μέλη	726.554	47.328	12.313	11.148	856	171
Νοικοκυριά με 5 μέλη	209.569	16.587	3.422	2.964	984	181
Νοικοκυριά με 6 Μέλη	100.483	10.233	1.485	1.196	186	103
Νοικοκυριά με άνω των 6 μελών						

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Ε.Σ.Υ.Ε. και Ιδία Επεξεργασία

4.4 Τοπική Οικονομία και Απασχόληση

Παρά το γεγονός πως τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά που εντοπίζονται αναφέρονται στον Δήμο Λαρισαίων, κατά κύριο λόγο αφορούν το πολεοδομικό συγκρότημα της Λάρισας καθώς αποτελεί το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής του δήμου. Στον πίνακα 4.8 αποτυπώνεται η διάρθρωση της απασχόλησης/ανεργίας του οικονομικά ενεργού μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Λαρισαίων, συγκριτικά με την αντίστοιχη διάρθρωση στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και την Ελλάδα, σύμφωνα με την απογραφή του 2011.

Πίνακας 4.8
Διάρθρωση Απασχόλησης/ Ανεργίας του Δήμου Λάρισας για τους οικονομικά ενεργούς, 2011

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ				
	ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ	ΑΠΑΣΧΟΛΗ ΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟ I
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	4.586.636	42,40%	3.727.633 34,46%	859.003 18,73%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	732.762	283.427	38,68%	230.405 31,44%	53.022 18,71%
ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	162.591	68.914	42,38%	56.186 34,56%	12.728 18,47%

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019

Παράλληλα, στον παρακάτω πίνακα 4.9 αποτυπώνεται η διάρθρωση απασχόλησης και ανεργίας του οικονομικά μη ενεργού μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Λαρισαίων, συγκριτικά με την αντίστοιχη διάρθρωση που επικρατεί τόσο στην Περιφέρεια Θεσσαλίας όσο και στην ίδια την χώρα, σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής του 2011.

Πίνακας 4.9

Διάρθρωση Απασχόλησης/ Ανεργίας του Δήμου Λάρισας για τους οικονομικά μη ενεργούς, 2011

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΙ							
	Σύνολο μόνιμου πληθυσμού	Σύνολο	Ποσοστό των οικονομικά μη ενεργών επί του συνόλου	Μαθητές Σπουδαστές	Συνταξιούχοι	Εισοδηματίες	Οικιακά	Λοιποί
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	6.229.650	57,60%	1.737.074	2.407.222	22.804	1.224.095	838.455
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	732.762	449.335	61,32%	116.130	187.139	983	88.855	56.228
ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	162.591	93.677	57,62%	31.799	29.686	0	18.010	14.182

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019

Όπως φαίνεται από του πίνακες 4.8 και 4.9 το ποσοστό των οικονομικά ενεργών ατόμων του πληθυσμού φαίνεται να κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα με αυτό της χώρας, ενώ παράλληλα φαίνεται να είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Από την άλλη πλευρά, το ποσοστό των οικονομικά μη ενεργών ατόμων του πληθυσμού στον Δήμο Λαρισαίων, φαίνεται να κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα και με το ποσοστό της χώρας αλλά και με το ποσοστό της Περιφέρειας Θεσσαλίας (Ελληνική Στατιστική Αρχή, Απογραφή 2011). Παράλληλα, το μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας για την Περιφερειακή Ενότητα Λάρισας, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Ε.Σ.Υ.Ε., φαίνεται να είναι συνεχώς αυξημένο, από το 2006 και μετά, με τάσεις υπερδιπλασιασμού κατά τους χρονικές περιόδους 2006-2012, με το 2012 να

διαμορφώνεται σε 20,2%, το οποίο είναι χαμηλότερο από αυτό της χώρας 24,2% (Δεδομένα από το Ε.Σ.Υ.Ε., Στρατηγικό Σχέδιο Μάρκετινγκ Λάρισας 2013).

Στον πίνακα 4.10 αποτυπώνεται η διάρθρωση του απασχολούμενου πληθυσμού κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στον Δήμο Λαρισαίων, σε σύγκριση με την αντίστοιχη διάρθρωση στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και την Ελλάδα, σύμφωνα με την απογραφή του 2011.

Πίνακας 4.10

Απασχόληση ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, 2011

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ					ΠΟΣΟΣΤΑ		
ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Α' γενής	Β' γενής	Γ' γενής
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	3.727.633	372.209	654.377	2.701.047	9,99%	17,55%	72,46%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	230.405	41.954	40.351	148.100	18,21%	17,51%	64,28%
ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	56.186	3.077	9.698	43.411	5,48%	17,26%	77,26%

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019

Όπως προκύπτει από τον πίνακα απασχόλησης ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (πίνακας 4.10), ο Δήμος Λαρισαίων σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα εμφανίζει πιο ανεπτυγμένο τον τριτογενή του τομέα (77,26% έναντι 72,46%), ο δευτερογενής του τομέας κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα με εκείνον της χώρας (17,26% και 17,55% αντιστοίχως), ενώ ως προς τον πρωτογενή τομέα το επίπεδο είναι χαμηλότερο σε σχέση τόσο με την χώρα όσο και με την Περιφέρεια Θεσσαλίας (5,48% έναντι 9,99% και 18,21% αντιστοίχως).

Η πόλη της Λάρισας βρίσκεται στο κέντρο ενός έντονα αγροτικού χώρου, καθώς όπως προαναφέρθηκε περικλείεται από τον θεσσαλικό κάμπο, γεγονός που καθιστά τον νομό της Λάρισας να κατέχει την μεγαλύτερη καλλιεργούμενη έκταση από όλους τους νομούς της χώρας, 2.384,9 χλμ² (στοιχεία 2001). Παρά το γεγονός πως η απασχόληση

στην Λάρισα στον πρωτογενή τομέα είναι της τάξης του 5,48%, η οικονομία της πόλης επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό από αυτόν λόγω της θέσης της. Παρόλα αυτά, η κεντρική θέση της σε συνδυασμό με τα χωροταξικά χαρακτηριστικά της που αναφέρονται πιο πάνω, έστρεψαν τον πληθυσμό σε ενασχόληση με επαγγέλματα του τριτογενούς τομέα.

Στον παρακάτω πίνακα 4.11, αποτυπώνεται η απασχόληση του πληθυσμού του Δήμου Λαρισαίων ανά Δημοτικές Ενότητες και κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας κατά την απογραφή του 2011. Όπως θα παρατηρηθεί, στην Δ.Ε. Λάρισας που αποτελεί μια αστική περιοχή το ποσοστό απασχόλησης σε δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα ανέρχεται στο 4,25%. Αντίθετα, στην Δ.Ε. Κοιλάδας που είναι μια περιοχή με αγροτικό χαρακτήρα το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα ανέρχεται στο 47,35% (Απογραφή 2011).

Πίνακας 4.11
Απασχόληση ανά τομέα παραγωγής και κατά Δημοτικές Ενότητες,
Απογραφή 2011

Χωρική Ενότητα	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ				ΠΟΣΟΣΤΑ		
	Σύνολο	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Α' γενής	Β' γενής	Γ' γενής
Δήμος Λαρισαίων	56.186	3.077	9.698	43.411	5,48%	17,26%	77,26%
Δημοτική Ενότητα Λαρισαίων	50.940	2.163	8.621	40.156	4,25%	16,92%	78,83%
Δημοτική Ενότητα Γιάννουλης	4.207	422	902	2.883	10,03%	21,44%	68,53%
Δημοτική Ενότητα Κοιλάδας	1039	492	175	372	47,35%	16,84%	35,80%

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019

4.5 Ο ρόλος της πόλης της Λάρισας

Η πόλη της Λάρισας πρόκειται για μια σύγχρονη Ευρωπαϊκή πόλη και όπως έχει αναφερθεί και πιο πάνω είναι πρωτεύουσα της Περιφερειακής Ενότητας Λάρισας αλλά και της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Επιπλέον, η Λάρισα αποτελεί την έδρα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένα από τα πιο σημαντικά και πιο γρήγορα αναπτυσσόμενα αστικά αλλά και εμπορικά κέντρα της χώρας. Παράλληλα, λόγω των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που της παρέχει η γεωγραφική της θέση είναι και ένας σημαντικός κόμβος επικοινωνιών και συγκοινωνιών. Σύμφωνα με το Περιφερειακό Πλαίσιο

Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ,2003), οι λειτουργίες που έχουν χαρακτηριστεί για την πόλη είναι οι εξής:

- Μεγάλο αστικό κέντρο
- Διοικητικό κέντρο
- Κόμβος επικοινωνιών
- Κέντρο υπηρεσιών ως προς την αγροτική παραγωγή
- Κέντρο εμπορίου και μεταποίησης με ειδικότερη εξειδίκευση στα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα
- Κέντρο παροχής υπηρεσιών υγείας (Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο)
- Πολιτιστικό κέντρο

Ως προς το ευρωπαϊκό επίπεδο, η θέση της περιφέρειας Θεσσαλίας θεωρείται ασθενής ως προς την γεωγραφία της και την ανάπτυξή της σε σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές περιφέρειες. Ο λόγος που η θέση της χαρακτηρίζεται ως ασθενής είναι καθώς παρόλο την κεντροβαρή της θέση στην Ελλάδα, ως προς την Ευρώπη η Θεσσαλία βρίσκεται στο νοτιοανατολικό της άκρο, δηλαδή μακριά από τους υφιστάμενους άξονες ανάπτυξης και τα κέντρα λήψης αποφάσεων. Παράλληλα, οι σχέσεις της περιφέρειας Θεσσαλίας με τις υπόλοιπες όμορες μεγάλες γεωπολιτικές και γεωοικονομικές ενότητες θεωρείται ότι δεν έχουν αναπτυχθεί πλήρως (ΠΠΧΣΑΑ, 2003).

Από το ευρωπαϊκό επίπεδο, γίνεται μια ειδίκευση στον ελληνικό χώρο όπου η Περιφέρεια Θεσσαλίας και κατ' επέκταση η πόλη της Λάρισας φαίνεται να είναι χωροθετημένη σε κεντρική θέση με σημείο αναφοράς την χώρα. Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά χωροταξικού χαρακτήρα που διαθέτει η Περιφέρεια είναι το γεγονός ότι διασχίζεται από το βασικό άξονα ανάπτυξης της Ελλάδος τον ΠΑΘΕ. Ο ΠΑΘΕ, διέρχεται από την πόλη της Λάρισας και βοηθάει στην ένωση της νότιας με την βόρεια Ελλάδα. Επιπροσθέτως, όπως αναφέρεται και παραπάνω, η Λάρισα βρίσκεται πάνω και στον βασικό σιδηροδρομικό άξονα της χώρας αλλά παράλληλα κατέχει και οδικές συνδέσεις με το δυτικό τμήμα της μέσω της Εγνατίας οδού (ΠΠΧΣΣΑ, 2003).

4.6 Ιστορικά και Πολεοδομικά στοιχεία

4.6.1. Ιστορικά και πολεοδομικά στοιχεία από την νεολιθική εποχή έως το τέλος της Οθωμανικής Περιόδου

Η πόλη της Λάρισας αποτελεί μια από τις αρχαιότερες πόλεις στον κόσμο και δείχνει να κατοικείται από την νεολιθική εποχή (6.500-3.000 π.Χ.). Τον 9^ο αιώνα η πόλη της Λάρισας αποκτά μια μορφή οργανωμένης κοινότητας και υιοθετεί τον χαρακτήρα ενός μικρού χωριού. Κατά την γεωμετρική (760-670 π.Χ.) και πρώιμη αρχαϊκή εποχή (700-600 π.Χ.), η ακρόπολή της χάνει τον αμυντικό της χαρακτήρα με αποτέλεσμα η πόλη να μετατρέπεται σε ένα θρησκευτικό και κοινωνικό κέντρο. Στα τέλη του 7^{ου} αιώνα π.Χ., η Λάρισα αποτελεί μια από τις πιο πλούσιες πόλεις και είναι γνωστή ως πρωτεύουσα του κράτους Πελασγιώτιδας. Κατά την κλασική και ελληνιστική εποχή

(500-323 π.Χ.) και (338-30 π.Χ.) αντίστοιχα, η Λάρισα χαρακτηρίζεται ως αγροτικό κέντρο, με δομή που στηρίζεται στο αττικό ακανόνιστο πολεοδομικό σύστημα και ως διοικητικό κέντρο με δομή ιπποδάμειου συστήματος. Η έκταση της Λάρισας την παλαιοχριστιανική, την κλασική και την ελληνιστική εποχή είναι ίδια σύμφωνα με τα κτιριακά λείψανα που έχουν βρεθεί κατά μήκος της πόλης.

Κατά το 482 μ.Χ., όπου η πόλη καταστρέφεται από τους Βησιγόθους, η κατασκευή της αποκτά χαρακτήρα βυζαντινής πόλης, με ακρόπολη, Λόφο του Φρουρίου και την κάτω πόλη, ενώ παράλληλα η έκτασή της εντός των τειχών μειώνεται και εξωτερικά αφήνονται δημόσια και ιδιωτικά κτίρια.

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, η πολεοδομική οργάνωση της Λάρισας επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό, με αποτέλεσμα η πόλη να παρουσιάζει τη δομή μιας τυπικής οθωμανικής πόλης. Αργότερα, την δεκαετία του 1770, η πόλη επεκτείνεται διεισδύοντας στην περιβάλλουσα ύπαιθρο και ο πολεοδομικός της ιστός αναπτύσσεται σε διαυλώδες σύστημα.

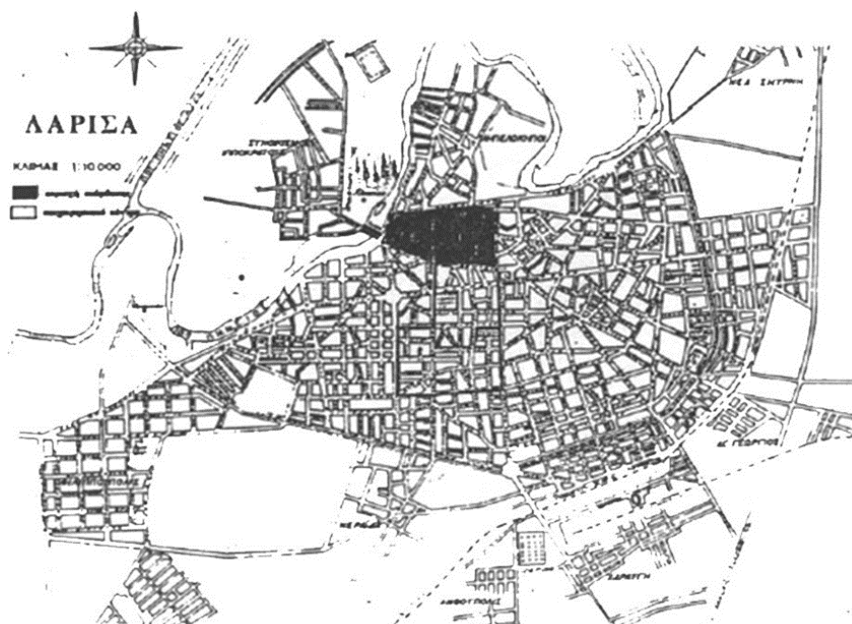
4.6.2. Ανάπτυξη της πόλης από το 1881 έως σήμερα

Μετά την απελευθέρωση από τον Τουρκικό ζυγό, η πόλη ξεκινάει την προσπάθεια για εξελληνισμό και εξυγίανση του αστικού της ιστού. Κατά το 1883, γίνεται η πρώτη προσπάθεια εκπόνησης του πρώτου επίσημου ρυμοτομικού σχεδίου. Η οριστικοποίηση του πραγματοποιείται κατά το 1889 όπου οι νέες χαράξεις ακολουθούν τον παλιό ιστό, με ευθυγράμμιση και διεύρυνση των οδών και διάνοιξη πλατειών.

Την περίοδο της Γερμανικής κατοχής (1941-1944 μ.Χ.) η πόλη της Λάρισας πλήττεται από αεροπορικές επιδρομές, φυσικά φαινόμενα, όπως ο σεισμός το 1941 και οι πλημμύρες του Πηνειού λόγω της υπερχειλίσης του. Τα φαινόμενα αυτά σε συνδυασμό με την πληθυσμιακή αύξηση, την ανάγκη για κατοικία και την έλλειψη σχεδιασμού, οδήγησαν σε απρογραμμάτιστη ανάπτυξη της πόλης με προβλήματα στην πολεοδομική της οργάνωση και αναγκαστική επέκτασή της και εκτός των τειχών της. Το γεγονός αυτό οδήγησε το 1947 την επέκταση του σχεδίου πόλης και την ένταξη σε αυτό μιας ζώνης κατά μήκος της νοτιοανατολικής πλευράς των τειχών.

Το 1950 και το 1960, η πόλη πλήττεται από καταστροφικούς σεισμούς, οι οποίοι οδήγησαν στην επισκευή και στην ανοικοδόμηση των περισσότερων κτιριακών αποθεμάτων της, διατηρώντας το σύστημα δόμησης, την κατάτμηση σε μικρά οικόπεδα και τα πλάτη των οδών. Η εν λόγω ανοικοδόμηση δεν συνοδεύτηκε με την αναμόρφωση του σχεδίου πόλης, με αποτέλεσμα η επέκταση να πραγματοποιείται με αυθαίρετη δόμηση γεγονός που οδηγεί στον υπερδιπλασιασμό της επιφάνειάς της και στην αλλαγή της συνολικής εικόνας του κέντρου. Το 1960 και το 1970, το αστικό περιβάλλον και οι συνθήκες ποιότητας ζωής δείχνει υποβαθμισμένο λόγω της ραγδαίας πληθυσμιακής αύξησης σε συνδυασμό με την αυθαίρετη δόμηση και την έλλειψη χωροταξικής και πολεοδομικής πολιτικής. Το 1986 θεσμοθετείται το νέο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, με παράλληλη επέκταση του σχεδίου πόλης το 1988. Τέλος, κατά το 2007, γίνεται μελέτη για το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο από τον Δήμο και του Ρυθμιστικού Σχεδίου από το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Χάρτης 4.4 Σχέδιο πόλης μέχρι το 1970

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019

4.7 Φυσικό Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής

4.7.1 Γενική μορφολογία της περιοχής

Όπως αναφέρεται και παραπάνω, η πόλη της Λάρισας κατέχει μια κεντρική θέση ως προς την χώρα. Το έδαφος που επικρατεί στον Νομό Λάρισας αποτελείται από 48% πεδινό, 25% ημιορεινό και 27% ορεινό. Η πόλη της Λάρισας κατά κύριο λόγο χαρακτηρίζεται από το πεδινό της έδαφος, η πεδιάδα της έχει έκταση περίπου 589 χλμ² και είναι ευρέως γνωστή καθώς αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες πεδιάδες της χώρας.

Ένα εξίσου σημαντικό στοιχείο που διαθέτει η πόλη της Λάρισας είναι το υδρογραφικό στοιχείο ο Πηνειός ποταμός. Πιο συγκεκριμένα, ο Πηνειός Ποταμός πρόκειται για ένα από τα μεγαλύτερα ποτάμια της χώρας το οποίο διασχίζει την πεδιάδα της Λάρισας και εκβάλλεται στο Αιγαίο.

Από την βόρεια και την βορειοανατολική πλευρά της πόλης της Λάρισας βρίσκονται οι ορεινοί όγκοι του Ολύμπου και του Κισσάβου. Αντίθετα, από την ανατολική πλευρά του Νομού Λαρίσης βρίσκεται το Αιγαίο Πέλαγος, το οποίο δημιουργεί στα ανατολικά όρια μια παραλιακή ζώνη περίπου 60 χλμ..

4.7.2 Υδάτινα στοιχεία της περιοχής

Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, ένας από τους πιο αξιόλογους ποταμούς που διαθέτει η Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι ο Πηνειός. Πιο συγκεκριμένα, στο ύψος της πόλης της

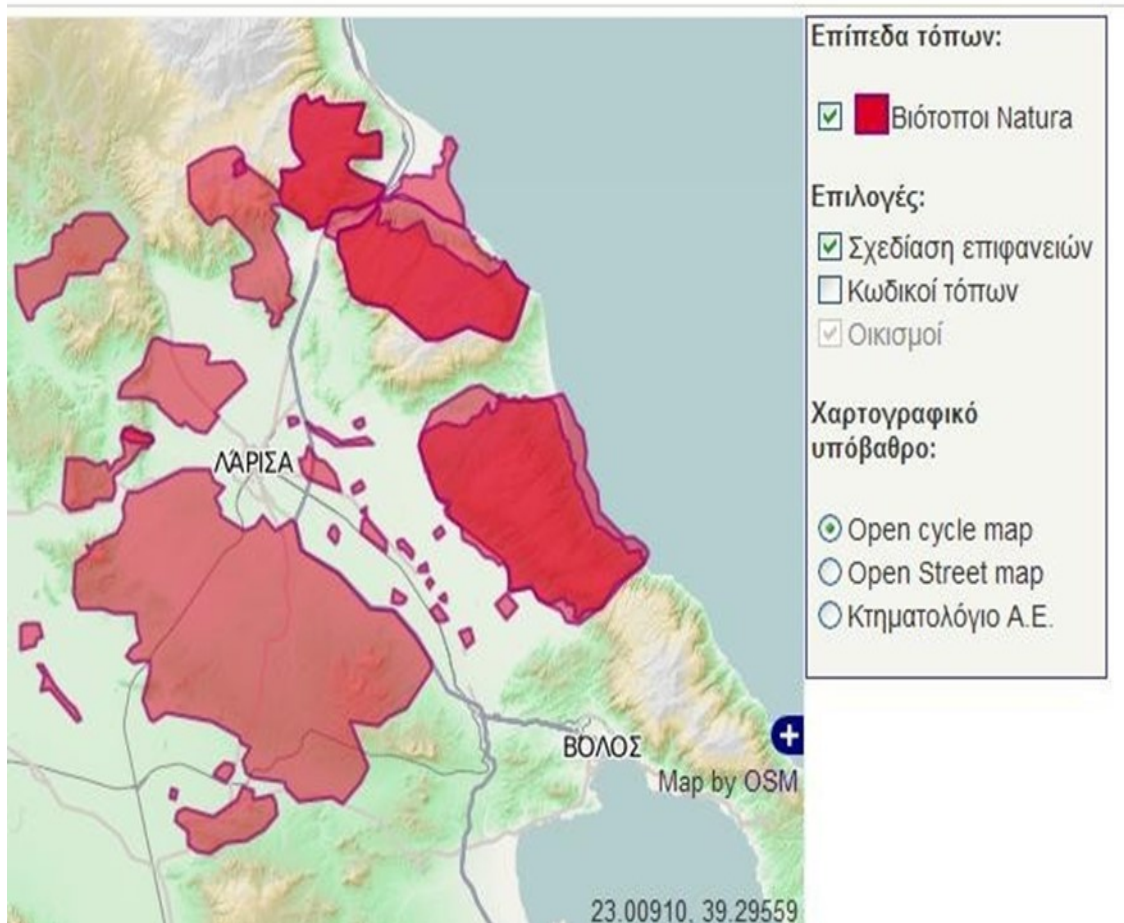
Λάρισα, ο ποταμός αυτός διαχωρίζεται σε δύο επιμέρους κλάδους. Ο βόρειος κλάδος πρόκειται για έναν ευθύγραμμο τεχνητό αγωγό ο οποίος κατασκευάστηκε πριν από το 1940 ως μέτρο για την αντιπλημμυρική προστασία της πόλης. Ο βόρειος αυτός κλάδος δεν διέρχεται μέσα από την πόλη της Λάρισας αλλά περνάει από το εξωτερικό της. Από την άλλη πλευρά, βρίσκεται ο δεύτερος και νοτιότερος κλάδος, όπου πρόκειται για μια φυσική κοίτη του ποταμού και διέρχεται μέσα από τη Λάρισα. Ο εν λόγω κλάδος αποτελεί τον βασικό αποστραγγικό αγωγό της Περιφέρειας Θεσσαλίας, ενώ παράλληλα ο Πηνειός σε συνδυασμό με τους υπόλοιπους παραποτάμους του αποτελούν και τον μοναδικό υδάτινο αποδέκτη της περιφέρειας. Ο Πηνειός μέχρι και το 1986 κάλυπτε πλήρως τις ανάγκες υδροδότησης που παρουσίαζε η πόλη της Λάρισας. Παρόλα αυτά, από το 1990 και μετά όλες οι ανάγκες υδροδότησης της Λάρισας άρχισαν να καλύπτονται πλήρως από τις αντλήσεις νερού από υπόγεια ύδατα. Ο Πηνειός ποταμός έχει υποστεί σημαντικές αλλοιώσεις όπως είναι οι υπεραντλήσεις, η κατασκευή προσωρινών φραγμάτων και ο εγκιβωτισμός της κοίτης του για την κατασκευή αρδευτικών δικτύων. Πλέον, εξαιτίας αυτών των αλλοιώσεων που έχει υποστεί ο ποταμός αντιμετωπίζει, κυρίως τους θερινούς μήνες, σημαντικά προβλήματα ρύπανσης όπου είναι πολύ εμφανή (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019).

Ως προς τα υπόγεια υδάτινα στοιχεία που εμφανίζει η περιοχή ιδιαίτερο ενδιαφέρον φαίνεται να έχουν οι υπόγειοι υδροφόροι ορίζοντες που εντοπίζονται στην περιοχή της Γιάννουλης και στην περιοχή των Δέντρων. Έπειτα από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στην περιοχή της Λάρισας, αποκαλύπτουν πως η υδατική ισορροπία της περιοχής, λόγω της υπερεκμετάλλευσης των υπόγειων και των επιφανειακών νερών, δείχνει να έχει κλονισθεί (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019).

4.7.3 Χλωρίδα – Πανίδα – Βιοποικιλότητα

Στον Νομό της Λάρισας έχουν εντοπιστεί περιοχές οι οποίες εμφανίζουν μεγάλο ιστορικό, οικολογικό και αισθητικό ενδιαφέρον σύμφωνα με τις θεσμοθετημένες και προστατευμένες περιοχές που ορίζει η Ελληνική Νομοθεσία. Μέσα στα διοικητικά όρια του Δήμου Λαρισαίων εντοπίζεται μια περιοχή NATURA GR1420011, γνωστή ως περιοχή του Θεσσαλικού Κάμπου, η οποία βρίσκεται στο νοτιοδυτικό άκρο του αστικού ιστού και περιλαμβάνει τη Δ.Ε. Κοιλιάδας και τον οικισμό της Τερψιθέας. Επιπλέον, ένας εξίσου σημαντικό βιότοπος ο οποίος είναι ενταγμένος στο σύστημα CORINE είναι η περιοχή στα Λιβάδια του οικισμού Τερψιθέας. Τέλος, εντός των ορίων του Νομού Λάρισας σημειώνεται και ένας υγροβιότοπος ο οποίος είναι ο πολυαναφερόμενος Πηνειός ποταμός.

Χάρτης 4.5 Περιοχές NATURA

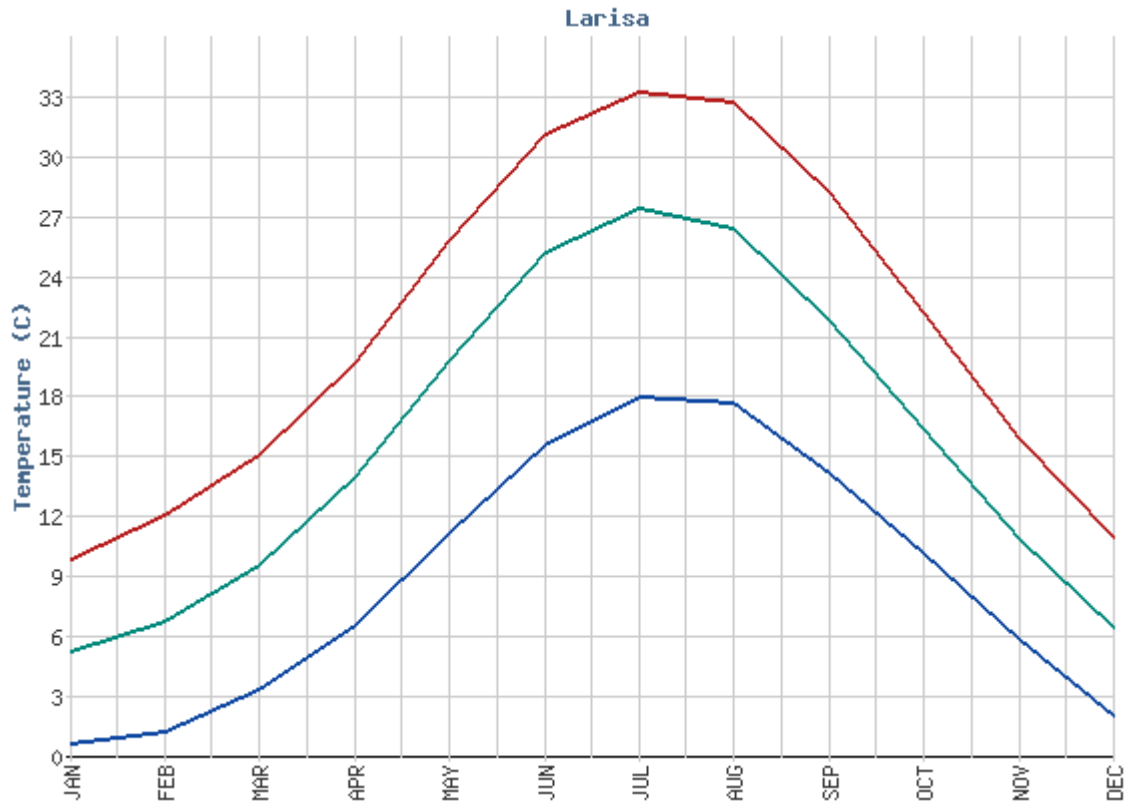

Πηγή Χάρτη: ΦΙΛΟΤΗΣ Βάση δεδομένων για την Ελληνική Φύση, 2011

4.7.4 Το κλίμα της Λάρισας

Το κλίμα της Λάρισας θεωρείται ότι εμφανίζει στοιχεία ηπειρωτικού κλίματος. Η πεδινή Θεσσαλία εμφανίζει ως κυριότερο χαρακτηριστικό το μεγάλο θερμομετρικό εύρος μεταξύ του καλοκαιριού και του χειμώνα.

Γράφημα 4.6
Η θερμοκρασία στην πόλη της Λάρισας 1955-2010

Πηγή: Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία

Πίνακας 4.12
Οι τιμές της θερμοκρασίας ανά μήνα

	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Ελάχιστη Μηνιαία Θερμοκρασία	0,7	1,3	3,4	6,6	11,2	15,6	18,1	17,7	14,2	10,2	5,9	2,1
Μέση Μηνιαία Θερμοκρασία	5,3	6,8	9,6	14,0	19,9	25,3	27,5	26,5	21,9	16,4	10,9	6,5

Μέγιστη Μηνιαία Θερμοκρασία	9,9	12,1	15,1	19,8	25,9	31,2	33,3	32,8	28,3	22,3	15,9	11

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία

4.8 Πολεοδομική Οργάνωση

4.8.1 Σύντομη ιστορική αναδρομή της οικιστικής εξέλιξης της Λάρισας

Παρά την εκπόνηση ενός Ρυθμιστικού Σχεδίου για την πόλη της Λάρισας το 1974, το σχέδιο αυτό δεν θεσμοθετήθηκε. Ωστόσο, στην πόλη πραγματοποιήθηκαν σε πολλά σημεία σημαντικές επεκτάσεις μεταξύ του χρονικού διαστήματος 1976 έως 1979. Παράλληλα, το 1986, θεσμοθετήθηκε το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Λάρισας όπου το 1988-1989 υπέστη κάποιες νέες επεκτάσεις και αναθεωρήσεις πάνω στις περιοχές επέκτασης. Κατά το έτος 2008 και 2007 πραγματοποιήθηκε η αναθεώρηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου από το Δήμο και του Ρυθμιστικού Σχεδίου από το ΥΠΕΧΩΔΕ, αντίστοιχα. Έκτοτε, το 2009 ξεκίνησε η διαδικασία θεσμοθέτησης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου η οποία όμως μπήκε σε παύση το 2012 λόγω των μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιήθηκαν στο σύστημα χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού. Ωστόσο τα στοιχεία του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου χρησιμοποιούνται από τον Δήμο και τις αρμόδιες υπηρεσίες με σκοπό την εξυπηρέτηση των μελλοντικών αναγκών του σχεδιασμού (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019).

4.8.2 Υποδομές Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας

Νοσοκομεία

Στην πόλη της Λάρισας βρίσκονται σε λειτουργία τρία Νοσοκομειακά Ιδρύματα. Το παλαιότερο είναι το Γενικό Νοσοκομείο Λάρισας, κοντά στο κέντρο της πόλης, το νεότερο είναι το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας, στην περιοχή Μεζούρλο δίπλα από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και τελευταίο είναι το Στρατιωτικό Νοσοκομείο «424» στην περιοχή του Αγίου Αντωνίου. Η ύπαρξη του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου παρέχει τόσο στην ίδια την πόλη όσο και στην ευρύτερη περιοχή ένα συγκριτικό πλεονέκτημα για την Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Εικόνα 4.2

Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας

Πηγή: www.e-thessalia.gr

Δημοτικό Πολυιατρείο

Ο Δήμος Λαρισαίων σε συνδυασμό με την Συνεταιριστική Τράπεζα δημιούργησε ένα διαγνωστικό περιφερειακό κέντρο υγείας στο Πολύκεντρο Αγίου Κωνσταντίνου. Στην περιοχή της Γιάννουλης υπάρχει αγροτικό ιατρείο κοντά στην κεντρική αρτηρία της πόλης, ενώ στην περιοχή της Κοιλιάδας υπάρχει το περιφερειακό ιατρείο Κοιλιάδος - Μάνδρας. Τέλος, ο Δήμος Λαρισαίων, στα πλαίσια λειτουργίας των ΚΑΠΗ, όρισε την επίσκεψη ιατρού σε ορισμένες πιο απομακρυσμένες περιοχές της.

Ιδιωτικές Κλινικές και κέντρα αποθεραπείας

Η πόλη της Λάρισας φιλοξενεί περίπου 17 ιδιωτικές κλινικές και κέντρα αποθεραπείας στην έκτασή της. Οι περισσότερες από τις ιδιωτικές κλινικές βρίσκονται στο κέντρο της πόλης.

Δημοτικό Γηροκομείο Λάρισας

Το Δημοτικό Γηροκομείο Λάρισας, είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και αποτελεί φιλανθρωπικό ίδρυμα όπου μπορεί να φιλοξενήσει άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω. Σύμφωνα με τις τελευταίες καταμετρήσεις, στο γηροκομείο φιλοξενούνται συνολικά 100 ηλικιωμένοι άντρες και γυναίκες, ενώ απασχολούνται 35 άτομα προσωπικού. Η διοίκηση του γηροκομείου πραγματοποιείται από εξαμελές διοικητικό συμβούλιο και ως πρόεδρος είναι ο εκάστοτε Δήμαρχος της πόλης. Τα έσοδα του γηροκομείου βασίζονται κυρίως σε ιδίους πόρους, σε δωρεές και σε μια μικρή επιχορήγηση που λαμβάνει από το κράτος.

Σε όλες τις συνοικίες της Λάρισας λειτουργούν Κέντρα Ανοιχτής Περιθαλψής Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) όπου παρέχονται υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης και πρωτοβάθμιας ιατρικής φροντίδας.

Τέλος, στην περιοχή προς Αμπελώνα, εντός του Δήμου Λαρισαίων συναντάται και το Ιδιωτικό Γηροκομείο «Η Γειτονιά μας».

4.8.3. Υποδομές Παιδείας

4.8.3.0 Εισαγωγή

Οι χώροι εκπαίδευσης που εντοπίζονται είναι διάσπαρτοι κατά μήκος του πολεοδομικού ιστού. Σχεδόν σε κάθε συνοικία της Λάρισας εμπεριέχεται ένα οργανωμένο σχολικό συγκρότημα όπως είναι του Αγίου Αθανασίου, του Αγίου Κωνσταντίνου και άλλων συνοικιών με τις περισσότερες από αυτές να βρίσκονται κοντά σε σημαντικούς κυκλοφοριακούς άξονες.

Όσον αφορά την ανώτερη αλλά και την ανώτατη εκπαίδευση, οι χρήσεις αυτές συγκεντρώνονται σε δύο συγκεκριμένα σημεία εντός του πολεοδομικού ιστού. Το πρώτο σημείο συναντάται στην περιοχή Μεζούρλο, όπου βρίσκεται το τμήμα Ιατρικής και λειτουργεί σε ένα νέο κτήριο που χωροθετήθηκε σε χώρο γειτονικό με το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο. Στον ίδιο χώρο επίσης βρίσκονται και το 1^ο Τ.Ε.Ε. Λάρισας αλλά και το 1^ο Κρατικό Ι.Ε.Κ.. Το δεύτερο σημείο συγκέντρωσης της ανώτερης και της ανώτατης εκπαίδευσης βρίσκεται στις δυτικές συνοικίες κοντά στα όρια της πόλη όπου είναι σε λειτουργία 14 Τ.Ε.Ι..

4.8.3.1 Πρωτοβάθμια- Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Στον παρακάτω πίνακα 4.13 αναφέρονται οι σχολικές μονάδες που λειτουργούν στα πλαίσια της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Πίνακας 4.13
Οι σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

ΛΥΚΕΙΑ	ΓΥΜΝΑΣΙΑ	Ι.Ε.Κ.	ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ
14 Γενικά Λύκεια	18 Γυμνάσια	2 Κρατικά Ι.Ε.Κ.	48 δημόσια δημοτικά	65 δημόσια νηπιαγωγεία
1 Γενικό Μουσικό Λύκειο	1 Μουσικό Γυμνάσιο	2 Ιδιωτικά Ι.Ε.Κ.	1 Ειδικό δημοτικό σχολείο	1 ειδικό νηπιαγωγείο
Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια (Τ.Ε.Ε.) εκ των οποίων τα δυο είναι Εσπερινά	1 Εσπερινό Γυμνάσιο		4/θ Ειδικό δημοτικό σχολείο	10 ιδιωτικά νηπιαγωγεία
3 ΣΕΚ	4 Ιδιωτικά		4 ιδιωτικά δημοτικά	
5 Ιδιωτικά Γενικά				
7 Ιδιωτικά Τ.Ε.Ε.				
2 ΕΠΑΣ				

1 ΕΕΕΕΚ				
1 Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας				
1 Σχολείο των Φυλακών				

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019

Στον παραπάνω πίνακα 4.13 αναφέρονται όλες οι υποδομές της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που είναι χωροθετημένες στην πόλη της Λάρισας. Όπως μπορεί να αντιληφθεί κανείς, πρόκειται για εκπαιδευτήρια που είναι οργανωμένα σε σχολικά συγκροτήματα και απλώνονται κατά μήκος όλης της Λάρισας σε περίπου 40 διαφορετικές συνοικίες της πόλης. Τα εκπαιδευτικά σωματεία της Λάρισας φροντίζουν να είναι συστεγασμένα με άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα έτσι ώστε στον ίδιο αύλειο χώρο να εμπεριέχονται μαθητές διαφορετικών σχολικών βαθμίδων. Σε ορισμένες τοπικές κοινότητες όπως είναι το Κουτσόχερο και το Λουτρό, τα δημοτικά σχολεία αυτών των περιοχών δεν βρίσκονται σε λειτουργία, με αποτέλεσμα οι ανάγκες των μαθητών να εξυπηρετούνται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα των διπλανών οικισμών. Το γεγονός αυτό σχετίζεται κατά κύριο λόγο με το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας και όχι της τάσης αστικοποίησης.

4.8.3.2 Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ανώτατη Εκπαίδευση παρέχεται στην ευρύτερη περιοχή της Λάρισας μέσω του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Το πανεπιστήμιο λειτουργεί με αποκεντρωμένη δομή, καθώς Σχολές ή Τμήματά του συναντώνται και στις τέσσερις κύριες πόλεις της Περιφέρειας. Η Έδρα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας είναι η πόλη του Βόλου. Τα τμήματα που εδράζονται στην πόλη της Λάρισας είναι: το Τμήμα Ιατρικής, Το Τμήμα Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας και το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο.

Πρώην Τ.Ε.Ι. Λάρισας

Το Τ.Ε.Ι. Λάρισας όπου ιδρύθηκε το 1983, πλέον θεωρείται ως Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Τεχνολογικού Τομέα. Τα τμήματα που εδράζονται στην πόλη της Λάρισας είναι τα εξής: Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Τμήμα Τεχνολόγων Γεωπόνων, Τμήμα Νοσηλευτικής.

Εικόνα 4.3

Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλίας Τεχνολογικού Τομέα- ΤΕΙ Θεσσαλίας

Πηγή: https://www.teilar.gr/tei_larissas/tei_infra_gr.php

4.8.4. Πολιτιστικές Υποδομές

4.8.4.0 Εισαγωγή

Η πόλη της Λάρισας αποτελεί σημαντικό αστικό Κέντρο με ευρύτερη οικονομική ακτινοβολία και πολιτιστική παρουσία η οποία εκφράζεται με την πληθώρα των ενεργών πολιτιστικών υποδομών που διαθέτει η πόλη. Οι καλές τέχνες συναντώνται στην πόλη της Λάρισας από τον προηγούμενο αιώνα και μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια παράδοση πολιτιστικών δρώμενων.

4.8.4.1. Μνημειακή κληρονομιά και αρχαιολογικοί χώροι

Σχεδόν ολόκληρη η πόλη της Λάρισας κηρύχθηκε ως αρχαιολογικός χώρος, εξαιτίας του ότι η αρχαία πόλη τα Λάρισας βρίσκεται κάτω από την σημερινή.

- Η Ακρόπολη στο λόφο του Φρουρίου: Αποτελεί το υψηλότερο σημείο της πόλης και κατά την αρχαία περίοδο στην Ακρόπολη συναντώνταν σημαντικοί ναοί καθώς και το αρχαίο θέατρο που σώζεται έως και σήμερα.
- Μπεζεστένι (σκεπαστή αγορά): Αποτελεί ένα από τα τρία οικοδομήματα του είδους του που σώζεται σε ολόκληρη την χώρα, είναι Οθωμανικής περιόδου και κατά την Τουρκοκρατία αποτελούσε το κέντρο της Λαρισαϊκής αγοράς.
- Α' Αρχαίο Θέατρο: χρονολογείται τον 3^ο π.Χ. αιώνα
- Β' Θέατρο: χρονολογείται από τον 1^ο π.Χ. αιώνα
- Τουρκικό Λουτρό
- Τέμενος Μπαϊρακλί Τζαμί
- Οθωμανικό Τέμενος
- Παλαιές φυλακές
- Αποθήκη Μπουρνάζου
- Ι.Ν. Μεταμορφώσεως Σωτήρος
- Ι. Ναός Αγ. Βησσαρίωνος
- Συγκρότημα κτιρίων του «Μύλου του Παππά»
- Συγκρότημα κτιρίων Αβερωφείου Σχολής
- Παλαιά Σφαγεία
- Τοιχογραφίες Λαϊκού ζωγράφου Μιχαήλ Παντόφλη
- Διατηρητέα Κτήρια
- Μνημείο του Ιπποκράτη
- Αρχαιολογικός Χώρος Μαγούλας Σουφλίου

Εικόνα 4.4
Μπεζεστένι Λάρισας

Πηγή: *larissa- culturestories.gr*

Εικόνα 4.5
Μνημείο του Ιπποκράτη

Πηγή: www.wondergreece.gr

Εικόνα 4.6
Αρχαίο Θέατρο Λάρισας- Α' Αρχαίο Θέατρο

Πηγή: <https://www.larissa-dimos.gr/el/i-poli/a-arxaiο-theatro>

Εικόνα 4.7 Β' Αρχαίο Θέατρο

Πηγή: www.larissa-culturestories.gr

4.8.4.2 Μουσεία

Η πόλη της Λάρισας φιλοξενεί 5 μουσεία κατά την έκτασή της. Το πρώτο είναι το Διαχρονικό Μουσείο, του οποίου η δημιουργία έγινε με σκοπό την χωροθέτηση ενός σύγχρονου μεγάλου Μουσείου στη Λάρισα. Το μουσείο αυτό, καλύπτει συνολικά 54 στρ της περιοχής Μεζούρλο, ενώ η θεμελίωσή του Διαχρονικού Μουσείου Λάρισας ολοκληρώθηκε το 1995. Στο εν λόγω κτίριο στεγάζονται τα γραφεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λάρισας, παρόλα αυτά η μόνιμη έκθεσή του βρίσκεται ακόμη υπό προετοιμασία. Το δεύτερο μουσείο που συναντάται στην πόλη της Λάρισας είναι η Δημοτική Πινακοθήκη γνωστή και ως μουσείο Γ.Ι. Κατσιόγρα. Η Δημοτική αυτή Πινακοθήκη αποτελεί μια εστία πολιτιστικής δραστηριότητας και παρέχει τη δυνατότητα στους δημότες για ενεργό συμμετοχή στον τομέα των εικαστικών τεχνών. Στην εν λόγω πινακοθήκη στεγάζονται όλα τα έργα τέχνης της συλλογής Κατσιόγρα, καθώς επίσης και άλλων Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών. Η έκθεση των πινάκων που φιλοξενείται είναι συνολικά 1000 πίνακες. Εκτός από την λειτουργία της πινακοθήκης να φιλοξενεί και να εκθέτει έργα τέχνης, μια εξίσου σημαντική δραστηριότητά της είναι ότι αποτελεί Ελεύθερο εργαστήριο Εικαστικών Τεχνών, όπου προσφέρει εκπαίδευση στον τομέα των καλών τεχνών τόσο στα παιδιά όσο και στους ενήλικες και χαρακτηρίζεται ως μια από τις σημαντικότερες εστίες πολιτισμού της ελληνικής περιφέρειας. Το κτίριο είναι πλήρως εξοπλισμένο με όλες τις κατάλληλες προμήθειες όπως αυτές ορίζονται από τις σύγχρονες μουσειολογικές και μουσειογραφικές μελέτες. Σε κοντινή απόσταση από την Πινακοθήκη, δημιουργήθηκαν και άλλοι χώροι όπου λειτουργούν ως εργαστήρια. Η δημιουργία αυτών των χώρων πραγματοποιήθηκε με σκοπό την κάλυψη της αυξημένης ζήτησης στις δραστηριότητες που παρέχει η πινακοθήκη.

Ένα εξίσου σημαντικό μουσείο που συναντάται στην πόλη της Λάρισας είναι το Ιστορικό-Λαογραφικό Μουσείο, όπου εγκαινιάστηκε το 1983. Ο βασικός σκοπός δημιουργίας του εν λόγω μουσείου ήταν η παρουσίαση των διαφόρων εκφάνσεων του

υλικού και πνευματικού βίου των ανθρώπων της προβιομηχανικής εποχής στην περιοχή της Λάρισας. Με λίγα λόγια, παρουσιάζονται διάφορα στοιχεία τόσο του πολιτισμού όσο και της καθημερινότητας των ανθρώπων. Το Λαογραφικό μουσείο βρίσκεται στην συνοικία χαραυγή, κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό Ο.Σ.Ε. και βρίσκεται μέχρι και σήμερα σε λειτουργία. Εκθέτει πληθώρα αντικειμένων κυρίως του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα, ενώ χαρακτηριστική είναι η εικονογραφία στην οποία αποτυπώνεται τόσο η Λάρισα όσο και η ευρύτερη περιοχή.

Όπως είναι ευρέως γνωστό, ο πατέρας της Ιατρικής ο Ιπποκράτης τα τελευταία χρόνια της ζωής του έως το 377 π.Χ., έζησε στην πόλη της Λάρισας. Αφορμή αυτού του γεγονότος ήταν η δημιουργία ενός Ιατρικού Μουσείου συνδυαστικά με το μνημείο του πατέρα της Ιατρικής. Το μνημείο του βρίσκεται απέναντι από το πάρκο του Αλκαζάρ, ενώ το μουσείο ιδρύθηκε κοντά στον τάφο του Ιπποκράτη, στην έξοδο της πόλης στην Γυρτώνη. Το μουσείο ιδρύθηκε το 1986 και περιλαμβάνει αντίγραφο της μαρμάρινης επιτύμβιας πλάκας από τον τάφο του Ιπποκράτη, γλυπτές προτομές της Υγείας, του Ασκληπιού, του Αλέξανδρου Φλέμινγκ, του Γ. Παπανικολάου και διάφορες φωτογραφίες και ιατρικά βιβλία.

Τέλος, στην Λάρισα υπάρχει και το Μουσείο Εθνικής Αντίστασης, το οποίο στεγάζεται μέσα στις αυλές των σχολείων 5^ο Γυμνάσιο και Λύκειο. Το εν λόγω μουσείο βρίσκεται σε μόνιμη έκθεση με τίτλο « Η Θεσσαλία Αντιστέκεται 1941-1944». Τα εκθέματα του μουσείου παρουσιάζουν τον τρόπο με τον οποίο οργανώθηκαν οι Θεσσαλοί προκειμένου να απελευθερώσουν την πατρίδα από τις δυνάμεις του άξονα το 1940.

Όπως παρατηρείται, η πόλη της Λάρισας φιλοξενεί σημαντικά μουσεία με εκθέματα που απαρτίζουν μεγάλο κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς αναλογικά με την υπόλοιπη χώρα. Το γεγονός αυτό, καθιστά την πόλη της Λάρισας, ως μια περιοχή με ισχυρή πολιτιστική ταυτότητα και πλούσια ιστορία, γεγονός που αποτελεί ένα από τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα σε σχέση με άλλες περιοχές της χώρας.

Εικόνα 4.8

Δημοτική Πινακοθήκη Λάρισας- μουσείο Γ.Ι. Κατσιγρα

Πηγή: katsigramuseum.gr

4.8.4.3 Άλλες Πολιτιστικές Υποδομές

Στην πόλη της Λάρισας εντοπίζονται και άλλες πολιτιστικές υποδομές και δημιουργούνται και οργανώνονται πληθώρα πολιτιστικών εκδηλώσεων και φεστιβάλ. Πιο συγκεκριμένα, η Λάρισα φιλοξενεί δύο βιβλιοθήκες, την Δημόσια και την Δημοτική. Η Δημόσια βιβλιοθήκη βρίσκεται εντός του κέντρου της πόλης και παρέχει σε συχνή βάση εκδηλώσεις τόσο για τα παιδιά όσο και για τους ενήλικες. Επιπλέον, έχει δημιουργήσει πολλά προγράμματα τα οποία κυρίως αφορούν την καλυτέρευση της ανάγνωσης και κατανόησης των βιβλίων. Από την άλλη πλευρά, η Δημοτική βιβλιοθήκη εγκαινιάσθηκε σχετικά πρόσφατα το 2005 και βρίσκεται και αυτή στο κέντρο της Λάρισας. Όλοι οι πολίτες μπορούν να διαβάσουν στο αναγνωστήριο, να πάρουν πληροφορίες και να δανειστούν βιβλία από όλους τους τομείς της γνώσης. Επίσης, στην Δημοτική βιβλιοθήκη στεγάζεται και παιδικό τμήμα με σύγχρονα βιβλία των καλύτερων εκδόσεων προκειμένου να ενισχυθεί η ανάγνωση βιβλίων και από τις μικρότερες ηλικίες.

Πέρα από τις βιβλιοθήκες, η πόλη της Λάρισας έχει εγκατεστημένους και σημαντικούς χώρους που εξυπηρετούν τόσο τις δραστηριότητες αθλητισμού των πολιτών όσο και άλλες ψυχαγωγικές δραστηριότητές τους. Πιο συγκεκριμένα, Το πάρκο του Αλκαζάρ, αποτελεί έναν χώρο ψυχαγωγίας και βρίσκεται στην αριστερή όχθη του Πηνειού ποταμού. Στο πάρκο είναι εγκατεστημένες δραστηριότητες όπως είναι το μίνι γκολφ, το Κηποθέατρο γνωστό ως αμφιθέατρο για την πραγματοποίηση πολιτιστικών εκδηλώσεων και μια τεχνητή λίμνη. Παράλληλα με την δημιουργία του πάρκου του Αλκαζάρ, σε κοντινή απόσταση βρίσκεται και το Αισθητικό Άλσος. Παρά το γεγονός πως σήμερα είναι επισκέψιμο, προκειμένου να αποκατασταθεί και πάλι ως πνεύμονας πρασίνου της πόλης, απαιτούνται φυτεύσεις και εργασίες αποκατάστασης, καθώς το άλσος καταστράφηκε το 2001 λόγω των ακραίων καιρικών φαινομένων.

Στο σημείο όπου συναντώνται οι κεντρικοί οδοί Κουμουνδούρου και Ανθίμου Γαζή, έχει ανεγερθεί ένα σύγχρονο κτίριο πολιτισμού. Ο σκοπός δημιουργίας αυτού του κτιρίου ήταν κυρίως για να στεγαστεί η κεντρική σκηνή του Θεσσαλικού Θεάτρου καθώς επίσης και να φιλοξενηθούν και άλλα πολιτιστικά γεγονότα όπως είναι θεατρικές παραστάσεις χορού ή συναυλιών. Το κτίριο περιλαμβάνει μια μεγάλη αίθουσα 600 θέσεων και μια μεγάλη σκηνή θεάτρου. Ένα μεγάλο μέρος του κτιρίου έχει ολοκληρωθεί, παρόλα αυτά προκειμένου να ολοκληρωθεί πλήρως αναζητούνται πηγές χρηματοδότησης.

Σημαντική δραστηριότητα ως προς την ψυχαγωγία των πολιτών της Λάρισας αποτελεί και ο κινηματογράφος και το ραδιόφωνο. Πιο αναλυτικά, στην πόλη της Λάρισας, σήμερα λειτουργούν τρεις κινηματογράφοι. Το πρώτο και μεγαλύτερο σύμπλεγμα κινηματογραφικών αιθουσών βρίσκεται στο εμπορικό κέντρο «fashion city outlet», εκτός του κέντρου της πόλης. Στο μέρος όπου βρίσκεται το κινηματογραφικό

αυτό σύμπλεγμα λόγω του εμπορικού κέντρου έχουν εγκατασταθεί και διάφορα μαγαζιά εστίασης. Το δεύτερο σύμπλεγμα κινηματογραφικών αιθουσών βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και ονομάζεται Βικτώρια. Πρόκειται για τον πρώτο και πιο παλιό κινηματογράφο που έχει δημιουργηθεί στην πόλη. Τέλος, στην Λάρισα λειτουργεί και ένας θερινός δημοτικός κινηματογράφος, ο οποίος είναι εγκατεστημένος εντός του Μύλου του Παππά. Ωστόσο, η Λάρισα και η τριγύρω περιοχή έχει αναπτύξει και εκπέμπει και τρεις τηλεοπτικούς σταθμούς. ASTRA TV, TRT ΚΑΙ Θεσσαλία TV. Επίσης, στην πόλη λειτουργούν και 8 ραδιοφωνικοί σταθμοί με σημαντικότερους το Δημοτικό Ραδιόφωνο Λάρισας 93,6, τον Ρυθμός Λάρισας 98,8, το Polis 99,4 και το Party 97,1.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στην Λάρισα κατά καιρούς αναπτύσσονται πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις και φεστιβάλ, κυρίως λόγω της πλούσιας πολιτιστικής της ταυτότητας. Πιο συγκεκριμένα, όπως παρατηρείται από τον προηγούμενο αιώνα η πόλη χαρακτηρίζεται από έντονη πολιτιστική δραστηριότητα, με την αρχή να γίνεται το 1911 όπου καθιερώνονται οι πρώτοι πανελλήνιοι ιππικοί αγώνες και οργανώνονται οι πρώτοι γυμναστικοί και ποδηλατικοί αγώνες. Δύο χρόνια αργότερα το 1913 ξεκινάει η ίδρυση του Εργατικού Κέντρου, της Γεωργικής Σχολής και του πρώτου κινηματογράφου εν ονόματι « ο Παράδεισος». Ανέκαθεν, πραγματοποιούνταν μεγάλες λαϊκές και το παραδοσιακό παζάρι στην περιοχή του Αλκαζάρ, βέβαια σήμερα το παζάρι πραγματοποιείται στην σκεπαστή αγορά της Νεάπολης. Κατά την περίοδο του μεσοπολέμου η πόλη της Λάρισας αναπτύσσεται και δημιουργεί σύστημα δρόμων, σχολείων, οικοδομούνται νεοκλασικά κτίρια, ενώ παράλληλα έχει και δύο κεντρικές πλατείες. Κατά το 1930, έπειτα από την εγκαινίαση του Υδατόπυργου, η πόλη ξεκινά να υδροδοτείται από τον Πηνειό ποταμό. Ωστόσο, μέχρι το 1935 στην πόλη έχουν καταφέρει να ιδρυθούν το Δημοτικό Ωδείο, η Δημοτική βιβλιοθήκη, το Μουσείο, ο Μουσικός σύλλογος και η επιτροπή τουρισμού. Οι σημαντικές πολιτιστικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στην πόλη διοργανώνονται καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Ορισμένες από τις πιο γνωστές εκδηλώσεις που απαρτίζονται στην πόλη της Λάρισας αναφέρονται παρακάτω:

- Αχίλλεια: Διάφορες ομιλίες, μουσικές και θεατρικές παραστάσεις και άλλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις πραγματοποιούνται σε όλη την πόλη, προς τιμή τον πολιούχο της Λάρισας Άγιο Αχίλλειο.
- «Η Γιορτή του Πηνειού ποταμού»: Η γιορτή του Πηνειού αποτελεί το πιο γνωστό πολυπολιτισμικό φεστιβάλ που δημιουργείται στην Λάρισα. Το φεστιβάλ αυτό, οργανώνεται κάθε χρόνο στα μέσα που Ιούννη, κοντά στην κοίτη του Πηνειού ποταμού. Κάθε χρόνο το φεστιβάλ αυτό συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό επισκεπτών, με μεγαλύτερο να έχει υπολογιστεί περίπου τους εκατό χιλιάδες επισκέπτες. Στα πλαίσια του Φεστιβάλ λειτουργούν ενημερωτικά περίπτερα από διάφορους φορείς και συλλόγους της Λάρισας, τα οποία ενημερώνουν τον κόσμο

για θεματικές ενότητες όπως είναι οι τέχνες, ο εθελοντισμός, το περιβάλλον και η κοινωνική αλληλεγγύη. Η διάρκεια του Φεστιβάλ είναι περίπου μια βδομάδα και κάθε μέρα διοργανώνονται στα πλαίσια του φεστιβάλ διάφορες θεατρικές παραστάσεις, χορωδίες, παραστάσεις χορού κ.α.. Οι κύριες δραστηριότητες που αναπτύσσονται έχουν ως επίκεντρο τον Πηνειό.

Εικόνα 4.9 Φεστιβάλ Πηνειού Ποταμού

Πηγή: <https://www.festivalpineiou.gr>

- Μια εξίσου σημαντική εκδήλωση που οργανώνονταν στην πόλη της Λάρισας, όμως τα τελευταία χρόνια έχει εξαλείψει, είναι το Δημοτικό κουκλοθέατρο γνωστό σε όλους τους Λαρισαίους πολίτες με το όνομα « Τιριτόμπα». Το κουκλοθέατρο αυτό διοργανώνεται προς τιμήν των παιδιών για να γιορταστεί η παγκόσμια μέρα παιδιού. Πραγματοποιείται το πρώτο Σαββατοκύριακο του Ιούνη και το κάθε παιδί έχει τη δυνατότητα να συμμετάσχει στις δραστηριότητες που αναπτύσσονται όπως είναι το κουκλοθέατρο, το θεατρικό παιχνίδι, το εργαστήρι ζωγραφικής και η έκθεση βιβλίου.
- Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο Ιπποκράτης, ο πατέρας της ιατρικής έζησε και απεβίωσε στη Λάρισα. Το γεγονός αυτό, έδωσε την ευκαιρία στην πόλη στο να διοργανώνει κάθε δύο χρόνια τα Ιπποκράτεια. Πρόκειται για ένα σύνολο εκδηλώσεων που απαρτίζονται από θεατρικές παραστάσεις, μουσικές παραστάσεις διακεκριμένων καλλιτεχνών και είναι αφιερωμένες στον Ιπποκράτη.

Πέρα από τις εκδηλώσεις και τα φεστιβάλ που διοργανώνονται στην Λάρισα και αφορούν όλους τους πολίτες καθώς αρμόδιος διοργανωτής είναι κυρίως ο Δήμος, παράλληλα οργανώνονται και ιδιωτικές εκδηλώσεις. Στην πόλη εδρεύουν το « Θέατρο

Τεχνών» και το «Μικρό Θέατρο», στα οποία διοργανώνονται κυρίως ιδιωτικές θεατρικές παραστάσεις. Επίσης, λειτουργούν και ιδιωτικές Μουσικές Σχολές αλλά και ιδιωτικές Σχολές Χορού, καθώς και ιδιωτικές αίθουσες τέχνης.

4.8.5. Αθλητικές και Τουριστικές Υποδομές

4.8.5.1. Αθλητικές Υποδομές

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η πόλη της Λάρισα εμφανίζει επαρκή σύστημα υποδομών ως πόλη μεσαίου μεγέθους. Στην πόλη της Λάρισα, συναντάται πληθώρα αθλητικών εγκαταστάσεων τόσο σε εξωτερικούς όσο και σε εσωτερικούς χώρους. Ένα από τα πιο γνωστά κέντρα αθλητισμού είναι το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Λάρισα (Ε.Α.Κ.Λ), όπου κατασκευάστηκε το 1965 και αποτελεί ιδιοκτησία της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού. Οι του Ε.Α.Κ.Λ επεκτείνονται κατά μήκος σε όλη την έκταση της πόλης προκειμένου να καλύπτουν τις ανάγκες της κάθε συνοικίας. Το Ε.Α.Κ.Λ περιλαμβάνει:

- Το κλειστό κολυμβητήριο δίπλα από το πάρκο του Αλκαζάρ, το οποίο ξεκίνησε να λειτουργεί το 1977 και έχει συνολική έκταση τα 3000 τ.μ..
- Το στάδιο Αλκαζάρ, το οποίο καταλαμβάνει συνολική έκταση 21.000 τ.μ. και κατασκευάστηκε το 1965. Το στάδιο αυτό βρίσκεται δίπλα από το ομώνυμο πάρκο που προαναφέρθηκε.

Εικόνα 4.10
Στάδιο Αλκαζάρ ΕΑΚ Λάρισα

Πηγή: stadia.gr/alkazarstadium

- Το κλειστό Γυμναστήριο και το κλειστό γυμναστήριο Αγίου Θωμά, κατασκευάστηκαν το 1967 και το 1987 αντίστοιχα με σκοπό την εξυπηρέτηση

των πολιτών. Το κλειστό γυμναστήριο συναντάται δίπλα από το κλειστό κολυμβητήριο που προαναφέρθηκε.

- Το κλειστό γυμναστήριο Νεάπολης, κατασκευάστηκε το 1955 με συνολική έκταση τα 4.800 τ.μ.. Το εν λόγω γυμναστήριο έχει φιλοξενήσει κατά καιρούς διάφορους αγώνες με σημαντικότερη την διεξαγωγή του Final-four του Κυπέλλου Ελλάδας. Το κλειστό γυμναστήριο Νεάπολης βρίσκεται δίπλα από το γήπεδο ποδοσφαίρου AEL F.C. Arena.

Εικόνα 4.11 **AEL FC Arena**

Πηγή: www.stadia.gr/alkazarstadium

- Υπαίθριες εγκαταστάσεις Νεάπολης, οι εγκαταστάσεις αυτές αναπτύσσονται σε έκταση 24.000 τ.μ. και κατασκευάστηκαν το 1985. Οι εγκαταστάσεις αυτές απαρτίζονται από δύο γήπεδα ποδοσφαίρου κανονικών διαστάσεων, δύο γήπεδα τένις, τρία γήπεδα μπάσκετ, ένα γήπεδο διαστάσεων 5x5, μια ανοιχτή πισίνα 12x25, ένα γήπεδο beach soccer και ένα γήπεδο beach volley.
- Αίθουσα Βαρών Αθλημάτων, η αίθουσα αυτή κατασκευάστηκε το 1985 με συνολική έκταση 1.242 τ.μ. και βρίσκεται εντός του Εθνικού σταδίου Αλκαζάρ.

Εκτός από τις αθλητικές εγκαταστάσεις του Εθνικού Αθλητικού Κέντρου, ο δήμος Λαρισαίων έχει δημιουργήσει και άλλες πολλές και πλήρως εξοπλισμένες αθλητικές εγκαταστάσεις σχεδόν σε όλες τις συνοικίες του. Οι εγκαταστάσεις αυτές, είναι σε θέση να φιλοξενήσουν κάθε αθλητική διοργάνωση αλλά και να χρησιμοποιηθούν από τους πολίτες της Λάρισας. Οι εγκαταστάσεις οι οποίες δημιουργήθηκαν αφορούν κυρίως γήπεδα ποδοσφαίρου μικρών ή κανονικών διαστάσεων, γήπεδα μπάσκετ και σε κάποιες συνοικίες όπως αυτή της Νέας Πολιτείας τα τελευταία χρόνια έχει ολοκληρωθεί η

δημιουργία εσωτερικής πισίνας με κερκίδες. Το πιο γνωστό αθλητικό κέντρο που έχει δημιουργηθεί στη Λάρισα είναι αυτό του Γεώργιου Μητσιμπόνα στην συνοικία Ιπποκράτη. Το αθλητικό αυτό κέντρο απαρτίζεται από 3 γήπεδα ποδοσφαίρου, 5 γήπεδα τένις, 4 γήπεδα ποδοσφαίρου 5x5 διαστάσεων, εγκαταστάσεις ρίψεων στίβου, χώρο ειδικά διαμορφωμένο για την εκμάθηση τοξοβολίας, ιππικές εγκαταστάσεις, 3 συγκροτήματα αποδυτηρίων, κυλικείου και παιδικής χαράς.

Ο Δήμος Λαρισαίων πέρα από τα αθλητικά κέντρα που έχει δημιουργήσει κατά μήκος όλων των συνοικιών της πόλης, έχει φροντίσει τα τελευταία χρόνια να εγκαταστήσει και διάφορα όργανα γυμναστικής στα διάφορα πάρκα που εντοπίζονται εντός των συνοικιών.

Παράλληλα με τους χώρους αθλητισμού, ο Δήμος Λαρισαίων προσπαθεί να συνδυάσει τον αθλητισμό με την ψυχαγωγία. Σε αυτή του την προσπάθεια, έχει δημιουργήσει και διάφορους ψυχαγωγικούς-αθλητικούς χώρους, όπως για παράδειγμα η Δημοτική Πισίνα στην περιοχή της Νεάπολης δίπλα από την σκεπαστή αγορά. Στον χώρο αυτό είναι εγκατεστημένη μια ανοιχτή πισίνα 25 τ.μ., μια παιδική πισίνα, ένα γήπεδο Βόλεϊ και ένα αναψυκτήριο.

Τέλος, μεγάλος είναι επίσης και ο αριθμός των αθλητικών σωματείων που δραστηριοποιούνται στην Λάρισα. Συνολικά εντός του Νομού της Λάρισας εντοπίζονται 296 σωματεία τα οποία δραστηριοποιούνται σε διάφορα αθλήματα πέρα από το ποδόσφαιρο, όπως είναι η κολύμβηση και το στίβο. Θα αποτελούσε σημαντική παράλειψη αν δεν αναφερόταν η σημαντική ομάδα ποδοσφαίρου Λάρισας Α.Ε.Λ.. Η ποδοσφαιρική ομάδα Αθλητικής Ένωσης Λάρισας είναι πανελληνίως γνωστή και δημιουργήθηκε το 1964 με την συγχώνευση του Λαρισαϊκού Ηρακλή, του Άρη και του Τοξότη. Το επίσημο όνομα της ομάδας είναι το «ΠΑΕ ΑΕΛ 1964». Η ΑΕΛ στην πορεία της έχει κατακτήσει διάφορα κύπελλα όπως είναι το πρωτάθλημα Ελλάδας το 1988, το κύπελλο του 1985 και του 2007.

4.8.5.2. Τουριστικές υποδομές

Όπως προαναφέρθηκε, εξαιτίας της σημαντικής πλεονεκτικής θέσης της πόλης της Λάρισας, στο κέντρο της Περιφέρειας Θεσσαλίας, αποτελεί σημαντικό οικονομικό, διοικητικό και επιστημονικό κέντρο και διαθέτει αξιόλογα αξιοθέατα, μνημεία και εκδηλώσεις. Η Λάρισα φιλοξενεί κατά καιρούς πληθώρα εκδηλώσεων, εκθέσεων και συνεδρίων χάρις του επιχειρηματικού δυναμικού και των υπηρεσιών που διαθέτει. Στην Λάρισα αναπτύσσονται κυρίως μορφές τουρισμού που αφορούν τις επαγγελματικές δραστηριότητες, όπως είναι ο συνεδριακός ή ο επιχειρηματικός τουρισμός. Παρόλα αυτά, η Λάρισα δεν αποτελεί σημαντικό τουριστικό προορισμό, αλλά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ότι η πόλη λειτουργεί κυρίως ως σημαντικό πέρασμα για πολλούς τουρίστες. Στην πόλη της Λάρισας εντοπίζονται πολλά ξενοδοχεία με πιο γνωστό το GRECOTEL ΛΑΡΙΣΑΣ πρώην ΙΜΠΕΡΙΑΛ, όπου είναι ένα ξενοδοχείο 5 αστέρων. Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται τα ξενοδοχεία που βρίσκονται στην πόλη:

Πίνακας 4.14
Ξενοδοχεία εντός της πόλης της Λάρισας, με βάση την κατηγορία που ανήκουν

5 ΑΣΤΕΡΩΝ	4 ΑΣΤΕΡΩΝ	3 ΑΣΤΕΡΩΝ	2 ΑΣΤΕΡΩΝ	1 ΑΣΤΕΡΙ
GRECOTEL	DIVANI PALACE	ΑΣΤΕΡΑΣ	ACROPOL	ΑΡΗΣ
		GRAND	ΑΧΙΛΛΕΙΟΝ	ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
		DIONISOS	HELENA	NEON
		METROPOL	GARDEN	ΠΑΝΘΕΟΝ
		PARK		

Πηγή Δεδομένων Πίνακα: Ιδία επεξεργασία

Εικόνα 4.12
GRECOTEL – IMPERIAL LARISSA

Πηγή: www.larissaimperial.com

4.9 Βασικές υποδομές δικτύων της πόλης

4.9.1 Δίκτυα Μεταφορών

Οδικό Δίκτυο

Το οδικό δίκτυο της Λάρισας αποτελείται από 4 κατηγορίες αρτηριών. Αρχικά στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι πρωτεύουσες ή αλλιώς βασικές αρτηρίες οι οποίες περιλαμβάνουν τις οδούς Φαρσάλων, Βόλου, Ιωαννίνων και Καρδίτσας, οι οποίες οδηγούν στις εισόδους της πόλης. Στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι δευτερεύουσες αρτηρίες όπου απαρτίζονται από τις οδούς Παναγούλη, Παπαναστασίου, Ανθίμου Γαζή κλπ., οι οδοί αυτοί είναι υπεύθυνοι για την κυκλοφορία στο κέντρο της πόλης. Στην Τρίτη κατηγορία εμπεριέχονται ο εξωτερικός και ο εσωτερικός δακτύλιο. Στον εξωτερικό δακτύλιο ενδεικτικά εμπεριέχονται τμήματα όπως για παράδειγμα από το Α.Κ. Γιάννουλης έως το Α.Κ. Δασοχωρίου κ.α.. Αντίθετα, στον εσωτερικό δακτύλιο εμπεριέχεται ενδεικτικά η Ηρώων Πολυτεχνείου και η Γεωργιάδου, οδοί όπου περικυκλώνουν το κέντρο της πόλης. Τέλος, στην τελευταία κατηγορία είναι οι οδοί τοπικής σημασίας όπου περιλαμβάνει οδούς που εντοπίζονται κατά μήκος ολόκληρου του αστικού δικτύου και διευκολύνουν την μετακίνηση μεταξύ των συνοικιών.

Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πως το οδικό δίκτυο της πόλης της Λάρισας, από την έξω πλευρά, ακολουθεί μια ακτινωτή μορφή. Αντίθετα, μετά τον εσωτερικό οδικό δακτύλιο το οδικό δίκτυο διαμορφώνεται γύρω από την κεντρική περιοχή. Στον εσωτερικό δακτύλιο εντοπίζεται σύστημα μονόδρομων και πεζοδρόμων, με δίκτυο ορθογωνικής μορφής, όπου έχουν αναπτυχθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια λόγω της υιοθέτησης της Λάρισας στοιχείων «Έξυπνης πόλης». Στην πόλη, τα τελευταία χρόνια, η κυκλοφοριακή κατάσταση που επικρατεί έχει μεταβληθεί και έχουν δημιουργηθεί άξονες όπως ο ΠΑΘΕ, νέοι υπερτοπικοί άξονες κλπ.. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην μεταβολή των κυκλοφοριακών δεδομένων από την παλιά Εθνική οδό (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019).

Σιδηροδρομικό Δίκτυο

Στο σιδηροδρομικό δίκτυο που εντοπίζεται στην πόλη της Λάρισας περιλαμβάνονται τμήματα των γραμμών Αθηνών- Θεσσαλονίκης και Λάρισας- Βόλου. Η γραμμή Αθηνών- Θεσσαλονίκης ανήκει στο βασικό σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας, καθώς ενώνει την πρωτεύουσα της χώρας με την αμέσως επόμενη μεγαλύτερη πόλη. Πρόσφατα στην γραμμή Αθηνών- Θεσσαλονίκης, τοποθετήθηκε άλλη μια παράλληλη ίδια γραμμή δίπλα στην ήδη υπάρχουσα, η οποία ενώνει και αυτή την Αθήνα με την Θεσσαλονίκη απλά είναι γραμμή υψηλότερων ταχυτήτων. Το τρένο αυτής της γραμμής είναι γνωστό ως «Λευκό Βέλος» και παρά το σύντομο χρονικό διάστημα λειτουργίας του έχει καταφέρει να διευκολύνει τις μετακινήσεις από και προς τις δύο αυτές μητροπολιτικές πόλεις και να μειώσει αισθητά τον χρόνο μεταφοράς τους. Από την άλλη πλευρά, η γραμμή Λάρισας- Βόλου, δεν συνίσταται να εξυπηρετήσει μεγάλες ταχύτητες καθώς διέρχεται από μικρούς οικισμούς της Λάρισας στους οποίους η κίνηση είναι ιδιαίτερα αυξημένη. Βέβαια, λόγω της σχέσης του διπόλου μεταξύ των δύο αυτών πόλεων, η εν λόγω γραμμή δείχνει να βρίσκεται σε συνεχή λειτουργία και η κίνησή της να είναι ιδιαίτερα

αυξημένη λόγω των συχνών μετακινήσεων των κατοίκων μεταξύ των δύο αυτών πόλεων.

Εναέριο Δίκτυο

Ο Κρατικός Αερολιμένας που εντοπίζεται στην πόλη της Λάρισας αποτελεί το αρχαιότερο Ελληνικό αεροδρόμιο. Η λειτουργία του ξεκίνησε το 1912 ως πολιτικό αεροδρόμιο όμως το 1977 μετατράπηκε σε στρατιωτικό και εξυπηρετεί μέχρι και σήμερα μόνο στρατιωτικές πτήσεις και στρατιωτικά αεροσκάφη. Βρίσκεται στην ανατολική πλευρά της πόλης της Λάρισας ενώ στα δυτικά της βρίσκεται η Εθνική οδός Αθηνών- Θεσσαλονίκης. Στην περιοχή όπου είναι χωροθετημένο το αεροδρόμιο, κατά τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί αυξημένη τουριστική κίνηση. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην εξέταση του ενδεχομένου επαναλειτουργίας του ως πολιτικό αεροδρόμιο. Βέβαια οι εγκαταστάσεις του αεροδρομίου τόσο ως προς την παλαιότητά τους όσο και ως προς το μέγεθος κρίθηκαν μη επαρκείς για την επαναλειτουργία του ως πολιτικό. Η μελέτη για επαναλειτουργία ως πολιτικό εξετάζεται κατά κύριο λόγο από το Γενικό Σχέδιο Πόλης, το οποίο προσδιορίζει όλα τα πιθανά στοιχεία για περαιτέρω εκμετάλλευση του αεροδρομίου.

Αστική συγκοινωνία

Στην πόλη της Λάρισας σημειώνεται ιδιαίτερη αναπτυγμένη η αστική συγκοινωνία η οποία κατά κύριο λόγο εξυπηρετείται από λεωφορειακές γραμμές οι οποίες βοηθούν στην σύνδεση και στην επικοινωνία μεταξύ των σημαντικότερων πόλων που σημειώνονται μέσα στην πόλη. Βέβαια, παρά το γεγονός πως υπάρχει σύνδεση της Δ.Ε. Λάρισας με την Δ.Ε. Γιάννουλης, απουσιάζει η σύνδεση με την Δ.Ε. Κοιλιάδας. Τα αστικά λεωφορεία μπορούν να εξυπηρετήσουν συνολικά 13 γραμμές μεταξύ των οποίων βρίσκονται και κύριες αλλά και δευτερεύουσες. Ως σημείο εκκίνησης των γραμμών αυτών είναι το κέντρο της Λάρισας και συγκεκριμένα η κεντρική πλατεία. Οι γραμμές των αστικών λεωφορείων λειτουργούν με ακτινωτό τρόπο από το κέντρο προς τις υπόλοιπες περιοχές. Η κίνηση των επιβατών στις λεωφορειακές γραμμές δείχνει να είναι ιδιαίτερα αυξημένη κατά τις πρωινές ώρες και με κύρια κατεύθυνση την προς το κέντρο.

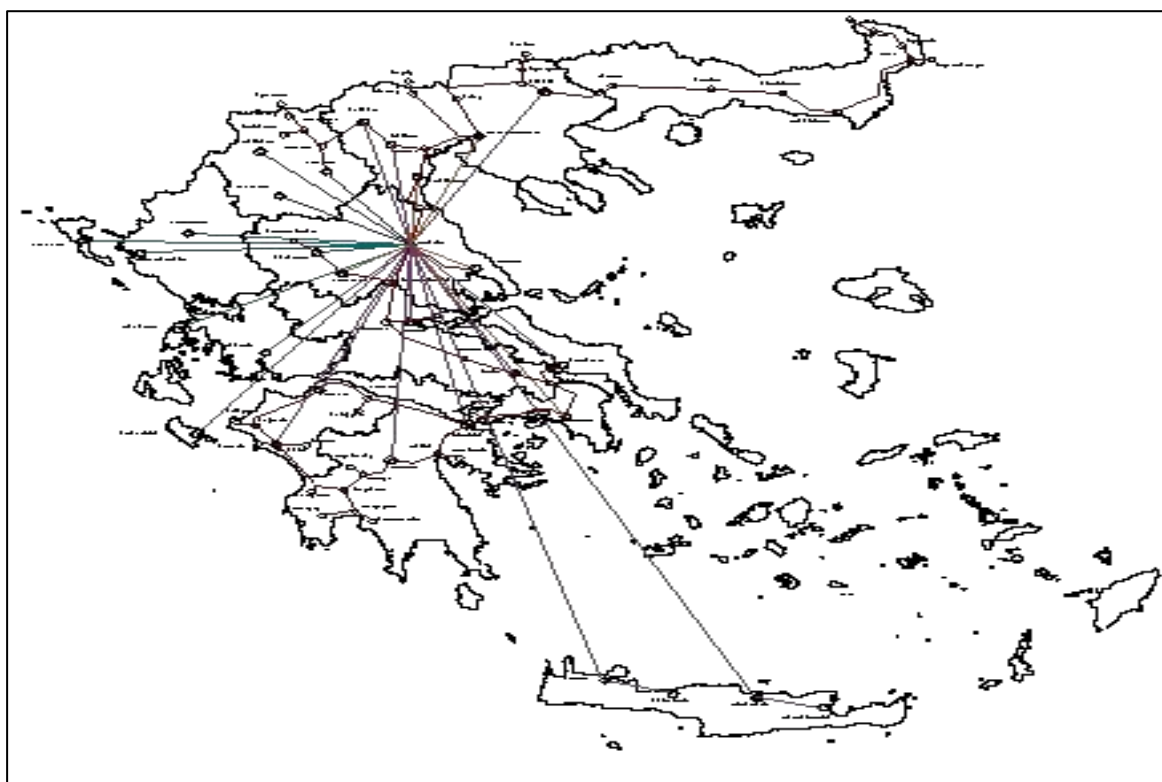
Παρόλα αυτά, κατά καιρούς έντονος είναι οι διαμαρτυρίες των πολιτών σχετικά με την μη εξυπηρετική χρήση της αστικής συγκοινωνίας αλλά και του κυκλοφοριακού προβλήματος που προκαλούν. Πιο συγκεκριμένα, τα παράπονα των κατοίκων βασίζονται κυρίως στα ελλιπή δρομολόγια που παρατηρούνται σε συνδυασμό με τις συχνές διακυμάνσεις στο ωράριο. Επιπλέον, κατά τις ώρες αιχμής έντονος παρατηρείται ο συνωστισμός εντός των αστικών λεωφορείων, κυρίως των γραμμών που εξυπηρετούν βασικές περιοχές με μεγάλη επιβατική κίνηση, με αποτέλεσμα να θεωρείται πως τα αστικά λεωφορεία δεν είναι σε επαρκή αριθμό ούτως ώστε να καλύψουν τις ανάγκες των πολιτών. Τέλος, λόγω των συχνών στάσεων των λεωφορείων και ειδικά στους κεντρικούς δρόμους όπως είναι η Ηρώων Πολυτεχνείου ή η Φαρσάλων, δημιουργείται το πρόβλημα της κυκλοφοριακής συμφόρησης.

Υπεραστική λεωφορειακή συγκοινωνία

Εντός του πολεοδομικού ιστού της πόλης και συγκεκριμένα σε πολύ κοντινή απόσταση από το κέντρο, είναι χωροθετημένος ο υπεραστικός σταθμός Λάρισας. Ο κεντρικός σταθμός των υπεραστικών λεωφορείων Λάρισας (ΚΤΕΛ), βρίσκεται επί της οδού Γεωργιάδου και καταλαμβάνει σημαντική έκταση του πολεοδομικού ιστού. Ο εν λόγω σταθμός εξυπηρετεί τις ανάγκες για μετακίνηση σε Πανελλήνιο Επίπεδο, όπως φαίνεται και στον παρακάτω χάρτη 4.6.

Εντός του αστικού ιστού επάνω στην οδό Ηρώων Πολυτεχνείο, σημειώνεται ένα παράρτημα των ΚΤΕΛ γνωστό με την ονομασία «ΚΤΕΛ ΤΡΙΚΑΛΩΝ», του οποίου η χρήση είναι καθαρά και μόνο για εξυπηρέτηση των μετακινήσεων στην περιοχή των Τρικάλων και στις τριγύρω περιοχές.

Χάρτης 4.6
Συγκοινωνιακό Δίκτυο σε Πανελλήνιο Επίπεδο

Πηγή: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Δήμου Λαρισαίων, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

4.9.2 Δίκτυα Τηλεπικοινωνιών και Πληροφορικής

Στην περιοχή της Λάρισας, ένα από τα σημαντικότερα έργα που έχουν πραγματοποιηθεί κατά τα τελευταία χρόνια είναι η εγκατάσταση δικτύων οπτικών ινών στα πλαίσια του Επιχειρηματικού Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας». Το δίκτυο οπτικών ινών που εγκαταστάθηκε έχει συνολικό μήκος 54,4 χλμ. (μήκος τάφρου). Ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος, είναι ο αρμόδιος φορέας συντήρησης του έργου. Από το δίκτυο αυτό των οπτικών ινών περίπου τα 43,5 χλμ. χρησιμοποιούνται για την πόλη της Λάρισας, ενώ τα υπόλοιπα 10,9 χλμ. εξυπηρετούν την Γιάννουλη και την Φαλάνη. Η Δ.Ε. Κοιλιάδας καλύπτει τις ανάγκες της από το τηλεφωνικό κέντρο της Λάρισας.

Στους περισσότερους οικισμούς το βασικό δίκτυο είναι υπόγειο ενώ στην συνέχεια για την κατανομή στους συνδρομητές χρησιμοποιείται υπέργειο δίκτυο.

4.9.3 Ενεργειακές Υποδομές

Δίκτυα Υψηλής Τάσης

Η πόλη της Λάρισας ως προς τα δίκτυα ενέργειας διασχίζεται από το δίκτυο υψηλής τάσης της ΔΕΗ, το οποίο προέρχεται από την Κοζάνη και έχει κατεύθυνση την Αθήνα. Όλοι οι οικισμοί και των τριών Δημοτικών Ενοτήτων, καλύπτουν τις ανάγκες τους για ηλεκτρική ενέργεια από το κεντρικό δίκτυο της Δ.Ε.Η. μέσω του υποσταθμού που βρίσκεται εντός της πόλης της Λάρισας.

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας- Α.Π.Ε.

Με βάση τον Νόμο 3468/2006 που αφορά την « Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από ΑΠΕ και Συμπαράγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης και άλλες διατάξεις», καθορίστηκε ένα πλαίσιο που στοχεύει στην ανάπτυξη εγκαταστάσεων ΑΠΕ σε εθνικό επίπεδο. Στην περιοχή της Λάρισας έχει διαμορφωθεί μια μονάδα βιομάζας ΔΕΥΑ στον χώρο Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας των Λυμάτων με ισχύ 0,6 MW. Επιπλέον, έχει δημιουργηθεί μια μονάδα Η/Ζ του Αρχηγείου Τακτικής Αεροπορίας (Α.Τ.Α.) συνολικής ισχύος 3,36 MW, η οποία είναι εγκατεστημένη στο ηλεκτροστάσιο του νατοϊκού κέντρου αεροπορικών επιχειρήσεων στην περιοχή Κουτσόχερο Λάρισας. Παράλληλα, στο 5^ο χλμ. Της Εθνικής Οδού Λάρισας- Αθήνας έχει εγκατασταθεί μια μονάδα θερμοηλεκτρικής ενέργειας συνολικής ισχύος 2,72 MW. Τέλος, έχει δοθεί άδεια για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας Θερμικού Σταθμού 50 MW στην θέση του εργοστασίου ελληνικής βιομηχανίας ζάχαρης Λάρισας (Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας 2010).

Φυσικό Αέριο

Ο κεντρικός αγωγός μεταφοράς φυσικού αερίου Θεσσαλονίκης- Αθήνας διασχίζει τον Νομό της Λάρισας και βρίσκεται πλησίον της ομώνυμης πόλης. Το δίκτυο του φυσικού αγωγού εξυπηρετεί τις ανάγκες των αστικών περιοχών ενώ παράλληλα εξυπηρετεί και τις βιομηχανικές μονάδες που είναι εγκατεστημένες κατά μήκος του κύριου δικτύου του. Παρά το γεγονός πως η κατασκευή του αγωγού ξεκίνησε το 1997, η ενεργοποίηση και η τροφοδοσία του πραγματοποιήθηκε το 2001. Στους κοινόχρηστους δημόσιους ή δημοτικούς χώρους τα δίκτυα και οι αγωγής παροχής είναι υπόγειοι. Η Θεσσαλία έχει την άδεια του Υπουργείου Ανάπτυξης για την πώληση του φυσικού αερίου στην περιοχή της Θεσσαλίας. Παράλληλα, η Θεσσαλία έχει το δικαίωμα σχεδιασμού και ανάπτυξης του δικτύου διανομής καθώς και είναι υπεύθυνη για την συντήρηση, την λειτουργία του και την παρέμβαση σε περιπτώσεις ανωμαλιών ή βλαβών κατά την λειτουργία του. Στην πόλη της Λάρισας το ποσοστό κάλυψης σε δίκτυο χαμηλής πίεσης είναι περίπου 77%. Επιπλέον, σήμερα σε όλα τα δημόσια κτίρια στην Δ.Ε. Λάρισας, συμπεριλαμβανομένων των δύο νοσοκομείων, την πλειονότητα των σχολείων, των καταστημάτων, των ξενοδοχείων και των βιοτεχνιών, χρησιμοποιείται φυσικό αέριο για

την λειτουργία τους. Βέβαια στην Δημοτική Ενότητα Κοιλάδας παρατηρείται απουσία του δικτύου αγωγών για παροχή φυσικού αερίου.

4.10 Ασυνέχειες πολεοδομικού ιστού

4.10.0 Εισαγωγή

Η έλλειψη που εμφανίζει η πόλη ως προς τον πολεοδομικό σχεδιασμό, σε συνδυασμό με του γρήγορους και ογκώδεις ρυθμούς ανάπτυξής της, την οδήγησαν στην άναρχη επέκτασή της. Πιο συγκεκριμένα, η περαιτέρω παραγωγή αστικού χώρου στην πόλη ακολουθούσε κυρίως πολεοδομικούς θεσμούς οι οποίοι κατά κύριο λόγο στηρίζονταν στην αυθαίρετη δόμηση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της άναρχης δόμησης της αποτελεί το κέντρο της πόλη το οποίο ανοικοδομήθηκε πάνω στην παλιά προ υπάρχουσα ρυμοτομία του οθωμανικού ιστού. Το γεγονός αυτό σηματοδοτεί πως δεν έχουν προηγηθεί οι απαραίτητες αναμορφώσεις στον πολεοδομικό ιστό, γεγονός που προκάλεσε την δημιουργία προβλημάτων που αφορούν κυρίως την σωστή οργάνωσή του. Συνεπώς, η πόλη της Λάρισας καλείται να αντιμετωπίσει κυρίως προβλήματα περί συνοχής ως προς τον πολεοδομικό ιστό αλλά συγκρούσεις που δημιουργούνται μεταξύ των χρήσεων γης. Τέτοιου είδους προβλήματα προκαλούν αρνητική επίδραση στην εύρυθμη λειτουργία της ίδιας της πόλης.

Οι περιοχές που σημειώνονται στην πόλη της Λάρισας παρουσιάζουν ποικίλα χαρακτηριστικά μεταξύ τους. Το γεγονός αυτό ερμηνεύεται ως αδυναμία για την αντιμετώπιση των προαναφερθέντων προβλημάτων με τον ίδιο τρόπο εφαρμοζόμενο σε όλες τις περιοχές της πόλης. Η ασυνέχεια μεταξύ των περιοχών αυτών προκύπτει κυρίως από γραμμικού τύπου εμπόδια είτε για εκτάσεις των οποίων οι χρήσεις γης έρχονται σε σύγκρουση με τις όμορες χρήσεις που εντοπίζονται στον αστικό ιστό. Επίσης, σε ορισμένες από αυτές τις περιοχές είναι αδύνατη η παρέμβαση καθώς επρόκειτο για περιοχές ιδιοκτησιακού καθεστώτος ή άλλων επιβαλλόμενων περιορισμών.

4.10.1 Προβλήματα στον Πηνειό Ποταμό

Όπως προαναφέρθηκε, ο Πηνειός Ποταμός βρίσκεται στο κέντρο της Λάρισας και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα σημεία αναφοράς για την πόλη. Κατά τα προηγούμενα χρόνια ο εν λόγω ποταμός εμπόδιζε την ανάπτυξη της πόλης προς το βόρειο τμήμα. Βέβαια τα τελευταία χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί έργα όπως είναι η κατασκευή γεφυρών που έχουν προκαλέσει μια μικρή αντιστάθμιση του προβλήματος. Ένα εξίσου σημαντικό πρόβλημα που έχει ήδη αναφερθεί είναι η ρύπανση που έχει υποστεί ο Πηνειός και τις αρνητικές επιδράσεις που επιφέρει τόσο στο ίδιο το περιβάλλον όσο και στην εικόνα ολόκληρης της πόλης. Στο παρελθόν είχαν πραγματοποιηθεί ορισμένες προσπάθειες καθαριότητας των υδάτων οι οποίες όμως λόγω της έκτασης και του όγκου του Πηνειού σε συνδυασμό με τα συσσωρευμένα

απορρίμματα δεν επέφεραν κανένα αποτέλεσμα. Τέλος, λόγω της αντιπλημμυρικής ζώνης που έχει δημιουργηθεί κυρίως στην κύρια κοίτη του ποταμού, οι περιοχές αυτές που εντάσσονται στην ζώνη αυτή απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή και για τον λόγω αυτό έχουν επιβληθεί και ορισμένοι περιορισμοί.

4.10.2 Ασυνέχειες ως προς τις βασικές εγκαταστάσεις της πόλης

Στρατιωτικές εγκαταστάσεις

Η τότε χωροθέτηση των στρατιωτικών εγκαταστάσεων είχε πραγματοποιηθεί σε περιοχή η οποία βρίσκονταν εκτός του αστικού ιστού. Βέβαια με την πάροδο του χρόνου και την επέκταση της πόλης προς όλες τις κατευθύνσεις, στην συγκεκριμένη περίπτωση νότια, οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις κατέληξαν να εντοπίζονται εντός του αστικού ιστού. Ο εγκλωβισμός αυτός έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία της ασυνέχειας και του κατακερματισμού του αστικού χώρου καθώς ορισμένα τμήματα της πόλης χρησιμοποιούνται ως στρατόπεδα. Οι περιοχές αυτές που χρησιμοποιούνται ως στρατιωτικοί χώροι εντοπίζονται σε σημαντικές θέσεις εντός του αστικού ιστού και συνολικά καταλαμβάνουν το 5,25% της έκτασης του σχεδίου πόλεως. Παράλληλα, ένας από τους χώρους των στρατιωτικών εγκαταστάσεων εμπεριέχει και ένα αεροδρόμιο, το 110 Π.Μ., το οποίο εκτός από το ότι αποτελεί φυσικό εμπόδιο για την ομαλή επέκταση της πόλης, θεωρείται και σημαντικός παράγοντας ηχορύπανσης της πόλης. Τα στρατόπεδα όπως η 1^η Στρατιά, το στρατόπεδο Μπουγά, το Α.Τ.Α. και το στρατόπεδο Τεχνικού Σώματος (Π.Ε.Β.), προκαλούν ασυνέχειες στον αστικό ιστό Λάρισας και επιπλέον η χρήση τους έρχεται σε σύγκρουση με τη χρήση της γενικής κατοικίας που επικρατεί στην περιοχή.

Εγκαταστάσεις σιδηροδρομικού δικτύου Ο.Σ.Ε.

Σημαντικές ασυνέχειες στον αστικό ιστό παρατηρούνται και από τις εγκαταστάσεις του σιδηροδρομικού δικτύου Ο.Σ.Ε., όπου περιλαμβάνει τις σιδηροδρομικές γραμμές Αθήνας- Θεσσαλονίκης και Λάρισας- Βόλου. Πιο συγκεκριμένα, η συνολική έκταση που καταλαμβάνουν οι εγκαταστάσεις του Ο.Σ.Ε. υπολογίζεται περίπου στα 280 στρέμματα και αντιστοιχεί στο 1,8% της συνολικής έκτασης της πόλης της Λάρισας. Εξίσου σημαντικό πρόβλημα όσον αφορά τις εγκαταστάσεις του Ο.Σ.Ε., αποτελεί το γεγονός πως οι σιδηροδρομικές γραμμές είναι υπέργειες με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η επικοινωνία μεταξύ των νοτιοανατολικών συνοικιών με την υπόλοιπη πόλη. Επιπλέον, πέρα από τις σιδηροδρομικές εγκαταστάσεις του Ο.Σ.Ε., εντός της πόλης διατηρούνται και εγκαταστάσεις μηχανοστασίου και σταθμού εμπορευμάτων και διαλογής. Το γεγονός αυτό χωρίζει την πόλη στο ανατολικό και το δυτικό τμήμα και παράλληλα προκαλεί και αισθητική υποβάθμιση του αστικού χώρου.

Εγκαταστάσεις Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού- Δ.Ε.Η.

Στην δυτική πλευρά της πόλης εντοπίζονται οι γραμμές υψηλής ηλεκτρικής τάσης οι οποίες είναι τοποθετημένες πάνω σε πυλώνες (150 kw) και εξυπηρετούν τις ανάγκες ηλεκτρισμού της πόλης. Η περιοχή αυτή, σύμφωνα με το Γ.Π.Σ., χαρακτηρίζεται ως κοινόχρηστος χώρος και απαγορεύεται η οποιαδήποτε οικοδομική δραστηριότητα,

λόγω των επικίνδυνων για την υγεία μαγνητικών πεδίων που έχουν δημιουργηθεί από την υψηλή τάση. Αντίθετα με τις απαγορεύσεις περί οικοδομήσεως της εν λόγω περιοχής, οι κάτοικοι της πόλης έχουν οικοδομήσει στις περιοχές αυτές, ενώ παράλληλα έντονα σημειώνονται τα αιτήματά τους για απομάκρυνση των πυλώνων από την περιοχή.

Εκτάσεις Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας- ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.

Κατά την νότια πλευρά της πόλης εντοπίζονται ορισμένες εκτάσεις οι οποίες ανήκουν στο Υπουργείο Γεωργίας και συγκεκριμένα στο ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.. Η χρήση των εκτάσεων αυτών είναι κυρίως για την στέγαση των εγκαταστάσεων του Ινστιτούτου Κτηνοτροφικών Φυτών και Βοσκών Λάρισας (Ι.Κ.Φ.Β.) και των εγκαταστάσεων του Ινστιτούτου Χαρτογράφησης και Ταξινόμησης Εδαφών Λάρισας (Ι.Χ.Τ.Ε.Λ.). Η συνολική έκταση που καταλαμβάνει το Ίδρυμα είναι περίπου 354 στρέμματα, ενώ το σύνολο των εκτάσεων αυτών αντιστοιχεί περίπου στο 2,4% της έκτασης του σχεδίου πόλεως. Αξίζει να σημειωθεί πως πολλοί από αυτούς τους χώρους έχουν χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς για την κάλυψη των αναγκών της πόλης, όπως είναι η εγκατάσταση σχολείων, αθλητικών χώρων κ.α.. Βέβαια αποτελούν και σημαντικό εμπόδιο καθώς δυσχεραίνουν την επικοινωνία μεταξύ δύο συνοικιών της Λάρισας (Πυροβολικά (Π.Ε.14 και Νέας Πολιτείας (Π.Ε.15)). Συνεπώς, η πλειονότητα των εκτάσεων αυτών παραμένουν ανεκμετάλλευτοι είτε δεν αξιοποιούνται καταλλήλως με αποτέλεσμα να αποτελούν σημαντικά εμπόδια για την ευρύτερη περιοχή.

Αποθήκες Αγροτικής Τράπεζας

Στην περιοχή της Νέας Πολιτείας (Π.Ε.15), εντός του αστικού ιστού, εντοπίζεται μια σημαντική έκταση στην οποία είναι χωροθετημένο ένα συγκρότημα αποθηκών. Το εν λόγω συγκρότημα τα τελευταία χρόνια δεν έχει κάποια λειτουργία. Παρά το γεγονός πως οι αποθήκες ανήκουν σαν ιδιοκτησία στην Αγροτική Τράπεζα, στην όψη του μοιάζουν εγκαταλελειμμένες καθώς επίσης έχουν χρόνια να συντηρηθούν. Το γεγονός αυτό πέρα από την αισθητική υποβάθμιση της περιοχής όπου βρίσκονται οι αποθήκες αποτελούν και μέρος στο οποίο κατά καιρούς έχουν εντοπιστεί και περιστατικά παραβατικής συμπεριφοράς, όπως το γκράφιτι. Επομένως, ο χώρος όπου είναι εγκατεστημένες οι αποθήκες αυτές χρίζει άμεσης ανάγκης για περαιτέρω διερεύνησης των δυνατοτήτων προς αξιοποίησής τους.

Φυλακές Λάρισας

Όπως έχει προαναφερθεί, στην περιοχή Μεζούρλο είναι εγκατεστημένες σημαντικές υποδομές υγείας (Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο), εκπαίδευσης, εγκαταστάσεις (ΤΕΕ, ΙΕΚ), πολιτισμού (Αρχαιολογικό- Βυζαντινό Μουσείο Λάρισας) και διοίκησης. Βέβαια, στην συγκεκριμένη περιοχή εντοπίζονται και οι εγκαταστάσεις των φυλακών της Λάρισας. Το γεγονός αυτό προκαλεί έντονη ασυμβατότητα και σύγκρουση με τις υπόλοιπες χρήσεις γης που είναι χωροθετημένες στην εν λόγω περιοχή. Κατά διαστήματα έντονες είναι οι αντιδράσεις των κατοίκων σχετικά με την γειτνίαση των εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων με τις φυλακές. Συνεπώς, αναγκαία χρίζεται η λήψη μέτρων κυρίως προς μετεγκατάσταση των φυλακών.

4.11 Συντελεστής Δόμησης

Το 2008, μετά την εκπόνηση του νέου ΓΠΣ Λάρισας, ορίστηκαν νέες τιμές για τους μέσους συντελεστές δόμησης στην πόλη της Λάρισας. Τα σύγχρονα αστικά προβλήματα που εντοπίζονται στην πόλη της Λάρισας, όπως είναι η πυκνή και άναρχη δόμηση, τα ψηλά κτίρια, ο παραγκωνισμός της γειτονιάς, η αποξένωση των κατοίκων και η καταστροφή του φυσικού πλούτου με σκοπό την τσιμεντοποίηση των πόλεων, αποτελούν τους βασικούς λόγους αναδιαμόρφωσης των συντελεστών δόμησης της πόλης. Στους παρακάτω δύο πίνακες, Πίνακας 4.15 και Πίνακας 4.16, γίνεται σύγκριση μεταξύ των συντελεστών που είχε ορίσει το ΓΠΣ 1986 και του ΓΠΣ του 2008.

Πίνακας 4.15
Συντελεστής Δόμησης από το ΓΠΣ 1986

Πολεοδομική Ενότητα	Μέσος ΣΔ
1	2,3
2	1,4
3	1,3
4	2,5
5	2
6	1
7	1
8	1
9	1,2
10	1,3
11	1,1
12	-
13	1,2
14	1
15	1
16	1,3

Πίνακας 4.16
Συντελεστής Δόμησης από το ΓΠΣ 2008

Πολεοδομική ενότητα	Μέσος ΣΔ
1	2,0
2	1,2
3	1,1
4	2,1
5	1,7
6	1,0
7	1,0
8	1,0
9	1,2
10	1,2
11	1,0
12	-
13	1,1
14	1,0
15	1,0
16	1,2
17	1,1
18	0,9

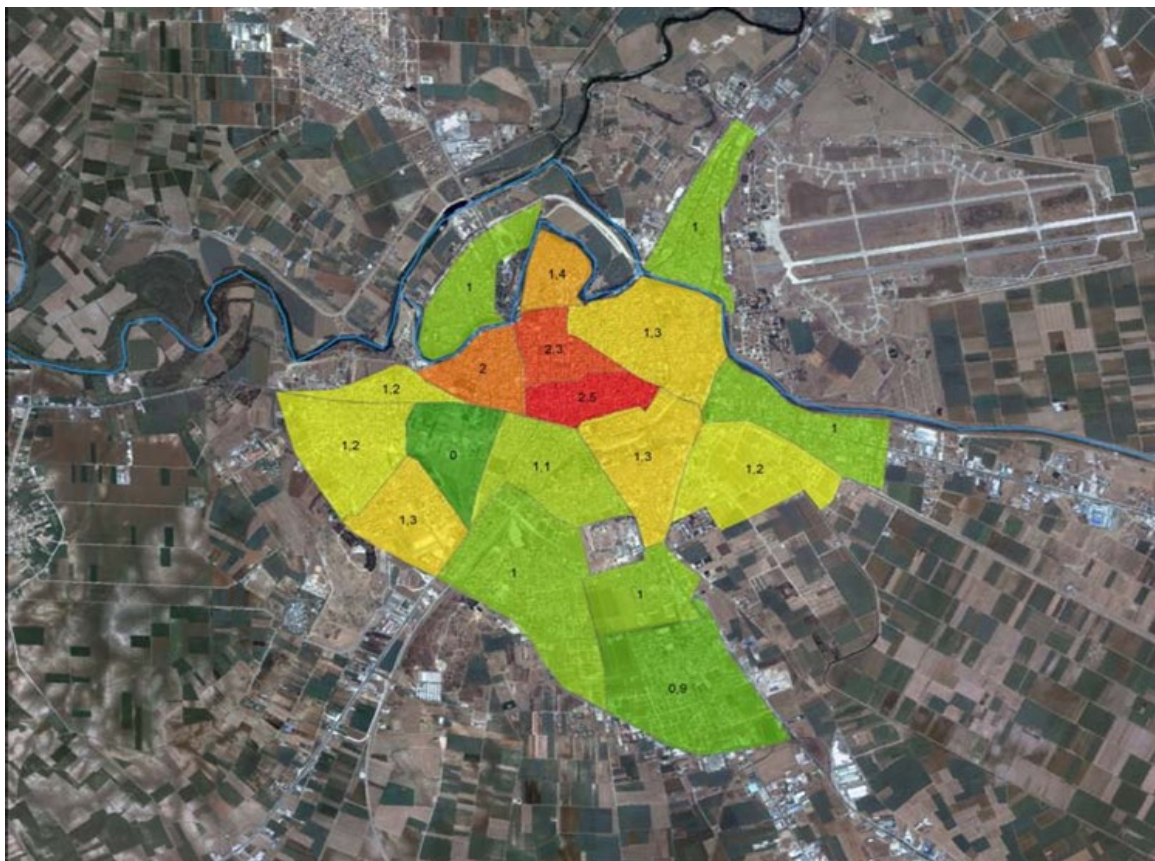
17	1,2
18	0,9
19	0,4

Πηγή: ΓΠΣ Λάρισας 1986, Τσακνάκης 2010

Πηγή: ΓΠΣ Λάρισας 2008, Τσακνάκης

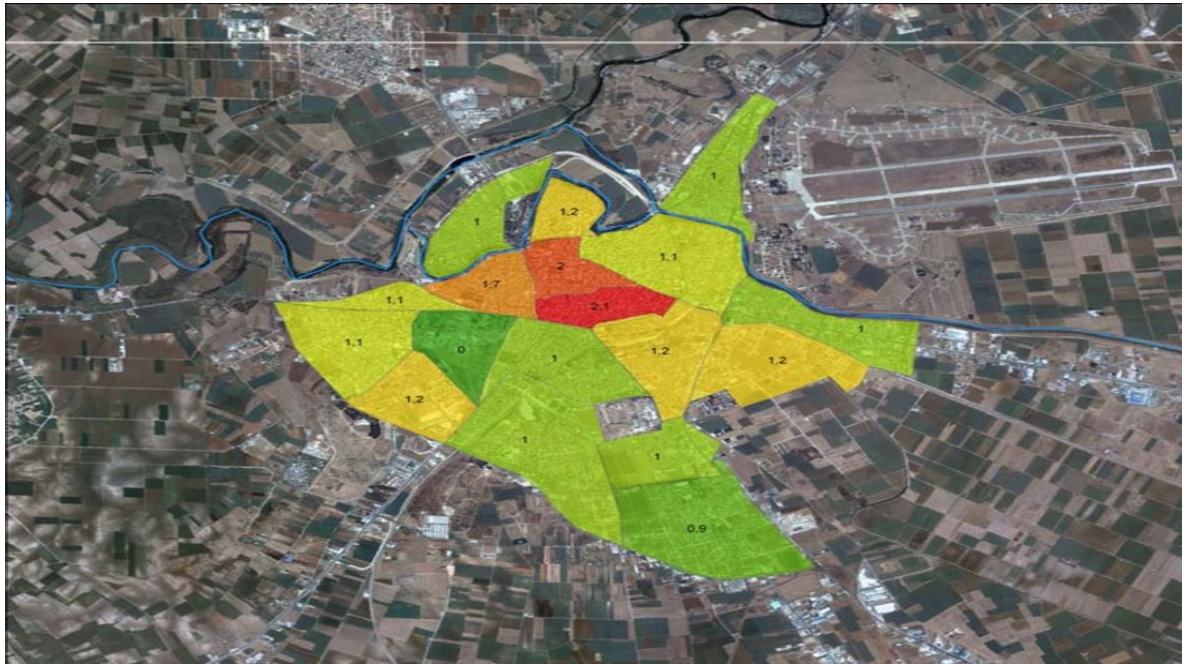
Στους παρακάτω χάρτες 4.7 και 4.8 απεικονίζονται με τη μορφή «zoning» οι περιοχές της Λάρισας με βάση τον συντελεστή δόμησης που προτείνεται στα ΓΠΣ που επικρατεί στην πόλη της Λάρισας και στον Σ.Δ. που προτείνει το ΓΠΣ του 2008.

Χάρτης 4.7 Zoning με τον ισχύον συντελεστή δόμησης στην Λάρισα

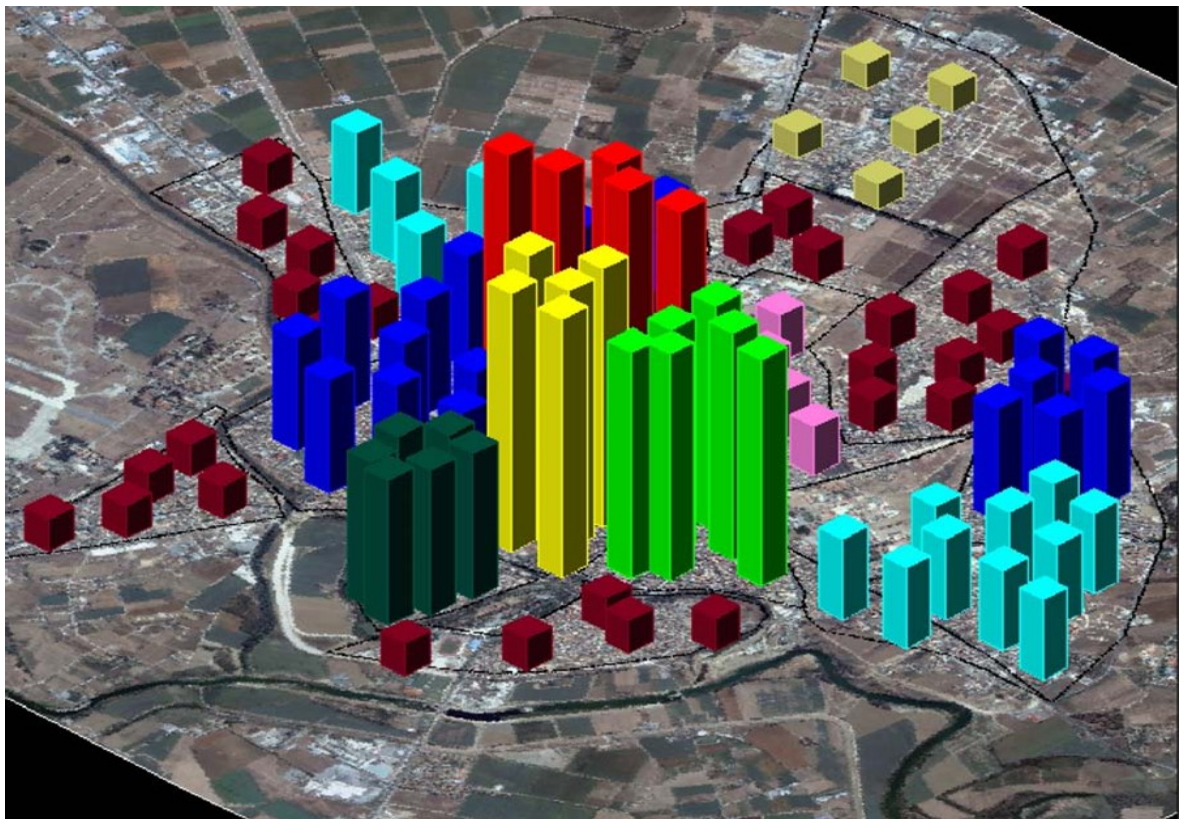
Πηγή: Τσακνάκης, 2010

Χάρτης 4.8
Ο Συντελεστής Δόμησης που προτείνει το ΓΠΣ του 2008 για την Λάρισα

Πηγή: Τσακνάκης, 2010

Χάρτης 4.9
Υποθετική απεικόνιση 3D του συντελεστή δόμησης της Λάρισας

Πηγή: Τσακνάκης, 2010

4.12 Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της πόλης της Λάρισας

Σύμφωνα με την παραπάνω καταγραφή των βασικών χαρακτηριστικών της πόλης της Λάρισας, προκύπτει πως διαθέτει αρκετά στοιχεία που σε συνδυασμό με τον κατάλληλο σχεδιασμό μπορούν να συμβάλλουν στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξή της. Επίσης, με την κατάλληλη αξιοποίηση τόσο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της όσο και των υποδομών που διαθέτει μπορούν να ενισχύσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων της αλλά και να την μετατρέψουν σε μια δημιουργική και ανταγωνιστική πόλη. Προκειμένου να γίνει καλύτερη η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της Λάρισας παρακάτω παρουσιάζεται μια ανάλυση SWOT.

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
○ Ικανός αριθμός υποδομών για πόλη μεσαίου μεγέθους ○ Ικανοποιητικός σχεδιασμός εντός του αστικού δικτύου (π.χ. πεζοδρόμια) ○ Σημαντικά Αρχαιολογικά μνημεία και Διατηρητέα κτίρια ○ Αφθονία διαθέσιμων χώρων με σκοπό την βελτίωση του αστικού και περιαστικού πρασίνου και των υποδομών αναψυχής. ○ Σημαντικοί χώροι που συνδέουν την ιστορία του τόπου και αποτελούν πόλους επισκεψιμότητας ○ Αφθονία κοινόχρηστων χώρων κατά μήκος της πόλης ○ Πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, Αρχαίο Θέατρο, Μπεζεστένι, Κονάκι, Αβέρωφ. ○ Πλήρως εξοπλισμένοι δημόσιοι χώροι και υπηρεσίες ○ Ισχυρό δίπολο Βόλου- Λάρισας ○ Κεντρική θέση ως προς την ευρύτερη εθνική σημασία στην αγροτική περιοχή ○ Δήμος με άμεση πρόσβαση στους κύριους οδικούς άξονες της χώρας και της ευρύτερης περιοχής ○ Εμπεριέχει τμήμα του Εθνικού Σιδηροδρομικού Δικτύου Αθηνών-Θεσσαλονίκης.	○ Πυκνή δόμηση, ασυνέχειες του πολεοδομικού ιστού. ○ Επέκταση της πόλης με πολεοδομικούς θεσμούς που στηρίζονται στην αυθαίρετη δόμηση. ○ Κοινόχρηστοι χώροι με μεγάλες ανάγκες συντήρησης και διατήρησης ○ Εντατικά δομημένη πόλη, ανάγκη από αστικό πράσινο ○ Έντονες συγκρούσεις χρήσεων γης, πιέσεις επέκτασης ○ Έλλειψη στις υποδομές αναψυχής κυρίως στους περιαστικούς χώρους ○ Ανάγκες σε αστικό εξοπλισμό ○ Περιβαλλοντική υποβάθμιση λόγω των έντονων γεωργικών δραστηριοτήτων της περιοχής ○ Έλλειψη επικαιροποιημένων σχεδίων πολιτικής προστασίας ○ Καθυστερημένη ολοκλήρωση πολεοδομικών μελετών ○ Υψηλά λειτουργικά κόστη και υψηλό κόστος παρεμβάσεων ○ Έλλειψη ολοκληρωμένου σχεδιασμού ○ Περιορισμένη δυναμική ένταξης σε διεθνή δίκτυα ανταλλαγών και συνεργασίας ○ Σταδιακή εγκατάλειψη των καλλιεργειών

○ Ύπαρξη ασφαλούς χρήσης του ποδηλάτου μέσω της εφαρμογής προγράμματος πεζοδρόμησης και ποδηλατοδρόμησης εντός του κέντρου της πόλης. ○ Επαρκές εθνικό και επαρχιακό δίκτυο για την κάλυψη του συνόλου ○ Ικανοποιητική κατάσταση και σχετική επάρκεια μηχανολογικού εξοπλισμού ως προς την καθαριότητα της πόλης ○ Ικανός αριθμός ανεκμετάλλευτων χώρων προς αξιοποίηση ○ Ύπαρξη δομών για τα άτομα με εξαρτήσεις ○ Ύπαρξη Ιατρικής Σχολής και Νοσοκομείου ○ Ικανοποιητικές υπηρεσίες πρωτοβάθμιας περίθαλψης ○ Ύπαρξη ΑΕΙ, πρώην ΤΕΙ και τμήμα Ιατρικής (Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο) ○ Επάρκεια αθλητικών υποδομών και εγκαταστάσεων σε όλη την πόλη ○ Μεγάλος αριθμός δραστηριοποίησης αθλητικών σωματείων ○ Σύγχρονα κτίρια και μουσεία πολιτισμικού και ιστορικού χαρακτήρα ○ Ισχυρή θέση της πόλης ως διοικητικό και οικονομικό κέντρο ○ Σχετικά υψηλό ποσοστό ενεργών ατόμων και απασχολούμενων ○ Ο μεγαλύτερος κάμπος της χώρας, σχετικά μεγάλες εκμεταλλεύσεις, αγροτικές υποδομές και εξοπλισμός ○ Ξενοδοχειακές υποδομές υψηλής ποιότητας ○ Δυνατότητα ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού.	○ Μειωμένες δυνατότητες ανάπτυξης του αστικού τουρισμού ○ Περιορισμένη προβολή πολιτιστικών δράσεων ○ Αποτελεί μια από τις λιγότερο διεθνοποιημένες Περιφέρειες της χώρας και χαρακτηρίζεται από έντονη εσωστρέφεια ○ Καμία πόλη της Περιφέρειας Θεσσαλίας δεν συμπεριλαμβάνεται στις κατηγορίες ισχυρών αναπτυξιακών κέντρων (ESPOM) ○ Επιβάρυνση του αστικού συγκροτήματος με ποικίλες οχλούσες δραστηριότητες ○ Ασυνέχεια του αστικού ιστού λόγω των γραμμών και των εγκαταστάσεων του Ο.Σ.Ε. και των στρατιωτικών εγκαταστάσεων ○ Συγκέντρωση μεγάλου αριθμού Δημόσιων Υπηρεσιών στο κέντρο της πόλης ○ Κυκλοφοριακή συμφόρηση, κατά τις ώρες αιχμής στο κέντρο, όπου αποτελεί αιτία υποβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος ○ Δυσκολίες μετακίνησης ατόμων με ειδικές ανάγκες ○ Υπέρμετρη χρήση Ι.Χ. αυτοκινήτων ○ Προβλήματα στάθμευσης στο κέντρο της Λάρισας ○ Περιορισμένη χρήση του ποδηλάτου σε σχέση με τις δυνατότητες που εμφανίζει η πόλη, πολλοί ποδηλατόδρομοι, μικρές αποστάσεις, ομαλές κλίσεις. ○ Μη επαρκής δικτύωση με άλλους εικαστικούς φορείς ○ Μειωμένη χρηματοδότηση για την ανάδειξη πολιτιστικών υποδομών

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
○ Ανάπτυξη του ενδιαφέροντος των πολιτών για συμμετοχή στα πολιτιστικά δρώμενα και επισκεψιμότητας στους χώρους πολιτισμού ○ Διαδικτυακές συνεργασίες, για ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού ○ Έμφαση σε πολιτικές και σε μέτρα μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος από τις γεωργικές δραστηριότητες ○ Ισχυρός κόμβος συγκέντρωσης λειτουργιών Δημόσιας Διοίκησης και εκπαίδευσης ○ Ισχυρός Κόμβος επικοινωνιών ○ Ισχυρό πολιτιστικό κέντρο ○ Εκμετάλλευση των κοινόχρηστων χώρων και ένταξή τους σε μελέτες ανάπλασης ○ Συμμετοχή στα Ευρωπαϊκά Προγράμματα, για άντληση χρηματοδότησης ○ Χρησιμοποίηση της γεωγραφικής θέσης ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα ○ Αξιοποίηση της σχετικής εξειδίκευσης σε κλάδους της αγροτοβιομηχανίας ○ Στρατηγική ενίσχυσης του εναλλακτικού τουρισμού (γαστροτουρισμός) ○ Πόλος συγκέντρωσης λειτουργιών, επικοινωνιών και κέντρο υπηρεσιών ○ Ανάδειξη των ιστορικών μνημείων και διατηρητέων στοιχείων ○ Εμπειρία στην οργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων ○ Δυνατότητα εκπόνησης και εφαρμογής σχεδίου για την βελτίωση της αστικής κινητικότητας	○ Περιορισμένη δυνατότητα κρατικής χρηματοδότησης και εφαρμογής των απαιτούμενων Πράξεων Εφαρμογής ○ Περιορισμένοι πόροι του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020 για προγράμματα ○ Ανεπάρκεια σχεδιασμού και περιορισμένη συνάρτηση του χωροταξικού και του αναπτυξιακού ○ Καθυστερημένη εκπόνηση και θεσμοθέτηση ΓΠΣ ως βασικό σχέδιο για την αστική ανάπλαση ○ Μειωμένη εσωτερική τουριστική κίνηση λόγω της κρίσης ○ Πιθανή εγκατάλειψη των αγροτικών δραστηριοτήτων και στροφή του πληθυσμού στην οικονομία των υπηρεσιών ○ Περιορισμένος αριθμός κονδυλίων για την ενίσχυση του πολιτισμού από το ΕΣΠΑ 2014-2020 ○ Εντατική χρήση των υφιστάμενων υποδομών ○ Υψηλό κόστος συντήρησης και λειτουργίας των εγκαταστάσεων ○ Σημαντικά θέματα υποδοχής των μεταναστών για τα οποία καλείται ο δήμος να τα αντιμετωπίσει με μειωμένο αριθμό υποδομών, πόρων και γνώσεων ○ Λειτουργία μεγάλου αριθμού δομών και υπηρεσιών χωρίς απαραίτητο συντονισμό και έλλειψη διασφάλισης των συνεργειών ○ Εξακολούθηση υπέρμετρης χρήσης Ι.Χ. με παράλληλη απουσία εκμετάλλευσης του οργανωμένου δικτύου ποδηλατοδρόμων που έχει αναπτυχθεί στην πόλη.

○ Εγκατεστημένο δίκτυο οπτικών ινών ○ Εκμετάλλευση της ανάπτυξης των ποδηλατοδρόμων και των προγραμμάτων πεζοδρόμησης ○ Εμπειρία στην διοργάνωση εκδηλώσεων ○ Απόφαση διεκδίκησης του θεσμού Πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης	○ Η έλλειψη χώρων στάθμευσης κυρίως στο κέντρο της πόλης, οδηγεί τους πολίτες σε παραβατική συμπεριφορά ○ Καθυστέρηση υλοποίησης των μέτρων βιώσιμης κινητικότητας λόγω της έλλειψη χρηματοδότησης ○ Απουσία ώριμων μελετών ανάπλασης για την ένταξη των έργων στο ΕΣΠΑ 2014-2020.

4.13 Εντοπισμός κρίσιμων ζητημάτων

Σύμφωνα με την ανάλυση SWOT που πραγματοποιήθηκε στην παραπάνω υποενότητα, αξίζει να αναφερθούν ορισμένα κρίσιμα ζητήματα που εντοπίζονται για την πόλη της Λάρισας. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το αστικό και το περιαστικό πράσινο, τα κρίσιμα ζητήματα που εντοπίζονται αφορούν κυρίως την αναβάθμιση των υπάρχοντων χώρων πρασίνου (πάρκο Αλκαζάρ, Αισθητικό Άλσος) αλλά και την δημιουργία νέων χώρων πρασίνου κυρίως στον αστικό ιστό. Μεγάλος αριθμός κρίσιμων ζητημάτων εντοπίζεται και στο κομμάτι ανάπλασης του αστικού και του περιαστικού χώρου. Το κύριο τμήμα το οποίο χρήζει άμεση παρέμβαση είναι η αρχιτεκτονική και η λειτουργική αναβάθμιση των πλατειών αλλά και των ελεύθερων χώρων που σημειώνονται εντός της πόλης. Παράλληλα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, έντονο σημειώνεται το φαινόμενο της πυκνής και άναρχης δόμησης που κατά κύριο λόγο ευθύνεται ο συντελεστής δόμησης. Οι πυκνοκατοικημένες περιοχές που σημειώνονται στην πόλη της Λάρισας, σε συνδυασμό με τις συγκρούσεις που εμφανίζονται μεταξύ της ασυμβατότητας των χρήσεων γης σε ορισμένες περιοχές και την άναρχη δόμηση, δημιουργούν έντονα προβλήματα ασυνέχειας στον αστικό ιστό τα οποία χρήζουν άμεση αντιμετώπιση για την χωροταξική και πολεοδομική αναδιοργάνωση. Ωστόσο, απαιτούνται ενέργειες για την προστασία και ανάδειξη όλων των ιστορικών, φυσικών και πολιτιστικών τοπίων της πόλης, στοιχεία σημαντικά τόσο για την ανάδειξη της ταυτότητας της πόλης αλλά και για την ενίσχυση της τουριστικής έλξης, τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα της ενίσχυσης της θέσης της πόλης τόσο σε Περιφερειακό αλλά και σε Ευρωπαϊκό και Εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, αναγκαία είναι η ενεργοποίηση των πολιτών και των φορέων της πόλης κυρίως σε περιβαλλοντικά θέματα, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα υπάρχοντα περιβαλλοντικά προβλήματα αλλά και για περαιτέρω προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος. Τέλος, ένα εξίσου σημαντικό ζήτημα που καλείται να αντιμετωπίσει η πόλη της Λάρισας αφορά κυρίως το κυκλοφοριακό της σύστημα και ειδικότερα τις περιπτώσεις της κυκλοφοριακής συμφόρησης που σημειώνονται κατά τις ώρες αιχμής κυρίως στο κέντρο της πόλης και προκύπτει κυρίως εξαιτίας της αστικής λεωφορειακής συγκοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5. Προτάσεις για την ανάπτυξη της πόλης της Λάρισας

5.1 Το όραμα του Δήμου Λαρισαίων

Το όραμα του Δήμου Λαρισαίων βασίζεται στο τρίπτυχο της οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής και ποιότητας ζωής και της προστασίας και ανάδειξης του περιβάλλοντος. Βασική παράμετρος της ανάπτυξης της πόλης αποτελεί ο τοπικός στρατηγικός σχεδιασμός, μέσω του οποίου θα ενισχυθεί η θέση της, η ποιότητα ζωής που προσφέρει και το επίπεδο διακυβέρνησής της.

5.2 Άξονες προτεραιότητας

Προκειμένου να υπάρξει συνολική ανάπτυξη της πόλης αλλά και αντιμετώπιση των κρίσιμων ζητημάτων που αναφέρονται παραπάνω, απαιτείται η διαμόρφωση καταλόγου αναπτυξιακών προτεραιοτήτων. Οι αναπτυξιακές αυτές προτεραιότητες, ορίζουν τις κατευθυντήριες αρχές και έχουν ως στόχο την κάλυψη των αναγκών των πολιτών αλλά και την στήριξη της τοπικής αναπτυξιακής διαδικασίας. Ως βασικοί άξονες προτεραιότητας για τον Δήμο Λαρισαίων, ορίζονται οι εξής (Επιχειρησιακό πρόγραμμα 2015-2019):

- Βιώσιμη και λειτουργική πόλη με σύγχρονες υποδομές
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών
- Βελτίωση και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών
- Διαχείριση χρήσεων γης και αξιοποίηση των ελεύθερων και κοινόχρηστων χώρων
- Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και μείωση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού
- Καταπολέμηση της ανεργίας
- Ανάδειξη φυσικής, ιστορικής, πολιτιστικής κληρονομιάς με παράλληλη προστασία των ευαίσθητων οικοσυστημάτων
- Εξοικονόμηση και αξιοποίηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.)
- Αναβάθμιση δημοτικών εγκαταστάσεων και εξοπλισμού
- Δημιουργία έξυπνης πόλης με σεβασμό και επίκεντρο τον άνθρωπο
- Αειφόρος ανάπτυξης της πόλης με σεβασμό προς το περιβάλλον
- Ανάπτυξη νέου μοντέλου διοίκησης όπου προάγει την δημοκρατία, την ενεργό συμμετοχή των δημοτών, την αξιοκρατία και την άμεση εξυπηρέτηση του πολίτη.

5.3 Προτάσεις ανά θεματικό τομέα

Σύμφωνα με τους άξονες προτεραιότητας που αναφέρθηκαν παραπάνω, απαραίτητος είναι ο διαχωρισμός σε θεματικούς τομείς με σκοπό τον ορισμό των προτάσεων ανά τομέα. Οι θεματικοί τομείς αυτοί διαχωρίστηκαν με βάση τα κοινωνικά, πολιτιστικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά.

Θεματικός τομέας: Βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και του περιβάλλοντος

Με γνώμονα την βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης, ο βασικός στόχος που απαιτείται είναι η βελτίωση της ποιότητας, της αισθητικής και της εικόνας της. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος προτείνονται τα εξής μέτρα:

1. Αναθεώρηση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου

Στο υπάρχον Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου Λαρισαίων, εντοπίζονται αστοχίες που αφορούν κυρίως τα όρια του αστικού χώρου και των περιαστικών χώρων του Δήμου. Μέσω της αναθεώρησης του ΓΠΣ, ο πολεοδομικός σχεδιασμός του Δήμου θα πρέπει να περιοριστεί σε επίπεδο Καλλικρατικού Δήμου Λαρισαίων, δηλαδή να γίνει διαχωρισμός αστικού με περιαστικού χώρου. Με την ανασυγκρότηση και τον επανακαθορισμό της πόλης, μπορούν να προδιαγραφούν τα όρια, η φυσιογνωμία και η βιώσιμη ανάπτυξή της. Τέλος, μπορούν να καταγραφούν νέες προοπτικές οργάνωσης και ανάπτυξης της που θα στηρίζονται κυρίως σε πολεοδομικό επίπεδο.

2. Ενίσχυση αστικού και περιαστικού πρασίνου

Τόσο στον αστικό όσο και στον περιαστικό χώρο του Δήμου Λαρισαίων, σύμφωνα με εκτιμήσεις ειδικών, τα ποσοστά πρασίνου σε σύγκριση με διεθνή δεδομένα είναι πολύ χαμηλά. Για τον λόγο αυτό, απαραίτητη είναι η ύπαρξη μιας πολιτικής για την συνείδηση και την εδραίωση του πρασίνου ως προτεραιότητα για τον σχεδιασμό της πόλης. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να μεριμνήσει προκειμένου να αυξηθούν οι χώροι πρασίνου μέσα στον Δήμο Λαρισαίων, αναφορικά τέτοιοι χώροι μπορεί να είναι οι χώροι στρατοπέδων, οι χαρακτηρισμένοι ως δημόσιοι χώροι και ο χώρος που περιβάλλει τις σιδηροδρομικές γραμμές. Επιπλέον, θα πρέπει να εκπονηθούν προγράμματα για την εφαρμογή καινοτόμων ιδεών, που έχουν δοκιμαστεί σε πολλές Ευρωπαϊκές πόλεις, με σκοπό την αύξηση των χώρων πρασίνου και την κάλυψη των κενών χώρων. Τέλος, θα πρέπει να γίνει οικολογική αναβάθμιση των υφιστάμενων χώρων πρασίνου, όπως είναι τα πάρκα και οι πλατείες. Η αναβάθμιση αυτή των πλατειών θα πρέπει να πραγματοποιηθεί με γνώμονα την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος και να στηριχθεί στις ήπιες παρεμβάσεις, στην αύξηση του πρασίνου και στην σύμφωνη γνώμη των πολιτών.

3. Αντιμετώπιση αέριας ρύπανσης

Με σκοπό την παροχή μιας καλύτερης ποιότητας ζωής απαραίτητη είναι και η αναβάθμιση του επιπέδου των αέριων ρύπων της πόλης. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται η δημιουργία ενός Κέντρου Μέτρησης και Αντιμετώπισης των Ρύπων που εξάγονται καθημερινά στην ατμόσφαιρα. Το κέντρο αυτό, θα είναι ικανό να εντοπίζει το ατμοσφαιρικό πρόβλημα που θα προκαλείται και μέσω επιστημονικών στόχων θα είναι σε θέση να το αντιμετωπίζει με άμεσο αποτέλεσμα την μείωση των δεικτών των ρύπων και συνεπώς την αύξηση του επιπέδου ποιότητας της ατμόσφαιρας.

4. Ανάδειξη και Αξιοποίηση του Πηνειού

Ένα από τα φυσικά συγκριτικά πλεονεκτήματα του Δήμου είναι ότι διασχίζεται από τον Πηνειό ποταμό. Βέβαια η στασιμότητα των νερών και η πτώση του υδροφόρου ορίζοντα χρήζουν επιτακτική την ανάγκη περιβαλλοντικής εξυγίανσης του ποταμού. Ο Δήμος θα πρέπει να αναλάβει έργα καθαρισμού και αποκατάστασης του Πηνειού ποταμού σε όλο το μήκος του, με σκοπό αποφυγή της αισθητικής υποβάθμισης της πόλης εξαιτίας της άσχημης εικόνας του ποταμού σήμερα.

Θεματικός Τομέας : Αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών παιδείας, πολιτισμού και αθλητισμού και της κοινωνικής πολιτικής

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η πόλη της Λάρισας χαρακτηρίζεται από επαρκή αριθμό παρεχόμενων υπηρεσιών, ικανό για την κάλυψη των αναγκών των πολιτών της. Συνεπώς, τα μέτρα τα οποία θα πρέπει να εφαρμοστούν ως προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες, θα είναι κυρίως μέτρα ανακούφισης των ευπαθών ομάδων του Δήμου αλλά και να συγχέουν την έννοια της κοινωνικής πολιτικής με άλλες δομές της τοπικής κοινωνίας.

1. Ενίσχυση των δομών Κοινωνικής Πολιτικής

Αναφορικά με παραπάνω, σε πολλές συνοικίες της Λάρισας έχουν εντοπιστεί Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης και Προστασίας Ηλικιωμένων. Αναγκαία είναι η χωροθέτηση και άλλων δομών ΚΑΠΗ, με σκοπό την κάλυψη σε όλη της έκταση του Δήμου. Ωστόσο, η ποιοτική αναβάθμιση των ΚΑΠΗ μπορεί να πραγματοποιηθεί με την σύνδεσή τους με προγράμματα, όπως το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» (χρηματοδοτούμενο από το ΠΕΠ), για την παροχή ιατρικών υπηρεσιών και την ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής των ηλικιωμένων σε περισσότερες παραγωγικές και χρήσιμες δραστηριότητες. Παράλληλα, εκτός από τις δομές απασχόλησης και φροντίδας των ηλικιωμένων, σημαντική κρίνεται και η αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών αντιμετώπισης φτώχειας που εντοπίζονται στην περιοχή. Συνεπώς, θα πρέπει να γίνει επανακαθορισμός του πλαισίου λειτουργίας των δομών για την αντιμετώπιση των φτώχειας, τέτοιες δομές είναι το Κοινωνικό Παντοπωλείο και Συσσίτιο, ο Δημοτικός Λαχανόκηπος και το Κοινωνικό Φαρμακείο. Τέλος, μέσω των υπηρεσιών του Δήμου και

των άλλων δομών τοπικής κοινωνίας που παρέχονται, μπορούν να οργανωθούν και να λειτουργήσουν και νέες δομές αντιμετώπισης της φτώχειας όπως είναι το Δημοτικό Πολυιατρείο, το Κέντρο αστέγων και ο συμβουλευτικός σταθμός.

2. Μέριμνα για τις κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού

Ειδική μέριμνα θα πρέπει να δοθεί για τα ΑΜΕΑ, καθώς τα άτομα με αναπηρία θα πρέπει να αισθάνονται ότι είναι ίσα με όλους τους πολίτες. Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής με Ειδικό Γραφείο για τα ΑΜΕΑ, το οποίο θα περιλαμβάνει και θα ασχολείται με όλα τα θέματα που τους αφορούν. Το Γραφείο αυτό, θα παρέχει στα άτομα με ειδικές ανάγκες υπηρεσίες όπως Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας ΑΜΕΑ αλλά και στενή συνεργασία με οργανώσεις αυτοβοήθειας.

Μια εξίσου σημαντική κοινωνικά ευάλωτη ομάδα για την οποία καλείται να μεριμνήσει η κοινωνία είναι οι ΡΟΜΑ. Το πρόβλημα της υπερσυγκέντρωσης ΡΟΜΑ δείχνει να αντιμετωπίζεται μέσω του πλαισίου Περιφερειακής Στρατηγικής για τους Ρομά, όπου εκπονείται από την Περιφέρεια Θεσσαλίας από τη ΜΟΔ Α.Ε.. Ο Δήμος θα πρέπει να συμμετέχει ενεργά με σκοπό την παρέμβαση σε θέματα που αφορούν τον συγκεκριμένο πληθυσμό, όπως είναι η εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία και ψυχοκοινωνικής στήριξης. Ενδεικτικά προτείνεται η αναβάθμιση και η εξειδίκευση για τις ειδικές ομάδες Ρομά, των τμημάτων δεύτερης ευκαιρίας στην Νέα Σμύρνης με σκοπό την υποστήριξη και την ομαλή ενσωμάτωσή τους στις υπόλοιπες ομάδες του Δήμου.

3. Ενεργοποίηση του Συμβουλίου παραβατικότητας

Το Συμβούλιο Παραβατικότητας, είναι ένα συμβούλιο όπου είχε δημιουργηθεί στο παρελθόν από τον Δήμο όμως δεν έχει λειτουργήσει μέχρι και σήμερα. Με την ενεργοποίηση της λειτουργίας του εν λόγω συμβουλίου, θα μπορέσουν να προληφθούν και να αντιμετωπιστούν διάφορες καταστάσεις παραβατικότητας που εντοπίζονται στην πόλη.

4. Καταπολέμηση των ναρκωτικών

Με βασικό στόχο την καταπολέμηση των ναρκωτικών, ενδείκνυται η δημιουργία Γραφείου κατά των Ναρκωτικών στα πλαίσια του Οργανισμού Κοινωνικής Προστασίας. Το γραφείο αυτό, θα παρέχει στήριξη στις κοινωνικά περιθωριοποιημένες ομάδες και θα συνεργάζεται στενά με άλλους οργανισμούς και κέντρα απεξάρτησης. Τέλος, θα μεριμνά για την δημιουργία και εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης, ενημέρωσης και συμπαράστασης των οικογενειών των χρηστών.

Θεματικός τομέας : Οικονομική ανάπτυξης της πόλης και αύξηση της απασχόλησης

Η πολιτική η οποία θα εφαρμοστεί, θα πρέπει να έχει ως πρωταρχικό μέλημα την τοπική ανάπτυξη με παράλληλη δημιουργία περισσότερων ευκαιριών και νέων εναλλακτικών μορφών απασχόλησης. Όπως έχει ήδη αναφερθεί ο Δήμος Λαρισαίων αποτελεί έναν σημαντικό αγροτικό οικισμό με σημαντικές παραγωγικές δυνατότητες και ένα μεγάλο μέρος της οικονομίας του στηρίζεται στον πρωτογενή τομέα. Επομένως, θα πρέπει να εφαρμοστούν μέτρα με σκοπό την ενίσχυση του αγροτικού τομέα. Ενδεικτικά προτείνονται τα εξής:

1. Ενθάρρυνση της έρευνας και της τεχνολογίας και ενσωμάτωσης τους στον αγροτικό τομέα, στην παραγωγή, στο εμπόριο και στην μεταποίηση, προωθώντας καινοτόμες διαδικασίες.
2. Ενθάρρυνση ανάπτυξης δραστηριοτήτων του τομέα του αγροτουρισμού
3. Συνεργασία με το πρώην ΤΕΙ Θεσσαλίας για την πιστοποίηση και την έμφαση στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων.
4. Ανάπτυξη διαδημοτικών συνεργασιών σε αγροτικά ζητήματα με παράλληλη ενίσχυση του συνεταιριστικού κινήματος.

Θεματικός τομέας : Βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου Λαρισαίων

Η παρούσα Δημοτική Αρχή θα πρέπει να στοχεύσει στην δημιουργία ενός νέου θεσμικού πλαισίου που θα προάγει την δημοκρατία, την διαφάνεια και την κοινωνική συνοχή, με σκοπό να βοηθήσει να δημιουργηθεί ένα αναβαθμισμένο πρότυπο εξουσίας.

1. Ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών

Προκειμένου να ενισχυθεί η συμμετοχή των πολιτών στη λειτουργία της Δημοτικής Αρχής, προτείνονται μέτρα όπως είναι η αναβάθμιση του Δημοτικού Συμβουλίου. Με την αναβάθμιση του δημοτικού συμβουλίου θα μετεξελιχθεί σε ένα όργανο που παράγει και δημοσιοποιεί πολιτικές του δήμου. Οι πολίτες, θα έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις δημόσιες συνεδριάσεις που αφορούν σοβαρά θέματα και τις πολιτικές που προτείνονται. Επίσης, θα πρέπει να προωθηθούν και δράσεις όπως είναι τα τοπικά δημοψηφίσματα με σκοπό την έκφραση της γνώμης των πολιτών σε διάφορα ζητήματα που απασχολούν την πόλη. Τέλος, αναγκαία είναι η ενδυνάμωση και η αναβάθμιση δημοτικών θεσμών και επιτροπών, όπως το συμβούλιο νεολαίας και η

επιτροπή διαβούλευσης, όπου βοηθάνε στην ενεργό συμμετοχή ως προς τον σχεδιασμό και την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων για τα θέματα και τις διεκδικήσεις του δήμου.

2. Προώθηση διαφάνειας

Με σκοπό την προώθηση της διαφάνειας προτείνεται η λειτουργία ή η θεσμοθέτηση νέων θεσμών με βάση τις ανάγκες της σημερινής εποχής. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται η τέλεση Λαϊκών Απολογιστικών συνελεύσεων σε όλες τις τοπικές κοινότητες, για την πλήρη ενημέρωση των πολιτών. Τέλος, προτείνεται η χρήση της τεχνολογίας και μέσω του διαδικτύου για την επέκταση της διαφάνειας σε όλες τις αποφάσεις που λαμβάνονται.

5.4 Ομαδοποίηση των προτεινόμενων μέτρων

Πίνακας 5.1

Ομαδοποίηση αξόνων, προτεινόμενων μέτρων, γενικών στόχων και αρμόδιων υπηρεσιών

ΑΞΟΝΑΣ 1: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
ΜΕΤΡΟ 1.1: Προστασία του φυσικού και τεχνικού περιβάλλοντος- αξιοποίηση των φυσικών πόρων	
ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΕΙΣ
1.1.1 Προστασία και αξιοποίηση των υφιστάμενων χώρων πρασίνου και δημιουργία νέων	1.1.1.1 Συντήρηση των υφιστάμενων χώρων πρασίνου
	1.1.1.2 Δημιουργία και ένταξη των χώρων πρασίνου σε προγράμματα καλύτερης αξιοποίησής τους
	1.1.1.2 Ανάδειξη νέων χώρων πρασίνου μέσω της σύνταξης κανονισμών Πρασίνου

	1.1.1.3 Εφαρμογή αυστηρότερων κανόνων ως προς την προστασία και την διαφύλαξη των χώρων πρασίνου
1.1.2 Βελτίωση και ανάπλαση του αστικού και του περιαστικού περιβάλλοντος- Αισθητική αναβάθμιση κοινόχρηστων χώρων	1.1.2.1 Δημιουργία και ένταξη των χώρων πρασίνου σε προγράμματα ανάπλασης και ανάδειξης τους (όπως το Αλκαζάρ, Πάρκο Χατζηγαλάρ)
	1.1.2.2 Αισθητική αναβάθμιση κοινόχρηστων χώρων και εισαγωγή καινοτόμου εξοπλισμού
1.1.3 Διατήρηση και προστασία του τοπίου της ιστορικής, φυσικής και αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης.	1.1.3.1 Δράσεις για τον καθαρισμό και την προστασία του Πηνειού
	1.1.3.2 Ένταξη του Πηνειού σε προγράμματα ανάδειξης και αξιοποίησης του
	1.1.3.3 Ενίσχυση και αξιοποίηση της Γεωργικής Σχολής
	1.1.3.4 Εφαρμογή αυστηρότερων κανόνων με σκοπό την προστασία και την διατήρηση των τοπίων ιστορικής, φυσικής και πολιτιστικής αγροτικής κληρονομιάς.
1.1.4 Ενεργοποίηση της περιβαλλοντικής ευαισθησίας των πολιτών	1.1.4.1 Ανάπτυξη και εισαγωγή προγραμμάτων στις σχολικές τάξεις με σκοπό την ενημέρωση των μαθητών σε περιβαλλοντικά ζητήματα
	1.1.4.2 Περιβαλλοντική ενεργοποίηση των πολιτών με την προώθηση φορέων και ΜΚΟ
	1.1.5.1 Εφαρμογή προγραμμάτων που στοχεύουν στην έξυπνη διαχείριση της ενέργειας από ΑΠΕ

1.1.5 Αξιοποίηση της παραγόμενης ενέργειας από τις ΑΠΕ κυρίως στις υποδομές του Δήμου	1.1.5.2 Προώθηση της δημιουργίας περισσότερων φωτοβολταϊκών σταθμών για αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ
	1.1.5.3 Προώθηση της ενέργειας από ΑΠΕ στις υποδομές του Δήμου, όπως ο δημοτικός φωτισμός
ΜΕΤΡΟ 1.2: Χωροταξικός Σχεδιασμός- Πολεοδομική Οργάνωση	
1.2.1 Ολοκληρωμένη προσέγγιση χωροταξικού σχεδιασμού	1.2.1.1 Εφαρμογή στρατηγικών πολεοδομικής ανασυγκρότησης της πόλης με σκοπό την αντιμετώπιση των ασυνεχειών που σημειώνονται στον αστικό ιστό
	1.2.1.2 Καθορισμός χρήσεων γης ανά πολεοδομική ενότητα της πόλης, με σκοπό την αποφυγή των συγκρούσεων χρήσεων γης
	1.2.1.3 Καθορισμός χρήσεων γης συμβατών με τον χαρακτήρα των αγροτικών και των περιαστικών περιοχών
	1.2.1.4 Εφαρμογή κανονιστικών ρυθμίσεων για τον έλεγχο των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων που επιβαρύνουν το φυσικό περιβάλλον
	1.2.1.5 Οριστικοποίηση του σχεδιασμού και της δυνατότητας χωροθέτησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων
1.2.2 Πολεοδομική Οργάνωση	1.2.2.1 Αναθεώρηση Σχεδίου Πόλης της Λάρισας
	1.2.2.2 Εναρμόνιση χρήσεων γης με αυτές που καθορίζονται στο ΓΠΣ Λάρισας, για αποφυγή συγκρούσεων
	1.2.2.3 Εναρμόνιση συντελεστών δόμησης με βάση αυτών που

	καθορίζονται από το ΓΠΣ Λάρισας, για αποφυγή πυκνής και άναρχης δόμησης
	1.2.2.4 Τροποποίηση ΓΠΣ και προσαρμογή καθορισμών στα σύγχρονα ζητήματα που εμφανίζει η πόλη της Λάρισας
	1.2.2.5 Εφαρμογή Αναθεωρημένου Σχεδίου Πόλεως
	1.2.2.6 Ενεργοποίηση του Μηχανισμού εκπόνησης μελετών στις καθοριζόμενες περιοχές αναπλάσεων
1.2.3 Ολοκληρωμένη προσέγγιση αστικού σχεδιασμού	1.2.3.1 Αξιολόγηση Σχεδίου Εφαρμογής
	1.2.3.2 Εφαρμογή Σχεδίου Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης
	1.2.3.3 Μελέτη και διερεύνηση πολεοδομικών συνθηκών αστικών και περιαστικών αναπλάσεων
ΜΕΤΡΟ 1.3: Βιώσιμη αστική κινητικότητα	
1.3.1 Αναβάθμιση των μετακινήσεων του αστικού και του περιαστικού χώρου	1.3.1.1 Εφαρμογή δράσεων της μελέτης βιώσιμης αστικής κινητικότητας-Ολοκληρωμένες κυκλοφοριακές παρεμβάσεις
	1.3.1.2 Διαμόρφωση και ανάπλαση των οδών και των κόμβων
1.3.2 Χάραξη και συντήρηση υποδομών οδοποιίας	1.3.2.1 Εφαρμογή έργων συντήρησης των υφιστάμενων υποδομών οδοποιίας
	1.3.2.2 Χάραξη νέων υποδομών οδοποιίας για την διευκόλυνση των μετακινήσεων εντός της πόλης και την αποφυγή συγκέντρωσης μεγάλου όγκου φορτίου στους κύριους άξονες
	1.3.3.1 Ενίσχυση της αστικής συγκοινωνίας σε συνεργασία με του

1.3.3 Βελτίωση της κυκλοφορίας της πόλης και των περιαστικών μετακινήσεων	αρμόδιους φορείς (αύξηση δρομολογίων των αστικών λεωφορείων, αύξηση αριθμού λεωφορείων εξυπηρέτησης κυρίως τις ώρες αιχμής)
	1.3.3.2 Διαπλάτυνση των κύριων αρτηριών και δημιουργία λωρίδας αποκλειστικής μετακίνησης μέσω μεταφοράς, με αποτέλεσμα την αποφυγή της κυκλοφοριακής συμφόρησης στις κύριες αρτηρίες λόγω των συχνών στάσεων των αστικών λεωφορείων
1.3.4 Ολοκληρωμένος σχεδιασμός και βελτίωση του συστήματος στάθμευσης στην πόλη	1.3.4.1 Συντήρηση υφιστάμενων χώρων στάθμευσης
	1.3.4.2 Δημιουργία νέων χώρων στάθμευσης, αξιοποιώντας τους κενούς χώρους κυρίως στην περιοχή του κέντρου
1.3.5 Αναβάθμιση δικτύου ποδηλατοδρόμων	1.3.5.1 Αναβάθμιση υφιστάμενου δικτύου ποδηλατοδρόμων
	1.3.5.2 Εφαρμογή προγράμματος πεζοδρόμησης και ποδηλατοδρόμησης και στις υπόλοιπες περιοχές της Λάρισας όπου τις διαπερνάνε αρτηρίες μεγάλου κυκλοφοριακού φόρτου
ΜΕΤΡΟ 1.4: Ύδρευση- Άρδευση- Αποχέτευση	
1.4.1 Υποδομές Ύδρευσης	1.4.1.1 Συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών ύδρευσης
	1.4.1.2 Βελτίωση και ενίσχυση των εγκαταστάσεων ΔΕΥΑΛ
	1.4.1.3 Εξασφάλιση της λειτουργικής Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης Αποχέτευσης Λάρισας
	1.4.1.4 Ενεργοποίηση των περιβαλλοντικών δράσεων και ενεργειών ΔΕΥΑΛ

1.4.2 Υποδομές Αποχέτευσης	1.4.2.1 Βελτίωση των υποδομών αποχέτευσης
1.4.3 Επαναχρησιμοποίηση του νερού	1.4.3 Επαναχρησιμοποίηση του νερού βιολογικού καθαρισμού για άρδευση
ΜΕΤΡΟ 1.5: Καθαριότητα και Διαχείριση στερεών αποβλήτων	
1.5.1 Καθαριότητα οδών και κοινόχρηστων χώρων	1.5.1.1 Αναβάθμιση του εξοπλισμού αποκομιδής απορριμμάτων, χωροθέτηση υπόγειων κάδων
	1.5.1.2 Ενίσχυση της διαθεσιμότητας οχημάτων καθαριότητας
1.5.2 Διαχείριση απορριμμάτων	1.5.2.1 Ανάπτυξη και εφαρμογή τοπικού σχεδίου διαχείρισης απορριμμάτων
	1.5.2.2 Δημιουργία αστικών σημείων και δικτύων συμπιεστών απορριμμάτων
1.5.3 Ανακύκλωση	1.5.3.1 Προώθηση προγραμμάτων για ενημέρωση των πολιτών γύρω από το θέμα της ανακύκλωσης
	1.5.3.2 Παροχή κινήτρων για ενεργοποίηση των πολιτών στο κομμάτι της ανακύκλωσης
	1.5.3.3 Συντήρηση των υφιστάμενων και δημιουργία νέων πράσινων σημείων ανακύκλωσης κυρίως στην περιοχή του κέντρου όπου παρατηρείται συσσώρευση πολιτών
ΜΕΤΡΟ 1.6: Ρύπανση	
	1.6.1.1 Εφαρμογή δράσεων και ανάπτυξης προγραμμάτων για την αντιμετώπιση και τον καθαρισμό της ρύπανσης των υδάτων του Πηνειού
	1.6.1.2 Απομάκρυνση του στρατιωτικού αεροδρομίου από τον αστικό ιστό, για την αποφυγή της ηχορύπανσης που δημιουργείται

1.6.1 Αντιμετώπιση της ρύπανσης	1.6.1.3 Ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος των πολιτών για χρήση μέσων μαζικής μεταφοράς, χρήση ποδηλάτων, με σκοπό την μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προκαλείται από την συχνή χρήση των ιδιωτικών μέσων μεταφοράς
	1.6.1.4 Δράσεις συλλογής και διαχείρισης στερεών αποβλήτων για την αντιμετώπιση της ρύπανσης από αυτά
ΑΞΟΝΑΣ 2: ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	
ΜΕΤΡΟ 2.1: Κοινωνική ενσωμάτωση και πρόνοια	
2.1.1 Επέκταση του δικτύου ΚΑΠΗ	2.1.1.1 Εγκατάσταση μονάδων ΚΑΠΗ σε όλες τις συνοικίες της Λάρισας για την κάλυψη των αναγκών ολόκληρης της περιοχής
	2.1.1.2 Ενίσχυση των μονάδων ΚΑΠΗ και μετατροπή τους σε κέντρα απασχόλησης ηλικιωμένων (ενίσχυση δραστηριοτήτων)
	2.1.1.3 Σύνδεση των δικτύων ΚΑΠΗ με προγράμματα στήριξης ηλικιωμένων για περαιτέρω ανάπτυξή τους
2.1.2 Μέριμνα για τις ευαίσθητα κοινωνικές ομάδες	2.1.2.1 Ενίσχυση επιδομάτων πρόνοιας για τις ευαίσθητα κοινωνικά ομάδες
	2.1.2.2 Ανάπτυξη προγραμμάτων στήριξης και βοήθειας των μεταναστών με παράλληλη προώθηση δραστηριοτήτων Δημοτικών και Τοπικών Κοινοτήτων για την ομαλότερη ενσωμάτωσή τους στο κοινωνικό σύνολο
	2.1.2.3 Ανάπτυξη προγραμμάτων αντιμετώπισης της φτώχειας- δημιουργία δομών αντιμετώπισης της φτώχειας- αξιοποίηση χρηματοδοτήσεων

	2.1.2.4 Ανάπτυξη προγραμμάτων μέριμνας των αστέγων με παράλληλη εφαρμογή προγραμμάτων επισιτισμού μέσω της χρηματοδότησης ΤΕΒΑ
2.1.3 Υποδομές και υπηρεσίες για άτομα με ειδικές ανάγκες	2.1.3.1 Συντήρηση υφιστάμενων υποδομών και δημιουργία νέων με σκοπό την διευκόλυνση των ΑΜΕΑ
	2.1.3.2 Ενίσχυση του εξοπλισμού των υφιστάμενων υπηρεσιών για ΑΜΕΑ
	2.1.3.3 Αύξηση του αριθμού των Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης για άτομα με ειδικές ανάγκες
	2.1.3.4 Ενεργοποίηση της λειτουργίας Κέντρου Ημερήσιας Φροντίδας για ΑΜΕΑ και παρόμοιων προγραμμάτων
	2.1.3.5 Ενεργοποίηση της λειτουργίας «Λευκό Ταξί»
2.1.4 Μέριμνα για του ΡΟΜΑ και τις Ευπαθείς Ομάδες	2.1.4.1 Ανάπτυξη και λειτουργία κέντρων και προγραμμάτων στήριξης ΡΟΜΑ και ευπαθών ομάδων
	2.1.4.2 Ανάπτυξη προγραμμάτων για ένταξη των ΡΟΜΑ και των ευπαθών ομάδων στην κοινωνία μέσω της προώθησης συμμετοχής σε κοινωνικές δραστηριότητες
	2.1.4.3 ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών για την στήριξη των ευπαθών ομάδων
ΜΕΤΡΟ 2.2: Υπηρεσίες και Υποδομές Υγείας	
	2.2.1.1 Ενεργοποίηση της λειτουργίας του δημοτικού πολιιατρείου
	2.2.1.2 Δημιουργία επιπλέον εγκαταστάσεων δομών υγείας τόσο στον αστικό όσο και στον περιαστικό χώρο, για

2.2.1 Ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών Υγείας	την αποφυγή της συγκέντρωσης μεγάλου όγκου στις κύριες μονάδες υγείας
	2.2.1.3 Ενίσχυση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων με εξοπλισμό τελευταίας τεχνολογίας
	2.2.1.4 Συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών υγείας
	2.2.1.5 Εκμετάλλευση της ύπαρξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας- Τμήμα Ιατρικής και ανάπτυξη της συνεργασίας του με τις υπηρεσίες Υγείας
ΜΕΤΡΟ 2.3: Υποδομές και Υπηρεσίες για την Παιδεία και την Νεολαία	
2.3.1 Ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών για την παιδεία	2.3.1.1 Συντήρηση και αναβάθμιση εξοπλισμού των υφιστάμενων σχολικών κτιρίων
	2.3.1.2 Δημιουργία νέων σχολικών κτιρίων για την καλύτερη κάλυψη των αναγκών του αστικού και του περιαστικού χώρου
	2.3.1.3 Διαμόρφωση των αύλειων σχολικών χώρων με παράλληλη υποστήριξη της ένταξης πράσινων υποδομών
2.3.2 Υποστήριξη δράσεων της σχολικής κοινότητας και της νεολαίας	2.3.2.1 Ενίσχυση της ανάπτυξης του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας
	2.3.2.2 Αξιοποίηση του δικτύου εκπαιδευτικών, κοινωνικών φορέων και φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης- « Η Πόλη που Μαθαίνει»
ΜΕΤΡΟ 2.4: Υποδομές και Υπηρεσίες Αθλητισμού	
	2.4.1.1 Συντήρηση και αναβάθμιση των υφιστάμενων αθλητικών εγκαταστάσεων και αθλητικών χώρων

2.4.1 Υποδομές Αθλητισμού	2.4.1.2 Αναβάθμιση του κανονισμού λειτουργίας των αθλητικών εγκαταστάσεων
	2.4.1.3 Ανέγερση νέων αθλητικών εγκαταστάσεων
	2.4.1.4 Ολοκλήρωση των εργασιών των μη υλοποιημένων αθλητικών εγκαταστάσεων
2.4.2 Υποστήριξη αθλητικών φορέων και ανάπτυξη προγραμμάτων αθλητισμού	2.4.2.1 Ανάπτυξη των συνεργασιών μεταξύ των αθλητικών σωματείων του Δήμου
	2.4.2.2 Ανάπτυξη αθλητικών δραστηριοτήτων Δημοτικών και Τοπικών Κοινοτήτων
	2.4.2.3 Διοργάνωση περισσότερων αθλητικών εκδηλώσεων
	2.4.2.4 Ανάπτυξη προγραμμάτων ενημέρωσης των πολιτών για τον αθλητισμό και ένταξή τους σε προγράμματα άθλησης
ΜΕΤΡΟ 2.5: Πολιτισμός	
2.5.1 Υφιστάμενες Υποδομές Πολιτισμού	2.5.1.1 Ενεργοποίηση της λειτουργίας και αναβάθμιση των Λεσχών Πολιτισμού ὅπως είναι τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ)
	2.5.1.2 Λειτουργία δημοτικών υποδομών και αναβάθμισή τους (Κουκλοθίασος «Τιριτόμπα», Αστεροσκοπείο «ΑΡΙΣΤΕΥΣ», δημοτική σχολή μπαλέτου και ανώτερης σχολής χορού)
	2.5.1.3 Ενίσχυση της λειτουργίας του Λαογραφικού Μουσείου Λάρισας
	2.5.1.4 Αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών της Δημοτικής Βιβλιοθήκης

	2.5.1.5 Ενίσχυση του εξοπλισμού της λειτουργίας της Δημοτικής Πινακοθήκης «Μουσείο Γ.Ι. Κατσιόγρα» και της λειτουργίας του Ελεύθερου Εργαστηρίου
	2.5.1.6 Ενίσχυση του εξοπλισμού της λειτουργίας του Δημοτικού Ραδιοφώνου Λάρισας
	2.5.1.7 Προώθηση της ανάπτυξης δραστηριοτήτων στην Κεντρική σκηνή του «Θεσσαλικού Θεάτρου»
	2.5.1.8 Ανάπτυξη της παραγωγής μουσικών εκδηλώσεων και ενίσχυση της μουσικής εκπαίδευσης στο Δημοτικό Ωδείο Λάρισας
	2.5.1.9 Διοργάνωση εκθέσεων και εικαστικών δράσεων στην Δημοτική Πινακοθήκη «Μουσείο Γ.Ι. Κατσιόγρα»
2.5.2 Νέες υποδομές πολιτισμού	2.5.2.1 Ολοκλήρωση των έργων των ημιτελών υποδομών πολιτισμού όπως το Μουσείο Νερού, Μπεζεστένι
	2.5.2.2 Δημιουργία νέων δομών πολιτισμού για περαιτέρω εκμετάλλευση του χαρακτήρα και των στοιχείων πολιτισμού που προάγει η πόλη της Λάρισας
2.5.3 Ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και ιστορίας	2.5.3.1 Αναβάθμιση και ανάδειξη της περιοχής του Αρχαίου Θεάτρου, στηριζόμενο στον αρχιτεκτονικό διαγωνισμό
	2.5.3.2 Συντήρηση και επαναλειτουργία του Μουσείου του Ιπποκράτη
	2.5.3.3 Συντήρηση και λειτουργία του Μουσείου Εθνικής Αντίστασης

	2.5.3.4 Εύρεση περισσότερων χορηγήσεων με σκοπό την αναβάθμιση και την ανάδειξη των μνημείων της πόλης 2.5.3.5 Ανάπτυξη συνεργασιών με αρμόδιους φορείς με σκοπό την προσέλκυση περισσότερων πολιτιστικών γεγονότων
ΑΞΟΝΑΣ 3: ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	
ΜΕΤΡΟ 3.1: Παραγωγικοί Τομείς	
3.1.1 Στήριξη και ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα	3.1.1.1 Ανάπτυξη προγραμμάτων ενημέρωσης των αγροτών για θέματα καινοτομίας, παραγωγής, εμπορίου, μεταποίησης και προϊόντων ΠΟΠ
	3.1.1.2 Ενίσχυση και προώθηση της Γεωργικής- Κτηνοτροφικής και Περιβαλλοντικής Έκθεσης της Λάρισας
	3.1.1.3 Ανάπτυξη διαδημοτικών συνεργασιών σε όλα τα αγροτικά θέματα, με παράλληλη ενθάρρυνση του συνεταιριστικού κινήματος
	3.1.1.4 Δημιουργία και υλοποίηση προγραμμάτων ανάπτυξης αγροτικού χώρου
	3.1.1.5 Ενίσχυση της μόνιμης αγοράς παραδοσιακών τοπικών προϊόντων
3.1.2 Ανάδειξη του Δήμου ως τουριστικό προορισμό και προώθηση της ανάδειξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού	3.1.2.1 Αξιοποίηση τουριστικών πόρων και των πολιτιστικών διαδρομών
	3.1.2.2 Εφαρμογή κατευθύνσεων του Σχεδίου Μάρκετινγκ για την πόλη της Λάρισας
	3.1.2.3 Ενίσχυση και λειτουργία της επιτροπής της τουριστικής ανάπτυξης
3.1.3 Στήριξη της επιχειρηματικότητας και ενίσχυση της καινοτομίας	3.1.3.1 Εκπόνηση σχεδίων και μελετών για την αξιοποίηση των εγκαταλελειμμένων εκτάσεων με σκοπό

	την προσέλκυση και την λειτουργία νέων οικονομικών δραστηριοτήτων 3.1.3.2 Ανάπτυξη συνεργασιών με τοπικούς φορείς με σκοπό τόσο την αξιοποίηση των ακινήτων αλλά και την αξιοποίηση των τοπικών πόρων πάνω σε θέματα επιχειρηματικότητας
3.1.4 Προώθηση και εισαγωγή καινοτόμων προγραμμάτων και τεχνολογιών στους παραγωγικούς τομείς	3.1.4.1 Ανάπτυξη της δυνατότητας συμμετοχής σε καινοτόμα προγράμματα μέσω των κοινοτικών πρωτοβουλιών και των χρηματοδοτήσεων 3.1.4.3 Εξοικονόμηση ενέργειας μέσω της χρήσης καινοτόμων τεχνολογιών 3.1.4.3 Αξιοποίηση της επέκτασης του δικτύου οπτικών ινών
ΑΞΙΟΝΑΣ 4: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	
ΜΕΤΡΟ 4.1: Σχέση του Δήμου με τους πολίτες	
4.1.1 Επικοινωνία του Δήμου με τους πολίτες	4.1.1.1 Ανάπτυξη δράσεων με σκοπό την διεύρυνση της δημοκρατίας- ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών 4.1.1.2 Βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης των αιτημάτων και των παραπόνων των πολιτών 4.1.1.3 Ανάπτυξη της διαδικασίας της δημοσίευσης των προσχεδίων, με σκοπό την ενθάρρυνση της ενεργούς συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων
4.1.2 Ενίσχυση της πολιτικής προστασίας	4.1.2.1 Ενίσχυση της λειτουργίας της Δημοτικής Αστυνομίας τόσο στην περιοχή του κέντρου όσο και στις υπόλοιπες συνοικίες της πόλης 4.1.2.2 Ενεργοποίηση της λειτουργίας του Συμβουλίου Παραβατικότητας

4.1.3 Προώθηση λογοδοσίας, διαφάνειας και άμεσης εξυπηρέτησης του πολίτη	4.1.3.1 Εφαρμογή δράσεων διαφάνειας (οργάνωση συνελεύσεων σε δημοτικές/ τοπικές κοινότητες, δημοσίευση των αποφάσεων στο διαδίκτυο)
	4.1.3.2 Δημιουργία καταλόγου με τα δικαιώματα των πολιτών
	4.1.3.3 Ενεργοποίηση του Θεσμού του Συμπαραστάτη του Δημότη
ΜΕΤΡΟ 4.2: Διαδικασίες αναδιοργάνωσης του Δήμου- αναβάθμιση των υποδομών, του εξοπλισμού και των υπηρεσιών για την εξασφάλιση βελτιστοποιημένων συνθηκών εργασίας	
4.2.1 Αναβάθμιση υποδομών, εξοπλισμού και ανθρώπινου δυναμικού των υπηρεσιών του Δήμου	4.2.1.1 Αναβάθμιση των κτιριακών υποδομών του Δήμου- εφαρμογή έργων συντήρησης
	4.2.1.2 Ανέγερση νέων κτιρίων
	4.2.1.3 Συντήρηση και επαναλειτουργία του κτιρίου « Κονάκι του Αβέρωφ»
	4.2.1.4 Αναβάθμιση και συντήρηση του εξοπλισμού του Δήμου
	4.2.1.5 Ενίσχυση του Δήμου Λαρισαίων με ανθρώπινο δυναμικό
ΜΕΤΡΟ 4.3: Οργάνωση και συνεργασίες	
4.3.1 Ενίσχυση της συμμετοχής του Δήμου σε προγράμματα	4.3.1.1 Ανάπτυξη συνεργασιών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο με σκοπό την άμβλυνση της συμμετοχής σε δίκτυα πόλεων
	4.3.1.2 Ανάπτυξη συνεργασιών με τους συλλόγους της πόλης (π.χ. πολιτιστικοί σύλλογοι, μορφωτικοί, επιστημονικοί, ΑΜΕΑ κ.α.)
	4.3.1.3 Ανάπτυξη και αξιοποίηση συνεργασιών με ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα

ΜΕΤΡΟ 4.4: Βελτίωση της οικονομικής βιωσιμότητας του Δήμου και των νομικών προσώπων- Αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του Δήμου	
4.4.1 Αποδοτικότερη αξιοποίηση της δημοτικής περιουσίας του Δήμου και των Νομικών Προσώπων	4.4.1.1 Καταγραφή της δημοτικής περιουσίας
	4.4.1.2 Ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων αξιοποίησης της δημοτικής περιουσίας για περαιτέρω ανάπτυξη
4.4.2 Βελτιστοποίηση της διαχείρισης των εσόδων και των εξόδων του Δήμου	4.4.2.1 Σχεδιασμός και εφαρμογή σχεδίου δράσης για τη βελτίωση των εσόδων του Δήμου
	4.4.2.2 Απόδοση υποχρεώσεων προς τρίτους (φόροι, τόκοι δανείων κ.α.)
	4.4.2.3 Υποστήριξη της λειτουργικής και την επενδυτικής ικανότητας
4.4.3 Αναβάθμιση της οικονομικής διαχείρισης, των μηχανισμών προβλέψεων και της ενημέρωσης συλλογικών οργάνων και δημοτών	4.4.3.1 Ορθολογικότερη χρήση δαπανών των Νομικών Προσώπων του Δήμου
	4.4.3.2 Εισαγωγή συστήματος κοστολόγησης υπηρεσιών και ορθολογικότερης κατανομής των δαπανών
	4.4.3.3 Εφαρμογή προγράμματος ταμειακής ροής (cash flow)

Πηγή δεδομένων πίνακα: Β' Μέρος Επιχειρησιακού Προγράμματος Δήμου Λαρισαίων 2015-2019 και ίδια επεξεργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6. Συμπεράσματα

Σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν παραπάνω, αβίαστα προκύπτει το συμπέρασμα πως η πόλη της Λάρισας, αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο ιστορικής, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Κατέχει πληθώρα συγκριτικών πλεονεκτημάτων που την καθιστούν μια από τις πιο ισχυρές πόλεις μεσαίου μεγέθους στο σύνολο της χώρας. Βέβαια, οι σημαντικότερες ελλείψεις που εντοπίζονται, εμποδίζουν την πλήρη και ομαλή ανάπτυξη. Οι ελλείψεις αυτές αφορούν κυρίως το κομμάτι του σχεδιασμού της. Ο σχεδιασμός της Λάρισας, αντιμετωπίζει την πόλη ως μια ενιαία ενότητα με αποτέλεσμα να συνδέει τον αστικό με τον περιαστικό της χώρο. Επομένως, ως σημαντικό θεμέλιο προκειμένου να επέλθει η ανάπτυξη της πόλης, αποτελεί ο επανασχεδιασμός των στρατηγικών σχεδίων με κύριο στόχο τον διαχωρισμό του αστικού από τον περιαστικό χώρο. Συνεπώς, ο σχεδιασμός της θα πρέπει να επικεντρωθεί κυρίως εντός των ορίων της πόλης, αστικό χώρο, δηλαδή να αποκτήσει περισσότερο πολεοδομικό χαρακτήρα.

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχουν αναφερθεί αφορούν κυρίως στοιχεία φυσικού κάλλους που εντοπίζονται μέσα στην πόλη, αλλά και σημαντικά ιστορικά και πολιτιστικά μνημεία. Επομένως, ένα μεγάλο κομμάτι του σχεδιασμού της θα πρέπει να επικεντρωθεί στην ανάπλαση, ανάπτυξη και συντήρηση αυτών των στοιχείων προκειμένου να επέλθει η όσο το δυνατόν καλύτερη αξιοποίησή τους. Ωστόσο, ένα εξίσου σημαντικό χαρακτηριστικό συγκριτικό πλεονέκτημα της πόλης αποτελεί και η ξεχωριστή γεωγραφική της θέση, καθώς όπως αναφέρθηκε βρίσκεται στο κέντρο αναλογικά με την χώρα και διασχίζεται από τον βασικό άξονα ΠΑΘΕ. Επίσης, διαθέτει ένα ισχυρό σιδηροδρομικό δίκτυο, γεγονός που την καθιστά και σημαντικό σταυροδρόμι. Συνεπώς, ο σχεδιασμός για την ανάπτυξη της πόλης θα πρέπει να εκμεταλλευτεί και την σημαντική γεωγραφική της θέση, γεγονός που μπορεί να την μετατρέψει σε σημαντικό τουριστικό προορισμό και να βοηθήσει στην ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ένα εξίσου σημαντικό φαινόμενο που σημειώνεται στην πόλη της Λάρισας είναι οι ασυνέχειες που παρουσιάζει ο πολεοδομικός ιστός. Οι ασυνέχειες αυτές αφορούν κυρίως τις συγκρούσεις των χρήσεων γης που σημειώνονται σε ορισμένες περιοχές της. Επίσης, ως ασυνέχεια θεωρείται και η πυκνή και άναρχη δόμηση που επικρατεί κυρίως στην περιοχή του κέντρου. Επομένως, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην μελέτη και την αναθεώρηση του συντελεστή δόμησης ορισμένων περιοχών.

Τα μέτρα τα οποία προβλέπονται για την ανάπτυξη της πόλης επικεντρώνονται κυρίως στους τομείς που αφορούν το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής, την

οικονομία, την κοινωνία και τον τρόπο διοίκησης της πόλης από την Δημοτική Αρχή. Παρόλα αυτά, δεν προβλέπονται μεγάλες παρεμβάσεις στον σχεδιασμό της πόλης, αλλά κυρίως ορίζονται μέτρα τα οποία θα βοηθήσουν στην όσο το δυνατόν καλύτερη αξιοποίηση των χαρακτηριστικών της, δηλαδή ορίζονται κυρίως μέτρα ανάπλασης. Τέλος, η πλειονότητα των μέτρων που προτείνονται στηρίζεται κυρίως στην ανάπτυξη της συμμετοχής της πόλης σε διάφορα προγράμματα ή στην δημιουργία νέων προγραμμάτων, που θα ενισχύσουν κυρίως την οργάνωση και την συνεργασία της με εξωτερικούς παράγοντες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελίδης Μ., (2000). Χωροταξικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Συμμετρία, Αθήνα
- Αθανασίου Α. Ε., (2013), Διπλωματική Εργασία : « Η αστική εξάπλωση των μεσαιών ελληνικών πόλεων», Βόλος.
- Αιβαλιώτου Α., (2008). Πολεοδομική Ανασυγκρότηση του ιστορικού κέντρου, Λάρισα 8000χρόνια Νεότητας, Συλλογικό Έργο Δήμου Λαρισαίων, Λάρισα.
- Ασπρογέρακας Ευάγγελος Χ., (2003). Διδακτορική Διατριβή: Χαρακτηριστικά και Αναπτυξιακό Δυναμικό των ελληνικών Πόλεων Μεσαίου Μεγέθους, Αθήνα
- Αυγερινού-Κολώνια Σ., (1996). Ειδικά Θέματα Αναπτυξιακού Σχεδιασμού, ΕΜΠ, Αθήνα
- Βαγιονής Ν., (2001) « Διάταξη των Αστικών Κέντρων, Στρατηγικές και Εφαρμογές Παρέμβασης στην Ελλάδα», εισήγηση στο συνέδριο Νέα Πολυκεντρικότητα και Χωρική Ανάπτυξη, Αθήνα
- Βαΐου Ν., Γολέμης Χ., Λαμπριανίδης Λ., Χατζημιχάλης Κ., Χρονάκη Ζ., (1999), « Εκδίωξη και Επάνοδος της Βιομηχανικής Παραγωγής στην Αθήνα του 2000», Στο Οικονόμου, Πετράκος, (επιμ.) Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων: Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας- Gutenberg, Βόλος
- Γαλλής Κ., (1973). « Ανασκαφές στη Θεσσαλία: Πρόσφατα αποκτήματα του μουσείου Λάρισας, Εκδόσεις Λαρισαϊκά Γράμματα, Λάρισα
- Γκόλτσιου Ε., (επιβ.) Δέφνερ Α., (2013), Διπλωματική Εργασία Μεταπτυχιακών Σπουδών: « Ο σχεδιασμός αθλητικής τουριστικής ανάπτυξης μέσω ενός Σχεδίου Μάρκετινγκ για μικρές & μεσαίου μεγέθους ελληνικές πόλεις: Η περίπτωση της Κατερίνης», Βόλος
- Δέφνερ Α. & Καραχάλης Ν., (2012). « Marketing και Branding του Τόπου: Η Διεθνής εμπειρία και η Ελληνική Πραγματικότητα», Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Δεριζιώτης Λ., (1985). «Παλαιοχριστιανικά κτίσματα της πόλης της Λάρισας», Πρακτικά Α΄ Ιστορικού – Αρχαιολογικού Συμποσίου, Λάρισα.
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019, (2015), Α΄ Φάση Στρατηγικός Σχεδιασμός: Αποστολή- Όραμα- Άξονες- Μέτρα- Γενικοί Στόχοι, Λάρισα
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Λαρισαίων 2015-2019, (2015), Β΄ Φάση Επιχειρησιακός Σχεδιασμός: Οικονομικός Σχεδιασμός, Δείκτες Παρακολούθησης, Λάρισα
- Κουσκουρίδα Ειρήνη- Ζωή, (2016), Διπλωματική Εργασία Μεταπτυχιακών Σπουδών: « Στρατηγικό Σχέδιο Place Marketing: Η περίπτωση του Δίπολου Λάρισας – Βόλου», Βόλος
- Κωτούλας Α., (2018), Διπλωματική Εργασία Μεταπτυχιακών Σπουδών: «Πρόταση υλοποίησης ITS συστημάτων σε ελληνική πόλη μεσαίου μεγέθους».
- Κωτούλα Μ., (2017), Διπλωματική Εργασία Μεταπτυχιακών Σπουδών: « Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες και αστική ανάπτυξη: « η περίπτωση της Λάρισας», Βόλος
- Νιάρος Β.,(2007), Διπλωματική Εργασία: «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης του Νομού Ιωαννίνων», Βόλος
- Πανάγου, Ειρήνη Σ., (2020), Διπλωματική Εργασία: « Έξυπνη Λάρισα: μια αξιοβίωτη πόλη του μέλλοντος, μέσα από νέες τεχνολογίες και εφαρμογές, Ακαδημαϊκός Εκδότης: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.

Παπανικολάου Κ., (2006), Διπλωματική Εργασία: «Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ελληνικής οικονομίας», Πειραιάς.

Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025, Περιφέρεια Θεσσαλίας, Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγράμματος.

Πετράκος Γ., Οικονόμου Δ., (1999), «Διεθνοποίηση και Διαρθρωτικές Αλλαγές στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Αστικών Κέντρων», στο Οικονόμου, Πετράκος, (επιμ.) 'Η Ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων: Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής', Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας- Gutenberg, Βόλος.

Πολυβάκα Σ., (επιβ.) Δέφνερ Α., (2010), Διπλωματική Εργασία Μεταπτυχιακών Σπουδών: «Ελεύθερος χώρος- ελεύθερος χρόνος στις μεσαίου μεγέθους ευρωπαϊκές πόλεις», Βόλος

Πολύζος Σ., Αναστασίου Α., Γεράκη Μ., (2013), Η αναπτυξιακή πορεία των μικρών πόλεων στην Ελλάδα, Λάρισα.

Πολύζος Σεραφείμ, (2015), Αστική Ανάπτυξη, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

Πολύζος Σεραφείμ, (2011), Περιφερειακή Ανάπτυξη, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

Σκάγιαννης Π. Δ., (1994), Πολιτική Προγραμματισμού και υποδομών, Σταμούλης Α., Αθήνα- Πειραιάς

Σταφυλάς Ε., (2012), Διπλωματική Εργασία: «Η θεωρία των 5 δυνάμεων του Michael Porter και η εφαρμογή της στη Λιμενική Βιομηχανία των εμπορευματοκιβωτίων», Πειραιάς.

Τριανταφύλλου Χ., (2008), Διπλωματική Εργασία: « Διερεύνηση της υφιστάμενης κατάστασης στο ιστορικό κέντρο Λάρισας και προτάσεις για την πολεοδομική αναβάθμιση και ανάδειξή του», Βόλος

Τσακνάκης Γ., (2010), Διπλωματική Εργασία: « Ο συντελεστής δόμησης ως εργαλείο Αστικής Ανάπτυξης. Η πόλη της Λάρισας.», Βόλος

Ψαθά Ε., (2014), Διδακτορική Διατριβή: « Συγκριτική αξιολόγηση της ποιότητας ζωής στις ελληνικές πόλεις μεσαίου μεγέθους», Βόλος

Νομοθεσία που χρησιμοποιήθηκε

ΦΕΚ Α/265/ 23.12.2014, Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.

ΦΕΚ 269/ΑΑΠ/15.11.2018, Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Θεσσαλίας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού

ΦΕΚ 523/ ΑΑΠ/ 9.10.2009, Έγκριση Αναθεώρησης και Επέκτασης Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ) Δήμου Λαρισαίων

ΦΕΚ Β/ 6558/ 31.12.2021, Έγκριση Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Θεσσαλίας προγραμματικής Περιόδου 2021-2025

ΦΕΚ Β/ 1484/ 10.10.2003, Έγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Παραρτήματα

Αρμόδιες υπηρεσίες που απαιτούνται για την υλοποίηση των προτεινόμενων μέτρων:

ΑΞΟΝΑΣ 1: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΜΕΤΡΟ 1.1: Προστασία του φυσικού και τεχνικού περιβάλλοντος- αξιοποίηση των φυσικών πόρων
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνση Πρασίνου • Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών • Διεύθυνση Πολεοδομίας • Διεύθυνση Καθαριότητας & Ανακύκλωσης • Διεύθυνση Αμαξοστασίου τμήμα προγραμματισμού και ελέγχου κίνησης
ΜΕΤΡΟ 1.2: Χωροταξικός σχεδιασμός – Πολεοδομική οργάνωση
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνση Πολεοδομίας • Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών • Διεύθυνση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού
ΜΕΤΡΟ 1.3: Βιώσιμη αστική κινητικότητα
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνση Πολεοδομίας • Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών
ΜΕΤΡΟ 1.4: Ύδρευση- Άρδευση- Αποχέτευση
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Δ.Ε.Υ.Α.Λ.
ΜΕΤΡΟ 1.5: Καθαριότητα και Διαχείριση στερεών αποβλήτων
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνση Καθαριότητας & Ανακύκλωσης • Διεύθυνση Αμαξοστασίου
ΜΕΤΡΟ 1.6: Ρύπανση
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Δ.Ε.Υ.Α.Λ. • Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών • Διεύθυνση Καθαριότητας & Ανακύκλωσης
ΑΞΟΝΑΣ 2: ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΜΕΤΡΟ 2.1: Κοινωνική ενσωμάτωση και πρόνοια
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνση Πρόνοιας • Διεύθυνση Τεχνικών Υποδομών • Δημοτική Κοινοτική Επιχείρηση Λάρισας • Διεύθυνση Αθλητισμού, Πολιτισμού και Κοινωνικής Πολιτικής
ΜΕΤΡΟ 2.2: Υπηρεσίες και Υποδομές Υγείας
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνση Πρόνοιας • Διεύθυνση Πολεοδομίας

• Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών • Διεύθυνση Επιχειρησιακού Σχεδίου
ΜΕΤΡΟ 2.3: Υποδομές και Υπηρεσίες για την Παιδεία και την Νεολαία
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών • Σχολικές επιτροπές Α΄ βάθμιας και Β΄ βάθμιας εκπαίδευσης • Διεύθυνση Πολεοδομίας • Διεύθυνση Αθλητισμού, Πολιτισμού και Κοινωνικής Πολιτικής
ΜΕΤΡΟ 2.4: Υποδομές και Υπηρεσίες Αθλητισμού
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών • Διεύθυνση Αθλητισμού, Πολιτισμού και Κοινωνικής Πολιτικής
ΜΕΤΡΟ 2.5: Πολιτισμός
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνση Αθλητισμού, Πολιτισμού και Κοινωνικής Πολιτικής • Δημοτική Πινακοθήκη «Μουσείο Γ.Ι. Κατσιόγρα» • Γραφείο Τύπου • ΔΗΠΕΘΕ «Θεσσαλικό Θέατρο» • Δημοτικό Ωδείο Λάρισας • Δ.Ε.Υ.Α.Λ. • Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών • Διεύθυνση Πολεοδομίας
ΑΞΟΝΑΣ 3: ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
ΜΕΤΡΟ 3.1: Παραγωγικοί Τομείς
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνσης Τοπικής Αγροτικής Οικονομίας • Διεύθυνση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού • Γραφείο Τύπου • Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών • Διεύθυνση Πολεοδομίας • Διεύθυνση Πρασίνου • Διεύθυνση Αμαξοστασίου • Διεύθυνση Καθαριότητας και Ανακύκλωσης • Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών
ΑΞΟΝΑΣ 4: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ
ΜΕΤΡΟ 4.1: Σχέση του Δήμου με τους πολίτες
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνση Πολεοδομίας • Διεύθυνση Πρόνοιας • Διεύθυνση Διοικητικού • Διεύθυνση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού
ΜΕΤΡΟ 4.2: Διαδικασίες αναδιοργάνωσης του Δήμου- αναβάθμιση των υποδομών, του εξοπλισμού και των υπηρεσιών για την εξασφάλιση βελτιστοποιημένων συνθηκών εργασίας
ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: • Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών • Όλες οι Διευθύνσεις
ΜΕΤΡΟ 4.3: Οργάνωση και συνεργασίες

ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ:

- Όλες οι Διευθύνσεις και τα Νομικά Πρόσωπα

ΜΕΤΡΟ 4.4: Βελτίωση της οικονομικής βιωσιμότητας του Δήμου και των νομικών προσώπων- Αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του Δήμου

ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ:

- Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών
- Διεύθυνση Τοπικής Αγροτικής Οικονομίας
- Διεύθυνση Τεχνικών Υποδομών
- Διεύθυνση Πολεοδομίας
- Όλες οι Διευθύνσεις